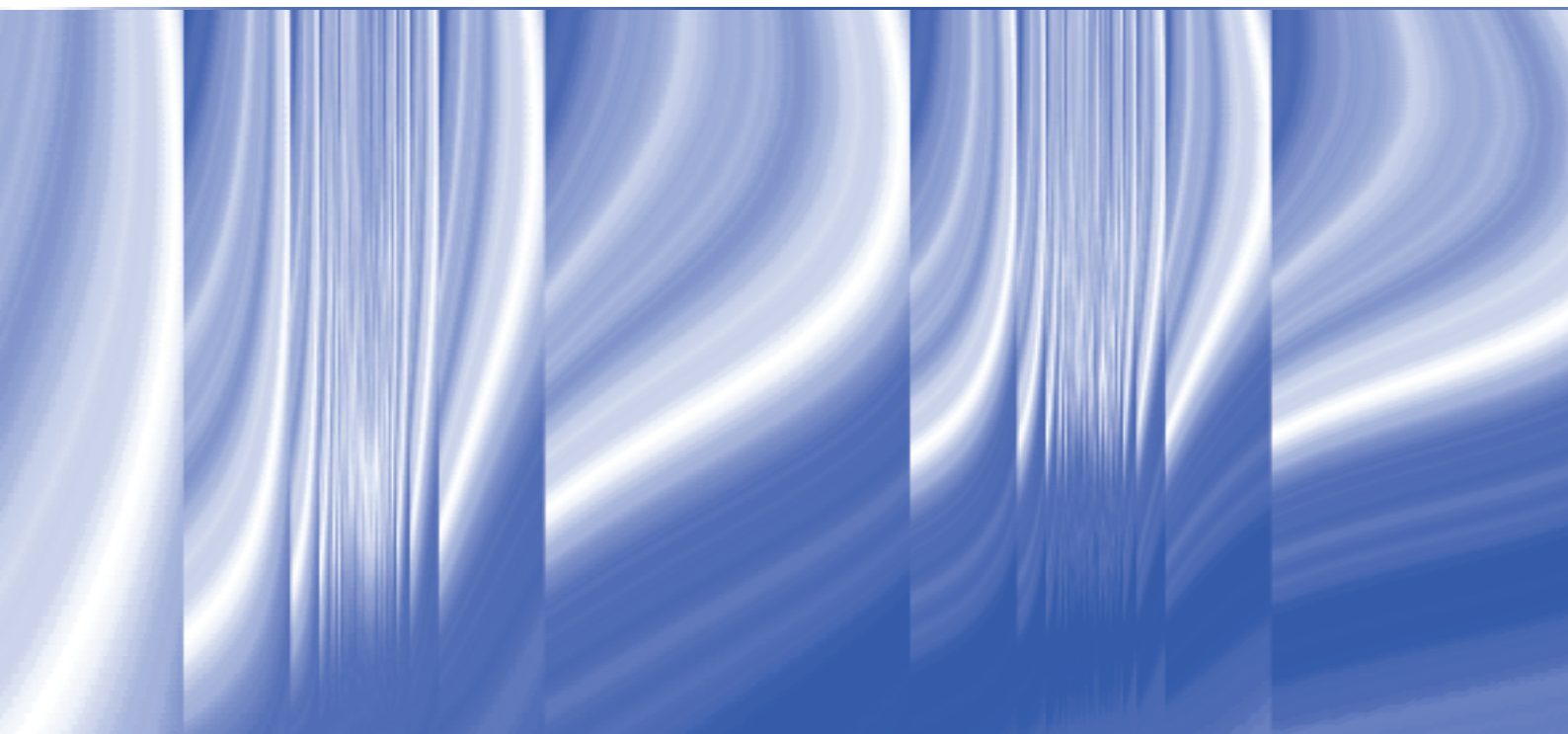

POROČILO O FINANČNI STABILNOSTI

Izdajatelj:
Banka Slovenije
Slovenska 35

1505 Ljubljana

Tel.: (01) 471 90 00
Faks: (01) 251 55 16

Poročilo o finančni stabilnosti temelji na podatkih in informacijah, dostopnih do konca marca 2018, razen če ni posebej navedeno drugače.

Uporaba in objava podatkov in delov besedila sta dovoljeni le z navedbo vira.

ISSN 1581-9760 (spletna izdaja)

Pregled vsebine

PREGLED VSEBINE	III
1 POVZETEK	4
2 MAKROEKONOMSKO OKOLJE	8
2.1 Mednarodno okolje	8
2.2 Gospodarske razmere v Sloveniji	9
3 GOSPODINJSTVA IN PODJETJA	11
3.1 Gospodinjstva	11
3.2 Podjetja	13
4 BANČNI SISTEM	19
4.1 Dobičkonosnost bank	19
4.2 Kreditni portfelj bank	23
4.3 Financiranje, obrestna občutljivost in likvidnost bank	29
4.4 Solventnost bank	36
5 NEBANČNE FINANČNE INSTITUCIJE	40
5.1 Lizinška podjetja	40
5.2 Zavarovalnice	41
5.3 Kapitalski trg in vzajemni skladi	43
6 MAKROBONITETNI INSTRUMENTI	47
7 TRG NEPREMIČNIN IN Z NJIM POVEZANA TVEGANJA ZA FINANČNO STABILNOST	50
8 PRILOGA	64

Pregled tabel, slik, okvirjev in kratic:**Tabele:**

Tabela 1.1:	Prikaz tveganj v slovenskem bančnem sistemu	4
Tabela 2.1:	Napoved Evropske komisije izbranih makroekonomskih kazalnikov za pomembnejše trgovinske partnerice Slovenije	8
Tabela 6.1:	Makrobonitetni instrumenti, ki jih uporablja Banka Slovenije	47
Tabela 7.1:	Rezultati makrobonitetne simulacije	63
Tabela 8.1:	Bilanca stanja na izbrane časovne preseke, slovenski bančni sistem	66
Tabela 8.2:	Izkaz poslovnega izida bančnega sektorja	66
Tabela 8.3:	Izbrani kazalniki poslovanja bank	66
Tabela 8.4:	Vrednosti posameznih komponent za izračun ROE	67
Tabela 8.5:	Doprinosi sprememb posameznih komponent za izračun ROE k spremembi ROE po letih	67
Tabela 8.6:	Finančna sredstva slovenskega finančnega sektorja	72

Slike:

Slika 2.1:	BDP v izbranih državah	8
Slika 2.2:	Kazalniki zaupanja v evroobmočju	8
Slika 2.3:	Inflacija (HICP)	9
Slika 2.4:	Zahtevana donosnost 10-letnih državnih obveznic	9
Slika 2.5:	BDP in prispevek k rasti BDP	9
Slika 2.6:	Kazalniki zaupanja	9
Slika 2.7:	Varčevanje in investicije	10
Slika 2.8:	Zaposlenost, stopnja brezposelnosti in bruto plača	10
Slika 3.1:	Razpoložljiv dohodek in izdatki za končno potrošnjo	11
Slika 3.2:	Varčevanje in investicije gospodinjstev	11
Slika 3.3:	Finančna sredstva in obveznosti gospodinjstev	12
Slika 3.4:	Finančne obveznosti gospodinjstev	12
Slika 3.5:	Struktura stanj finančnega premoženja gospodinjstev	12
Slika 3.6:	Struktura transakcij finančnega premoženja gospodinjstev	12
Slika 3.7:	Posojila gospodinjstvom po vrsti posojila, stanja	13
Slika 3.8:	Posojila gospodinjstvom po vrsti posojila, rast	13
Slika 3.9:	Posojila s fiksno obrestno mero	13
Slika 3.10:	Obrestne mere po vrsti posojila	13
Slika 3.11:	Tokovi finančnih obveznosti podjetij glede na instrumente	14
Slika 3.12:	Posojila podjetjem iz tujine po sektorju upnika in posojila pri domačih bankah	14
Slika 3.13:	Posojila podjetjem po sektorju upnika	15
Slika 3.14:	Posojila podjetjem pri domačih bankah po ročnosti	15
Slika 3.15:	Kazalniki zadolženosti podjetij	15
Slika 3.16:	Obrestne mere za novoodobrena posojila podjetjem po velikosti podjetja glede na tveganost posojila	15
Slika 3.17:	Obremenjenost podjetij s servisiranjem dolga pri bankah	16
Slika 3.18:	Stanje dolga podjetij pri bankah po vrstah obrestovanja	16
Slika 3.19:	Finančni vzvod za izbrane gospodarske dejavnosti	16
Slika 3.20:	Finančni vzvod po velikosti podjetij	16
Slika 3.21:	Razmerje med neto finančnim dolgom in EBITDA za izbrane gospodarske dejavnosti	17
Slika 3.22:	Razmerje med neto finančnim dolgom in EBITDA po velikosti podjetij	17
Slika 3.23:	Neto finančni dolg, presežni dolg in vzdržni dolg	17
Slika 3.24:	Delež presežnega dolga v neto finančnem dolgu za izbrane dejavnosti	17
Slika 3.25:	Koncentracija presežnega dolga	18
Slika 3.26:	Koncentracija presežnega dolga za izbrane dejavnosti	18
Slika 4.1:	Neto obrestna marža in "opravninska" marža v bančnem sektorju	20
Slika 4.2:	Bruto dohodek v bančnem sistemu	20
Slika 4.3:	Spremembe obrestnih prihodkov, obrestnih odhodkov in neto obresti	20
Slika 4.4:	Prispevek količinskih in cenovnih dejavnikov k spremembi neto obrestnih prihodkov in neto obrestna marža	20
Slika 4.5:	Obrestni prihodki, obrestni odhodki in neto obresti	21
Slika 4.6:	Vrste obrestnih prihodkov	21
Slika 4.7:	Operativni stroški, stroški dela in bilančna vsota	21
Slika 4.8:	Poraba bruto dohodka bank	21
Slika 4.9:	Primerjava dejanskega dobička in dobička, realiziranega ob predpostavki, da bi bili stroški oslabitev in rezervacij v bruto dohodku na ravni dolgoletnega povprečja	22
Slika 4.10:	Doseganje dejanske višine ROE in ROE ob upoštevanju dolgoročnega deleža stroškov oslabitev in rezervacij v bruto dohodku	22

Slika 4.11:	Kazalniki poslovanja bank	22
Slika 4.12:	Vpliv štirih dejavnikov na spremembe v donosnosti na kapital bank; razčlenitev ROE	22
Slika 4.13:	NPE, NPL in terjatve v zamudi nad 90 dni, stanja in deleži	23
Slika 4.14:	Deleži NPE in NPL v državah evroobmočja	23
Slika 4.15:	Načini zmanjševanja NPE v letu 2017	24
Slika 4.16:	Predvideni načini zmanjševanja NPE v letih 2018 in 2019	24
Slika 4.17:	Delež NPE po skupinah komitentov	25
Slika 4.18:	Stopnje neplačila (do 2017) in verjetnost neplačila (2018) po dejavnostih	25
Slika 4.19:	Delež restrukturiranih terjatev v NPE posameznih dejavnosti	25
Slika 4.20:	Izpostavljenost do podjetij v stečajnih postopkih v zneskih ter deležih zamud nad 90 dni in NPE	25
Slika 4.21:	Deleži prehodov MSP med bonitetnimi razredi	26
Slika 4.22:	Nedonosne izpostavljenosti glede na velikost podjetij	26
Slika 4.23:	Novoodobrena dolgoročna potrošniška posojila in obrestne mere glede na zavarovanje	26
Slika 4.24:	Delež NPE v izpostavljenosti do prebivalstva po vrstah posojil	26
Slika 4.25:	Kreditni standardi za posojila podjetjem	27
Slika 4.26:	Kreditni standardi za potrošniška posojila	27
Slika 4.27:	Pokritost NPE z oslabitvami in rezervacijami po skupinah komitentov	28
Slika 4.28:	Pokritost nedonosnih (NPE) in donosnih (PE) stanovanjskih in potrošniških posojil z oslabitvami in rezervacijami	28
Slika 4.29:	Pokritost neoslabljenih NPE s kapitalom	28
Slika 4.30:	Pokritost neoslabljenih NPE s kapitalom po bankah glede na delež NPE	28
Slika 4.31:	Struktura virov financiranja bank	30
Slika 4.32:	Spremembe vlog nebančnega sektorja in grosističnega financiranja	30
Slika 4.33:	Rast vlog po sektorjih	30
Slika 4.34:	Prirasti vlog po sektorjih	30
Slika 4.35:	Struktura vlog nebančnega sektorja po ročnosti	31
Slika 4.36:	Gibanje deleža vpoglednih vlog v bilančni vsoti po sektorjih	31
Slika 4.37:	Spremembe stanj vlog gospodinjstev po ročnostih	31
Slika 4.38:	Obrestne mere za nove vloge gospodinjstev	31
Slika 4.39:	Spremembe stanj vlog nefinančnih družb po ročnostih	32
Slika 4.40:	Obrestne mere za nove vloge nefinančnih družb	32
Slika 4.41:	Pokritost vpoglednih vlog z likvidnimi naložbami	32
Slika 4.42:	Neto prirasti vlog in posojil nebančnega sektorja po ročnosti	32
Slika 4.43:	Neto vrzel med celotnimi naložbami in celotnimi obveznostmi po preostali zapadlosti	33
Slika 4.44:	Tektano povprečje aktive in pasive ter vrzel	33
Slika 4.45:	Primerjava vrzeli v ponovni določitvi obrestne mere med aktivnimi in pasivnimi obrestno občutljivimi pozicijami po pristopu IRRBB	33
Slika 4.46:	Vrednost obrestno občutljive aktive in pasive glede na različna obdobja ponovne določitve obrestne mere ter vrzel v ponovni določitvi obrestne mere, brez upoštevanja IRRBB	33
Slika 4.47:	Povprečna preostala zapadlost za posamezne vrste posojil	34
Slika 4.48:	Delež posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero, v stanjih posojil	34
Slika 4.49:	Delež novoodobrenih posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero, za posamezne vrste novoodobrenih posojil	35
Slika 4.50:	Povprečne obrestne mere za posamezne vrste novoodobrenih posojil	35
Slika 4.51:	Obseg likvidnih sredstev	35
Slika 4.52:	Obseg sekundarne likvidnosti	35
Slika 4.53:	Gibanje količnika likvidnostnega kritja	36
Slika 4.54:	Terjatve in obveznosti bank do Evrosistema v mio EUR ter delež prostega sklada primerne finančnega premoženja	36
Slika 4.55:	Stanje danih in prejetih nezavarovanih posojil slovenskih bank na nezavarovanem denarnem trgu evroobmočja	36
Slika 4.56:	Osnovni kazalniki kapitalske ustreznosti bančnega sistema na posamični osnovi	37
Slika 4.57:	Prispevek spremembe kapitala in kapitalskih zahtev k spremembi količnika kapitalske ustreznosti na posamični osnovi	37
Slika 4.58:	Kapitalska ustreznost navadnega lastniškega temeljnega kapitala (CET1) po skupinah bank na posamični osnovi	37
Slika 4.59:	Razmerje med knjigovodskim kapitalom in bilančno vsoto po skupinah bank na posamični osnovi	37
Slika 4.60:	Struktura navadnega lastniškega temeljnega kapitala	38
Slika 4.61:	Struktura kapitalskih zahtev za kreditno tveganje	38
Slika 4.62:	Povprečne uteži tveganosti po vrsti naložbene izpostavljenosti	38
Slika 4.63:	Količnik kapitalske ustreznosti (KU) za sistem v primerjavi z evroobmočjem na konsolidirani osnovi	39
Slika 4.64:	Količnik kapitalske ustreznosti lastniškega temeljnega kapitala (CET1) po skupinah bank v primerjavi z evroobmočjem na konsolidirani osnovi	39

Slika 5.1:	Novoodobreni lizinški posli	40
Slika 5.2:	Stanje lizinških poslov	40
Slika 5.3:	Stanje lizinških poslov in terjatve v zamudi nad 90 dni	41
Slika 5.4:	Izbrani kazalniki uspešnosti poslovanja lizinških družb	41
Slika 5.5:	Zbrana bruto premija in letne stopnje rasti zavarovanj	42
Slika 5.6:	Čisti dobiček in bilančna vsota	42
Slika 5.7:	Skupni količnik SCR (kvartili z mediano)	42
Slika 5.8:	Skupni količnik MCR (kvartili z mediano)	42
Slika 5.9:	Škodni rezultat pomembnejših zavarovalnih vrst (kot razmerje)	43
Slika 5.10:	Zbrane premije in izplačane odškodnine kreditnih zavarovanj	43
Slika 5.11:	Struktura naložb zavarovalniškega sektorja	43
Slika 5.12:	Rast izbranih borznih indeksov	44
Slika 5.13:	Gibanje volatilnosti na delniških trgih	44
Slika 5.14:	Tržna kapitalizacija na Ljubljanski borzi in letni koeficient obračanja sredstev	44
Slika 5.15:	Izdaja obveznic in komercialnih zapisov (brez sektorja države)	44
Slika 5.16:	Neto naložbe rezidentov v tujini	45
Slika 5.17:	Neto naložbe nerezidentov v Sloveniji	45
Slika 5.18:	Rast vzajemnih skladov po vrstah skladov	46
Slika 5.19:	Neto tokovi v vzajemne sklade po sektorjih vlagateljev	46
Slika 5.20:	Letni donos v percentilih in neto tok v delniške sklade	46
Slika 5.21:	Letni donos v percentilih in neto tok v mešane sklade	46
Slika 7.1:	Cene stanovanjskih nepremičnin	51
Slika 7.2:	Cen stanovanjskih nepremičnin glede na leto 2008	51
Slika 7.3:	Cene rabljenih stanovanjskih nepremičnin	51
Slika 7.4:	Cene stanovanjskih nepremičnin, mednarodna primerjava	51
Slika 7.5:	Povprečna cena rabljenih stanovanj v večjih slovenskih mestih	52
Slika 7.6:	Rast števila prebivalcev v večjih slovenskih mestih	52
Slika 7.7:	Število transakcij s stanovanjskimi nepremičninami	52
Slika 7.8:	Število transakcij z rabljenimi nepremičninami	52
Slika 7.9:	Razmerje med ceno stanovanj in neto plačo v Ljubljani	53
Slika 7.10:	Indeks dostopnosti stanovanj	53
Slika 7.11:	Cene stanovanjskih nepremičnin, razpoložljiv dohodek in neto plača	53
Slika 7.12:	Razmerje med ceno stanovanjskih nepremičnin in najemnino oziroma dohodkom	53
Slika 7.13:	Najemnine v Sloveniji in večjih slovenskih mestih	54
Slika 7.14:	Najemnine, mednarodna primerjava	54
Slika 7.15:	Kazalniki zaupanja v gradbeništvo	54
Slika 7.16:	Indeks opravljenih gradbenih del v stanovanjskih stavbah	54
Slika 7.17:	Število izdanih gradbenih dovoljenj	55
Slika 7.18:	Rast posojil gradbeništvo in poslovanju z nepremičninami	55
Slika 7.19:	Novoodobrena stanovanjska posojila na četrtoletje in povprečni LTV	55
Slika 7.20:	Obseg novih stanovanjskih posojil po ročnosti	55
Slika 7.21:	Stanje in rast stanovanjskih posojil v Sloveniji	56
Slika 7.22:	Kreditni standardi za stanovanjska posojila	56
Slika 7.23:	Lastniki in najemniki nepremičnin v letu 2016	57
Slika 7.24:	Lastniki nepremičnin z in brez hipoteke v celotni populaciji v letu 2016	57
Slika 7.25:	Znesek hipotekarnih in nehipotekarnih posojil v milijonih evrov (leva os) in število sklenjenih kreditnih pogodb (desna os), Q1 2015–Q4 2017	58
Slika 7.26:	Povprečen znesek posojila (v evrih), Q1 2015–Q4 2017	58
Slika 7.27:	Gibanje vrednosti povprečnega zavarovanja v evrih (leva os) in indeks rasti cen stanovanjskih nepremičnin (Q1 2015 = 100; desna os), Q1 2015–Q4 2017	58
Slika 7.28:	Povprečen dohodek kreditnojemalca glede na zavarovanost posojila in gibanje povprečne mesečne neto plače (v evrih), navadna povprečja, Q1 2015–Q4 2017	58
Slika 7.29:	Povprečen LTV (desna os) ter povprečen DSTI pri hipotekarnih in nehipotekarnih posojilih (leva os), Q2 2015–Q4 2017	59
Slika 7.30:	Delež posojil (po vrednosti), neskladnih s priporočili glede na vrsto odstopanja in zavarovanost posojila, Q1 2015–Q4 2017	59
Slika 7.31:	Distribucija posojil glede na LTV po letih, 2015–2017	60
Slika 7.32:	Delež posojil, neskladnih s priporočilom DSTI v posameznem dohodkovnem razredu (barvni stolpci, leva os) in delež posojil v vseh posojilih po dohodkovnih razredih (črtkani stolpci, desna os), 2015–2017	60
Slika 7.33:	Distribucija kazalnika LTV	62
Slika 7.34:	Distribucija kazalnika LTI	62
Slika 7.35:	Distribucija kazalnika DSR	62
Slika 7.36:	Omejiteni kazalniki pri pridobivanju posojil	62
Slika 8.1:	Izdatkovna struktura BDP	64

Slika 8.2:	Rast dodane vrednosti po dejavnostih	64
Slika 8.3:	Struktura financiranja podjetij po instrumentih	64
Slika 8.4:	Struktura financiranja podjetij po sektorju upnika	64
Slika 8.5:	Obrestne mere za novoodobrena posojila podjetjem v Sloveniji in evroobmočju	64
Slika 8.6:	Delež tujine v financiranju podjetij po posameznih instrumentih	64
Slika 8.7:	Posojila podjetjem iz tujine glede na lastniške povezave	65
Slika 8.8:	Posojila podjetjem iz tujine od tujih podjetij glede na lastniške povezave	65
Slika 8.9:	Podjetja z neto finančnim dolgom in podjetja s presežnim dolgom	65
Slika 8.10:	Celotni dobiček in izguba ter neto dobiček	65
Slika 8.11:	Neto dobiček za izbrane dejavnosti	65
Slika 8.12:	Efektivne obrestne mere po glavnih instrumentih obrestonosne aktive in obrestno-plačljive pasive	67
Slika 8.13:	Bruto dohodek, neto dohodek in stroški oslabitev in rezervacij	67
Slika 8.14:	Skupni prispevki prek obrestonosne aktive in pasive k spremembam neto obrestne marže	68
Slika 8.15:	Prispevki prek obrestonosne aktive in pasive k spremembam neto obrestne marže, razčlenjeni po instrumentih	68
Slika 8.16:	Vpliv komponent nastanka in porabe dohodka bank na porast dobička v letu 2016	68
Slika 8.17:	Vpliv komponent nastanka in porabe dohodka bank na porast dobička v letu 2017	68
Slika 8.18:	Razvrščene terjatve v zamudi nad 90 dni po dejavnosti NFD	69
Slika 8.19:	NPE po dejavnostih NFD	69
Slika 8.20:	Obseg NPE po skupinah komitentov	69
Slika 8.21:	Deleži terjatev v zamudi nad 90 dni in deleži NPE po velikosti NFD	69
Slika 8.22:	Restrukturirane terjatve v zamudi nad 90 dni po dejavnostih NFD	69
Slika 8.23:	Pokritost terjatev v zamudi nad 90 dni z oslabitvami in rezervacijami	69
Slika 8.24:	Pokritost neoslabljenih terjatev v zamudi nad 90 dni s kapitalom	69
Slika 8.25:	Načini zmanjševanja NPE NFD v letu 2017, struktura	70
Slika 8.26:	Pričakovani načini zmanjševanja NPE NFD v letih 2018 in 2019, struktura	70
Slika 8.27:	Načini zmanjševanja NPE MSP v letu 2017, struktura	70
Slika 8.28:	Pričakovani načini zmanjševanja NPE MSP v letih 2018 in 2019, struktura	70
Slika 8.29:	Načini zmanjševanja NPE gospodinjstev v letu 2017, struktura	70
Slika 8.30:	Pričakovani načini zmanjševanja NPE gospodinjstev v letih 2018 in 2019, struktura	70
Slika 8.31:	Dnevni količnik likvidnosti prvega in drugega razreda likvidnostne lestvice	71
Slika 8.32:	Razmerje med posojili in vlogami nebančnega sektorja (LTD) po skupinah bank	71
Slika 8.33:	Količnik kapitalske ustreznosti po državah evroobmočja na konsolidirani osnovi za september 2017	71
Slika 8.34:	Količnik kapitalske ustreznosti navadnega lastniškega temeljnega kapitala po državah evroobmočja na konsolidirani osnovi za september 2017	71
Slika 8.35:	Porazdelitev razmerja med knjigovodskim kapitalom in bilančno vsoto za države evroobmočja na konsolidirani osnovi	72
Slika 8.36:	Porazdelitev razmerja med kapitalskimi zahtevami in bilančno vsoto za države evroobmočja na konsolidirani osnovi	72
Slika 8.37:	Naložbe finančnega sistema po instrumentih (brez centralne banke)	72
Slika 8.38:	Novi lizinski posli po četrletjih	73
Slika 8.39:	Stanje in delež lizinskih poslov v zamudi nad 90 dni	73
Slika 8.40:	Dolžniško financiranje lizinskih družb	73
Slika 8.41:	Škodni rezultat kreditnih zavarovanj	73
Slika 8.42:	Pribitki izbranih 10-letnih državnih obveznic nad nemško primerljive zapadlosti	74
Slika 8.43:	Lastniška struktura v enotah domačih vzajemnih skladov	74
Slika 8.44:	Struktura naložb po vrstah skladov glede na sredstva v Sloveniji in EMU	74

Okvir:

Okvir 4.1:	Vpliv prehoda na MSRP 9	28
------------	-------------------------	----

Kratice:

AJPES	Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve
ATVP	Agencija za trg vrednostnih papirjev
AZN	Agencija za zavarovalni nadzor
BDP	Bruto domači proizvod
BLS	Bank Lending Survey (anketa o bančnih posojilih za evroobmočje)
BS	Banka Slovenije
DFO	Druge finančne organizacije
DSTI	Debt service-to-income ratio (razmerje med obrokom posojila in prejemki posojilojemalca)
DURS	Davčna uprava Republike Slovenije

DUTB	Družba za upravljanje terjatev bank
ECB	Evropska centralna banka
EIOPA	The European Insurance and Occupational Pensions Authority
EMU	Ekonomska in monetarna unija
EU	Evropska unija
EURIBOR	Medbančna obrestna mera, po kateri si reprezentativne banke iz evroobmočja medsebojno ponujajo depozite
Eurostat	Statistical Office of the European Communities
FED	Board of Governors of the Federal Reserve System
GURS	Geodetska uprava Republike Slovenije
HICP	Harmonised Index of Consumer Prices
IS	Investicijski sklad
KDD	KDD – Centralna klirinško depotna družba, d.d.
KOS	Koeficient obračanja sredstev
LEASEEUROPE	The European Federation of Leasing Company Associations
LJSE	Ljubljanska borza
LTRO	Long-Term Refinancing Operation (dolgoročne operacije refinanciranja)
LTV	Razmerje med višino odobrenega posojila in vrednostjo premoženja, s katero je posojilo zavarovano (angl. loan-to-value ratio)
MCR	Minimalna kapitalna rezerva
MDS	Mednarodni denarni sklad
MSP	Mala in srednje velika podjetja
MTS Slovenija	Del elektronske trgovalne platforme Euro MTS za državne in paradržavne referenčne obveznice, nominirane v evrih
NFD	Nefinančne družbe
ROE	Return on Equity (donos na kapital)
SBI TOP	Indeks blue-chip Ljubljanske borze
SCR	Solventnostna kapitalna rezerva
SDW	Statistical Data Warehouse
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
S&P	Standard and Poor's
TLTRO	Targeted Longer-Term Refinancing Operations (usmerjene dolgoročne operacije refinanciranja)
VEP	Vrednost enote premoženja vzajemnega sklada
VLTRO	Very Long-Term Refinancing Operation (zelo dolgoročne operacije refinanciranja)
VS	Vzajemni sklad

1 POVZETEK

Ugodno makroekonomsko okolje z visoko gospodarsko rastjo in pozitivnimi obeti za prihodnost je v letu 2017 in na začetku leta 2018 prispevalo k nadaljevanju ugodnih trendov v bančnem sistemu. Najpomembnejša tveganja v bančnem in finančnem sistemu se v zadnjega pol leta niso spremenila. V bankah se kljub doseganju dobička ohranja srednja raven dohodkovnega tveganja. Ob razmeroma ugodnih gospodarskih gibanjih se banke soočajo z zelo neenakomernim oživljanjem posojilne aktivnosti: tako glede na sektor – razlika v rasti posojil podjetjem in gospodinjstvom – kot glede na vrsto kreditiranja – razlika v rasti potrošniških in stanovanjskih posojil – ter načina obrestovanja posojil. Rast posojil nebančnemu sektorju se je začela izražati na višjih obrestnih prihodkih, čeprav je vzdržnost nadaljnje rasti kreditiranja podjetij še negotova. Stabilna in enakomerna rast posojil je ključna za stabilnejšo dobičkonosnost bank v prihodnje. Ugodna rast posojil gospodinjstvom pozitivno vpliva na izboljšanje povprečne kakovosti kreditnega portfelja bank, hkrati pa lahko poveča kreditno tveganje, če bi prišlo do zniževanja kreditnih standardov, zlasti na področju potrošniških posojil. V portfelju bank ostaja razmeroma velik obseg nedonosnih terjatev iz preteklosti, ki še naprej bremenijo povprečno donosnost bančnih naložb, in zahteva od bank njihovo nadaljnje dejavno razreševanje. Visoka rast cen na nepremičninskem trgu je potencial za povečanje cikličnih tveganj, zlasti z vidika preusmerjanja akumuliranih prihrankov in investicij v ta segment naložb.

Tabela 1.1: Prikaz tveganj v slovenskem bančnem sistemu

Sistemsko tveganje	Ocena tveganja			Tendencja sprem. tveganja	Ocena tveganja v Q2 2018	Tendencja sprem. tveganja
	v Q3 2017	v Q4 2017	v Q1 2018			
Makroekonomsko tveganje				→		→
Kreditno tveganje				↓		↓
Nepremičninski trg				↑		↑
Tveganje financiranja				→		→
Obrestno tveganje				↑		→
Tveganje okužbe in velika izpostavljenost				→		→
Solventnostno tveganje				↑		→
Dohodkovno tveganje				→		→
Lizinske družbe				↓		↓

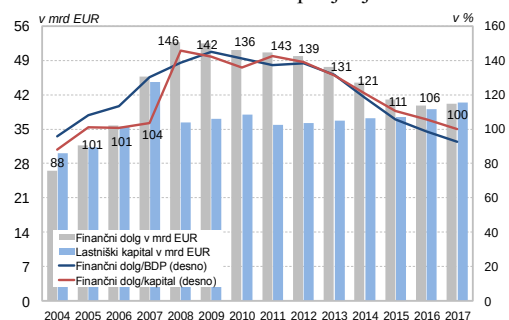
Barvna lestvica:

Vir: Banka Slovenije.

Zadolženost podjetij, ki se je pred krizo močno povečala ter oslabila sposobnost odplačevanja dolga in s tem vnesla nestabilnost v bančni sistem, se je v zadnjem desetletju močno zmanjšala, vendar pa se proces razdolževanja v manjši meri še vedno nadaljuje. Ob koncu leta 2017 je bil obseg dolga podjetij enak obsegu kapitala in s tem na sprejemljivi ravni. Tako sta se podjetjem izboljšali kreditna sposobnost oziroma sposobnost odplačevanja dolga in odpornost na zvišanje obrestnih mer. V zadnjih letih se je močno zmanjšal presežni dolg podjetij, ki je bil lani s 6,6 mrd EUR na predkrizni ravni. Koncentracija presežnega dolga je še vedno visoka, saj je kar tretjina presežnega dolga koncentrirana v 50 podjetjih z največjim presežnim dolgom. V zadnjih letih so podjetja izboljšala strukturo financiranja zlasti s povečanjem kapitala in manj z odplačili dolga, kar je dobra osnova za nadaljnjo rast podjetij. Pogoji in možnosti zadolževanja podjetij pri bankah so se glede na pretekla leta pomembno izboljšali. V letu 2017 je bila rast bančnih posojil podjetjem po več letih

Slika: Kazalniki zadolženosti podjetij

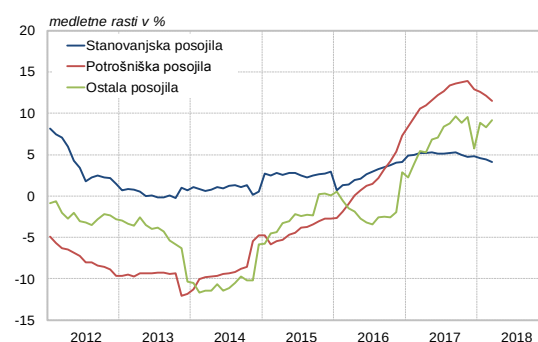

upadanja ponovno pozitivna in je v marcu 2018 znašala 3,4% medletno. Trenutno investicije podjetij temeljijo predvsem na financiranju z lastnimi sredstvi podjetij. Odgovor na vprašanje, koliko bodo bančna posojila prispevala k investicijam podjetij v bližnji prihodnosti, je še negotov, naj pa bi se po podatkih iz anket povpraševanje podjetij po bančnih posojilih v prihodnje povečalo. Čeprav je zadolženost podjetij na sprejemljivi ravni, je za uspešno uravnavanje sistemskih tveganj pomembno, da podjetja tudi v prihodnje skrbijo za vzdržnost dolga.

Sistemska tveganja za bančni sistem, ki izhaja iz sektorja gospodinjstev, ostaja majhno. Zadolženost gospodinjstev, izražena kot odstotek dolga v BDP, je bila lani za več kot polovico nižja od povprečja evroobmočja. Struktura premoženja gospodinjstev ostaja konservativna kljub boljšim razmeram na trgu dela in nizkim obrestnim meram. Zaupanje potrošnikov je visoko, rast razpoložljivega dohodka se izraža v okrepljeni rasti izdatkov za končno potrošnjo. Ob tem se od druge polovice leta 2016 hitro povečuje izpostavljenost bank v segmentu potrošniških posojil, zlasti daljših ročnosti nad 10 let in brez zavarovanj, odobrenih s preprostejšimi postopki in nepopolnim evidentiranjem namena. Obseg potrošniških posojil je glede na celotno izpostavljenost bank sicer majhen, se pa lahko z nadaljnjim povečanjem deleža teh posojil sistemska tveganja za bančni sistem povečajo. V primeru poslabšanja makroekonomskega okolja in

finančnega položaja gospodinjstev relativno višje obrestne mere morda ne bodo zadoščale za kritje izgub, povezanih z nedonosnimi posojili. Pomembno je, da banke skrbno spremljajo in upravljajo tveganja, ki lahko izvirajo iz povečevanja teh posojil. Pri tem je treba spremljati tudi namen potrošniških posojil oziroma ali se morda del dolgoročnih potrošniških posojil ne nanaša na financiranje nakupa nepremičnin. To bi lahko povečalo kreditno tveganje v primeru cenovnega obrata na trgu nepremičnin ali poslabšanja finančnega položaja posojilojemalcev. Rast cen stanovanjskih nepremičnin je bila namreč v letu

Slika: Posojila gospodinjstvom po vrstah posojil

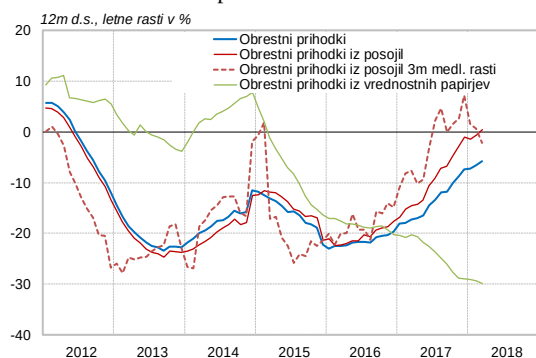
2017 najvišja po nastanku krize in med najvišjimi v evroobmočju. Hkrati veliko število transakcij s stanovanjskimi nepremičninami, ki se je izenačilo s predkriznim obdobjem, potrjuje veliko povpraševanje na nepremičninskem trgu. Kljub temu v zadnjih letih rast stanovanjskih posojil ni sledila visoki rasti transakcij na trgu nepremičnin. Rast stanovanjskih posojil prebivalstvu je bila v letu 2017 stabilna in zmerna pri 5%, v prvem četrtletju 2018 se je znižala na 4%. To nakazuje, da rast stanovanjskih posojil trenutno ne spodbuja rasti cen nepremičnin oziroma ne spodbuja neravnovesij na nepremičninskem trgu. Pomeni tudi, da gospodinjstva nakupa nepremičnin ne izvedejo le z bančnimi posojili.

Ob povečanju povpraševanja in pričakovanih nadaljnje rasti cen se povečujejo investicije v stanovanjske stavbe. Trenutni razkorak med ponudbo in povpraševanjem na trgu nepremičnin pomeni pritisk na nadaljnjo rast cen, kar lahko vpliva tudi na kratkoročna nihanja v cenah stanovanjskih nepremičnin. Kazalniki precejenosti oziroma podcenjenosti cen nepremičnin nakazujejo zaostajanje cen stanovanjskih nepremičnin za predkrizno ravno, vendar se ta zmanjšuje. V primeru izrazitega cenovnega obrata na trgu nepremičnin bi se tveganja za bančni sistem povečala, vendar so banke manj ranljive kot ob zadnji finančni krizi.

Bančni sistem je v primerjavi z razmerami pred krizo manj občutljiv za tveganja, ki izhajajo iz cikličnih gibanj in neravnovesij na nepremičninskem trgu zaradi manjše izpostavljenosti bank gradbenemu sektorju, višjega razpoložljivega dohodka gospodinjstev in predvsem zato, ker so kreditni standardi za stanovanjska posojila na višji ravni kot ob izbruhu zadnje finančne krize in ostajajo na ravni bančnega sistema stabilni. K nizki ranljivosti bank na morebitna tveganja prispevajo tudi strukturne značilnosti slovenskega trga nepremičnin, kot so nizka zadolženost gospodinjstev, velik delež lastniških stanovanjskih nepremičnin in najmanjši delež lastnikov stanovanj s hipoteko v evroobmočju. Priporočljivo je, da banke kljub povečanemu optimizmu na trgu pri stanovanjskih posojilih še naprej ohranjajo dosežene kreditne standarde. Makrobonitetno priporočilo, ki vsebuje priporočeno najvišjo vrednost razmerja med zneskom stanovanjskega posojila in vrednostjo nepremičnine, s katero je posojilo zavarovano (LTV), ter priporočeno najvišjo vrednost razmerja med letnimi stroški servisiranja dolga in letnim dohodkom posojilojemalca ob sklenitvi kreditne pogodbe (DSTI), je bilo sprejeto v času stabilne rasti cen nepremičnin ob koncu leta 2016 zaradi omejitve prenosa tveganj z nepremičninskega trga na bančni sektor oziroma posojilojemalce. Kazalnika LTV in DSTI za nova posojila sta bila v letu 2017 v povprečju stabilna. Vendar stabilnost razmerja LTV v razmerah naraščajočih cen nepremičnin ne pomeni nujno nespremenjenega tveganja. Nadaljnja analiza omenjenih tveganj bo podlaga za odločitev o morebitni spremembi makrobonitetnega priporočila.

Kljub trenutno zelo solidni dobičkonosnosti bank dohodkovno tveganje bank v pogojih nizkih obrestnih mer ostaja na srednji ravni. Dobiček bank je bil v zadnjih treh letih pozitiven, vendar je v letu 2017 in v prvem četrtletju 2018 rast dobička med drugim temeljila tudi na sproščanju oslabitev in rezervacij. Neto obrestni prihodki bank se še vedno zmanjšujejo, čeprav se je v letu 2017 in v prvem četrtletju 2018 zmanjševanje upočasnilo. Na prehodu v leto 2018 se ugodni učinki povečane posojilne aktivnosti bank odražajo v pozitivni

Slika: Vrste obrestnih prihodkov

rasti obrestnih prihodkov od posojil. Hkrati je bila rast neto opravnin bank, ki pomenijo največji delež neobrestnih prihodkov, v zadnjih mesecih leta 2017 po več letih ponovno pozitivna. V prihodnje bo dohodkovni položaj bank vse bolj odvisen od rasti obrestnih prihodkov, kar lahko banke dosežejo le z večjo posojilno aktivnostjo, ki mora biti vzdržna in preudarna. Banke so lahko ob kombinaciji več spremenjenih dejavnikov, tj. postopnem izzvenevanju ugodnih učinkov iz sproščanja oslabitev, nezadostnem kreditiranju in stroškovnih pritiskih, že v srednjeročnem obdobju izpostavljene dohodkovno bolj neugodnim gibanjem.

Sledi preteklih slabih kreditnih odločitev bank ostajajo še naprej. Banke si že več let prizadevajo izboljšati kakovost kreditnega portfelja z zmanjševanjem bremena nedonosnih izpostavljenosti. Delež nedonosnih izpostavljenosti v celotni izpostavljenosti bank se je do marca 2018 zmanjšal na 5,4% oziroma na 2,3 mrd EUR. Kar dve tretjini vseh nedonosnih izpostavljenosti še vedno ostaja v portfelju izpostavljenosti do podjetij, predvsem v portfelju sektorja majhnih in srednje velikih podjetij. Pri tem imajo v strukturi NPE do podjetij terjatve v zamudi nad 90 dni manjši del, večji del pa restrukturirane terjatve ali druge terjatve z manjšo verjetnostjo plačila. V marcu 2018 je znašal obseg NPE do podjetij 1,6 mrd EUR, od tega je bilo za 1,0 mrd EUR NPE restrukturiranih. Ob tem je pokritost celotnih nedonosnih izpostavljenosti z oslabitvami in kapitalom ostala visoka. Raven regulatornega kapitala je bila marca 2018 skoraj štirikrat višja od obsega nedonosnih izpostavljenosti ob upoštevanju že oblikovanih oslabitev zanje. Ravni pokritosti so se po bankah razlikovale, s tem pa so se razlikovale tudi zmožnosti bank za nadaljnje zmanjševanje nedonosnih izpostavljenosti, še zlasti glede odprodaje ali odpisov nedonosnih terjatev, ki lahko vplivajo na raven razpoložljivega kapitala. Banke so hkrati z dejavnim pristopom k reševanju nedonosnih izpostavljenosti izboljšale tudi spremljanje kreditnih tveganj s sistemom zgodnjega opozarjanja za odkrivanje povečanega kreditnega tveganja.

Tveganje financiranja bank je ostalo zmerno zaradi ugodnega likvidnostnega položaja bank in velikega deleža sekundarne likvidnosti. Velik delež likvidnih sredstev med aktivo zmanjšuje občutljivost bank za negativne učinke, ki lahko izhajajo iz naraščajočega neskladja v ročnosti med aktivo in pasivo. Z rastjo vpoglednih vlog in dolgoročnih posojil se neuskkljenost med ročnostjo virov in ročnostjo naložb bank povečuje ter lahko ob izjemnih dogodkih in s tem premiku vlog med bankami ali zunaj bančnega sistema vodi v nestabilnost pri financiranju bank, kar je v kratkoročnem obdobju manj verjetno. Lani je povečanje vlog nebančnega sektorja močno preseglo povečanje posojil nebančnemu sektorju. Temu se bo letos pridružil še večji obseg sproščenih sredstev iz naložb v vrednostne papirje, kar bi lahko banke spodbudilo k dodatnemu s sistemskemu vidiku nezaželenemu sproščanju kreditnih standardov.

Kapitalski položaj bančnega sistema je lani ostal primeren. Kapitalska ustreznost bančnega sistema se je zaradi večanja kapitalskih zahtev zmanjšala. Ob nadaljnji kreditni rasti in s tem rasti kapitalskih zahtev bi se lahko zniževanje kapitalske ustreznosti nadaljevalo, če banke ne bodo ustrezno prilagodile obsega kapitala z dokapitalizacijami ali zadržanimi dobički.

Lizinske družbe in banke, ki ponujajo storitev finančnega najema, so v letu 2017 in v prvem četrtletju 2018 še naprej povečevale obseg poslovanja s premičninami, medtem ko je raven poslov z nepremičninami nizka. Kakovost portfelja in dobičkonosnost liziških družb sta se izboljšali. Sistemska tveganja, ki izhajajo iz poslovanja liziških družb, se zmanjšujejo.

Rast bruto zbranih premij in zmanjšanje zavarovalno-tehničnih rezervacij sta povečala uspešnost poslovanja zavarovalniškega sektorja. Kapitalska ustreznost zavarovalnic in pozavarovalnic se je zvišala. Zaradi okolja nizkih obrestnih mer sta tržno tveganje in tveganje refinanciranja pomemben del sistemskemu tveganja v tem sektorju.

Visoka koncentracija prometa z maloštevilnimi domačimi vrednostnimi papirji, nizek promet na Ljubljanski borzi in nadaljevanje upadanja števila izdajateljev delnic še naprej zmanjšujejo primarno vlogo domačega kapitalskega trga. Vloga domačega kapitalskega trga bi morala med drugim temeljiti na zagotavljanju dodatnega financiranja gospodarskih subjektov in na zagotavljanju rasti kapitala v podjetjih. To bi omogočilo tudi bolj vzdržno osnovo za posojilno rast v prihodnje.

Na splošno lahko ocenimo, da je raven tveganosti v bančnem sektorju razmeroma nizka oziroma primerljiva z ravno tveganj ob prejšnji objavi Poročila o finančni stabilnosti, na nekaterih segmentih obstaja možnost povečanja. Hkrati ugotavljamo, da je bančni sistem trenutno bolj odporen na posledice morebitne realizacije sistemskih tveganj kot v zadnji finančni krizi.

2 MAKROEKONOMSKO OKOLJE

Povzetek

V letu 2017 je bila gospodarska rast v evroobmočju najvišja po letu 2007 in ostaja robustna kljub številnim tveganjem v mednarodnem okolju, ki so se v letu 2018 še okrepila. V ospredju so geopolitična trenja in naraščanje protekcionizma. Gospodarska rast v Sloveniji se je v letu 2017 močno povečala in bila med najvišjimi v evroobmočju. Rast BDP je bila široko osnovana s prispevkom rasti domače potrošnje, bruto investicij ter izvoza blaga in storitev tudi zaradi ugodnega mednarodnega okolja in izboljšane konkurenčnosti slovenskega gospodarstva. Gospodarska klima se je na začetku leta 2018 nekoliko poslabšala, toda ostaja visoko nad dolgoletnim povprečjem.

2.1 Mednarodno okolje

V letu 2017 se je svetovna gospodarska rast kljub številnim tveganjem okrepila. Gospodarska rast v evroobmočju je bila z 2,4% za 0,6 odstotne točke višja kot v letu pred tem in najvišja po letu 2007. Rast BDP ostaja razmeroma visoka in robustna kljub številnim tveganjem, ki so se na začetku leta 2018 še povečala. V ospredju so politična tveganja, vključno s trgovinskimi protekcionističnimi ukrepi med dvema največjima svetovnim gospodarstvom (ZDA in Kitajsko). Krepitev protekcionizma bi lahko negativno vplivala tudi na nadaljnjo rast evroobmočja, kjer je še vedno prisotna negotovost glede izstopa Velike Britanije iz EU. Nestabilne ostajajo tudi razmere na Bližnjem vzhodu.

Tabela 2.1: Napoved Evropske komisije izbranih makroekonomskih kazalnikov za pomembnejše trgovinske partnerice Slovenije

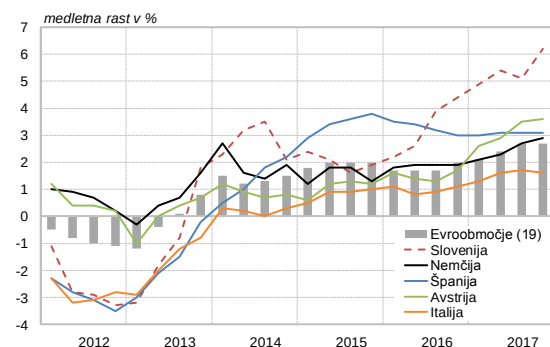
v %	Realni BDP				Stopnja brezposelnosti				Inflacija				Primanjkaj države v % BDP			
	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
EU	1,9	2,4	2,3	2,0	8,6	7,6	7,1	6,7	0,3	1,7	1,7	1,8	-1,7	-1,0	-0,8	-0,8
Evroobmočje	1,8	2,4	2,3	2,0	10,0	9,1	8,4	7,9	0,2	1,5	1,5	1,6	-1,5	-0,9	-0,7	-0,6
Nemčija	1,9	2,2	2,3	2,1	4,1	3,8	3,6	3,5	0,4	1,7	1,6	1,8	1,0	1,3	1,2	1,4
Italija	0,9	1,5	1,5	1,2	11,7	11,2	10,8	10,6	-0,1	1,3	1,2	1,4	-2,5	-2,3	-1,7	-1,7
Avstrija	1,5	2,9	2,8	2,2	6,0	5,5	5,2	5,0	1,0	2,2	2,1	1,9	-1,6	-0,7	-0,5	-0,2
Francija	1,2	1,8	2,0	1,8	10,1	9,4	8,9	8,3	0,3	1,2	1,7	1,4	-3,4	-2,6	-2,3	-2,8
Hrvaška	3,0	2,8	2,8	2,7	13,4	11,1	9,6	8,5	-0,6	1,3	1,4	1,5	-0,9	0,8	0,7	0,8
Slovenija	3,1	5,0	4,7	3,6	8,0	6,6	5,6	5,4	-0,2	1,6	1,9	2,0	-1,9	0,0	0,5	0,4

Opomba: Napovedi Evropske komisije so označene s sivo barvo.

Vir: Evropska komisija, pomladanska napoved.

Gospodarska rast v pomembnejših trgovinskih partnericah Slovenije se je v letu 2017 okrepila, ugodne so tudi napovedi. Kazalniki zaupanja v evroobmočju so se v letu 2017 še izboljšali, na začetku leta 2018 pa nekoliko zmanjšali v dejavnostih industrije, trgovine in storitev zaradi večje negotovosti glede sedanjih in prihodnjih poslovnih pričakovanj, medtem ko se zaupanje v dejavnosti gradbeništva še vedno veča. Kazalniki zaupanja in kazalnik gospodarske klime kljub temu ostajajo visoko nad dolgoletnim povprečjem. Po ocenah domačih in mednarodnih institucij bo gospodarska rast v evroobmočju v letu 2018 primerljiva z gospodarsko rastjo v letu 2017, podobne stopnje rasti kot lani pa lahko pričakujemo tudi v večjih izvoznih partnericah Slovenije. Nadaljnjo gospodarsko rast lahko pričakujemo tudi na območju zahodnega Balkana in v Rusiji (ob pričakovanih višjih cenah nafte).

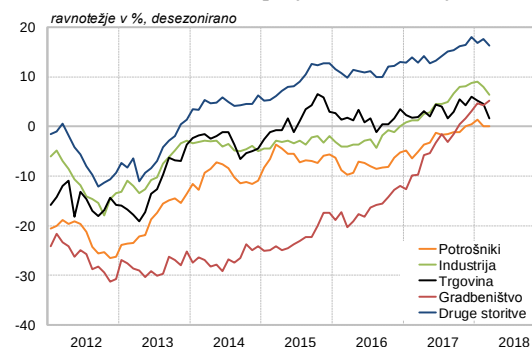
Slika 2.1: BDP v izbranih državah

Opomba: Podatki za BDP so sezonsko prilagojeni.

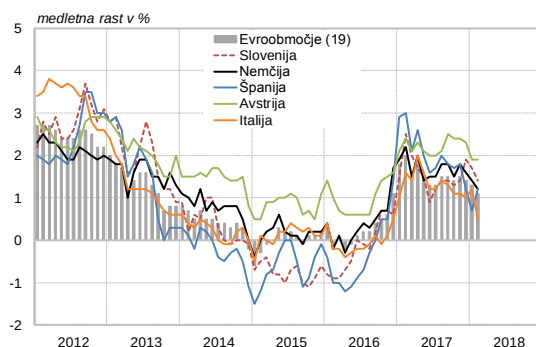
Vir: Eurostat, Evropska komisija.

Slika 2.2: Kazalniki zaupanja v evroobmočju

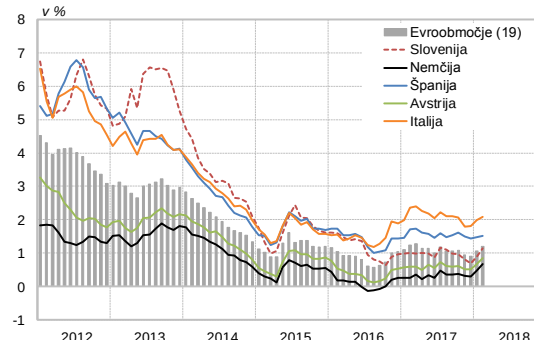
V Sloveniji je bila v letu 2017 inflacija primerljiva s povprečjem evroobmočja, razmeroma nizka pa ostaja zahtevana donosnost na državne obveznice. Skupna inflacija v Sloveniji (HICP) je lani v povprečju znašala 1,6%, njeno gibanje pa je bilo močno odvisno od zunanjih dejavnikov, predvsem cen energentov. Po pričakovanjih se bo v prihodnjih letih inflacija v Sloveniji zmerno povešala, na približno 2%. Zahtevane donosnosti na slovenske državne obveznice so v letu 2017 ostale nizke zaradi nadaljevanja spodbujevalne politike ECB, visoke gospodarske rasti, ugodne fiskalne pozicije in izboljševanja bonitetnih ocen države. V finančnem sektorju bo v letu 2018 več negotovosti v primerjavi z letom 2017, kar se že kaže v korekcijah borznih indeksov.

Slika 2.3: Inflacija (HICP)

Vir: ECB SDW.

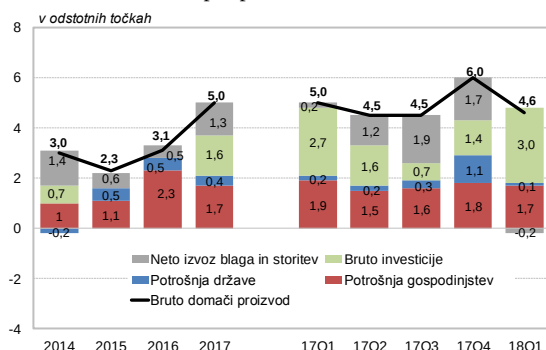
Slika 2.4: Zahtevana donosnost 10-letnih državnih obveznic

2.2 Gospodarske razmere v Sloveniji

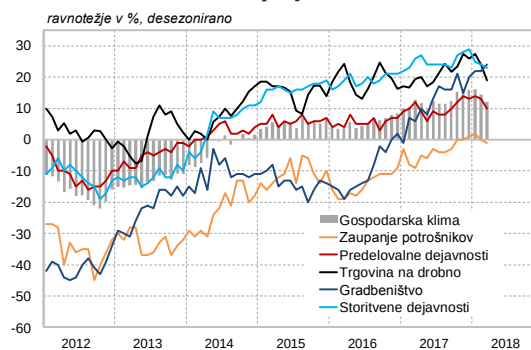
Gospodarska rast je bila v letu 2017 precej višja kot v predhodnih letih in med najvišjimi v evroobmočju. Rast BDP je v letu 2017 znašala 5,0%, še zlasti visoka je bila v zadnjem četrtletju (6,0%), kar je druga najvišja rast v evroobmočju. Rast BDP je bila široko osnovana in je temeljila na rasti potrošnje gospodinjstev (3,2%), občutni rasti bruto investicij (8,4%), okrepila pa se je tudi rast izvoza blaga in storitev (10,6%). Ob koncu leta 2017 je bila opazno večja tudi potrošnja države, precej se je povečala tudi gradbena aktivnost. Razmeroma visoka gospodarska rast se je nadaljevala tudi v prvem četrtletju leta 2018. Dobri poslovni rezultati, visoka izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti in razmeroma nizka zadolženost podjetij so vplivali na rast bruto investicij. Ugodna gibanja v mednarodnem okolju in razmeroma visoka konkurenčnost slovenskih podjetij so prispevali k več kot 10-odstotni rasti izvoza blaga in storitev. Razmeroma visoko gospodarsko rast lahko v Sloveniji pričakujemo tudi v letu 2018.

Slika 2.5: BDP in prispevek k rasti BDP

Vir: SURS.

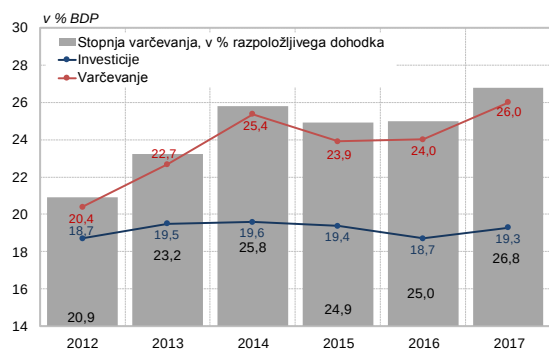
Slika 2.6: Kazalniki zaupanja

Gospodarska klima ostaja visoko nad dolgoletnim povprečjem, vendar pa so kazalniki zaupanja na začetku leta 2018 nekoliko upadli. V letu 2017 se je ob ugodnih gospodarskih razmerah in pozitivnih obetih zaupanje krepilo v vseh dejavnostih, z izjemo gradbeništva pa je v prvem četrtletju 2018 nekoliko upadlo. Podjetja so v večini dejavnosti poročala o nekoliko šibkejši rasti trenutnega povpraševanja, kar je prispevalo k rahlemu znižanju vrednosti kazalnikov. Rast dodane vrednosti v predelovalni dejavnosti se je v letu 2017 močno povečala, pri čemer je bil ključen prispevek avtomobilske industrije.

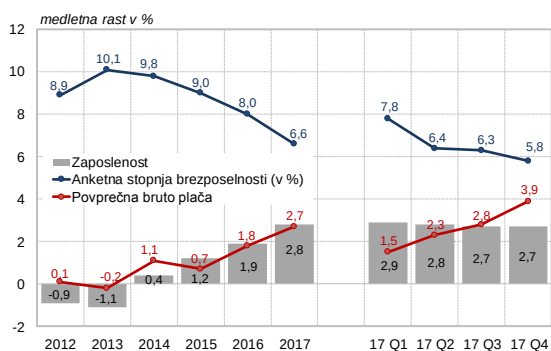
Investicije v deležu BDP so se nekoliko povečale, ob ugodnih razmerah na trgu dela pa se je izraziteje povečalo tudi varčevanje. Investicijski cikel se je v letu 2017 okrepil, predvsem pri gradbenih investicijah, vendar je povečanje investicij v deležu BDP zaradi visoke gospodarske rasti majhno. Rast investicij lahko ob nadaljevanju dobrih gospodarskih razmer pričakujemo tudi v prihodnje, še zlasti ob pričakovanem povečanju črpanja sredstev iz EU. Varčevanje v deležu BDP se je močno povečalo kljub nizkim obrestnim meram in ugodnim pogojem za potrošnjo in investicije. Rast zaposlenosti v Sloveniji je v letu 2017 znašala 2,8%, ob močnem upadu anketne stopnje brezposelnosti pa se postopoma krepi tudi povprečna bruto plača, ki se je ob koncu leta 2017 že približala štirim odstotkom.

Slika 2.7: Varčevanje in investicije

Vir: SURS.

Slika 2.8: Zaposlenost, stopnja brezposelnosti in bruto plača

3 GOSPODINJSTVA IN PODJETJA

3.1 Gospodinjstva

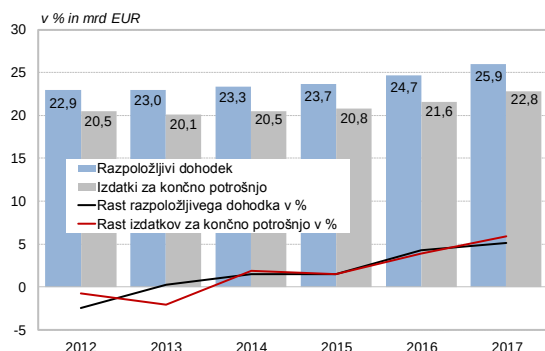
Povzetek

Zadolženost gospodinjstev ostaja nizka kljub močnejši rasti zadolževanja pri domačih bankah, s tem pa ostajajo tveganja za bančni sistem, ki izhajajo iz sektorja gospodinjstev, nizka. Slovenske banke so v letu 2017 okrepile aktivnosti pri kreditiranju gospodinjstev, še zlasti pri potrošniških posojilih. Daljša ročnost potrošniških posojil, več na novo odobrenih posojil brez zavarovanja in nepopolnega evidentiranja namena, vendar z višjimi obrestnimi merami, lahko v prihodnje povečajo tveganja za gospodinjstva in za bančni sistem. Banke bodo morale tovrstna tveganja skrbno spremljati in uravnavati.

Premoženje in zadolženost gospodinjstev

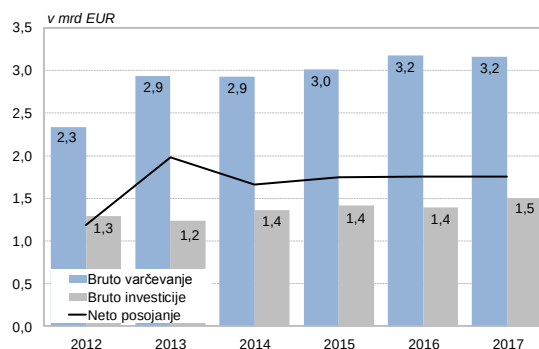
Veliko zaupanje potrošnikov in rast razpoložljivega dohodka se kažeta v okrepljeni rasti izdatkov gospodinjstev za končno potrošnjo. Visoka rast zaposlenosti in v letu 2017 tudi močnejša rast bruto plač sta se odrazili v povečanju razpoložljivega dohodka za 5,1% na rekordno raven 26 mrd EUR, kar je prispevalo k povečanju izdatkov za končno potrošnjo. Na razmeroma visoki ravni ostaja bruto varčevanje. Bruto investicije gospodinjstev so se nekoliko okrepile in po treh let stagnacije ostajajo precej pod predkrizno ravnjo. Ob ugodnih razmerah na trgu dela lahko pričakujemo nadaljnjo rast razpoložljivega dohodka ter s tem večjo sposobnost gospodinjstev za potrošnjo in bruto investicije (ob nadaljnji rasti cen stanovanjskih nepremičnin predvsem bruto investicij v stanovanjske nepremičnine).

Slika 3.1: Razpoložljiv dohodek in izdatki za končno potrošnjo

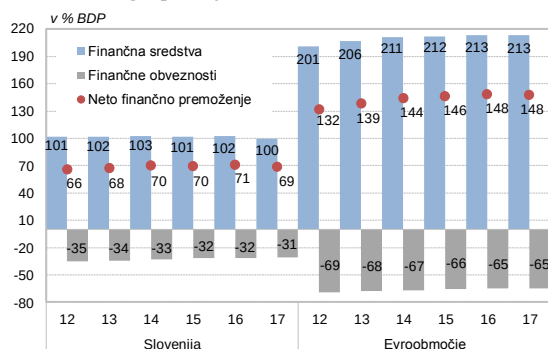
Vir: SURS.

Slika 3.2: Varčevanje in investicije gospodinjstev

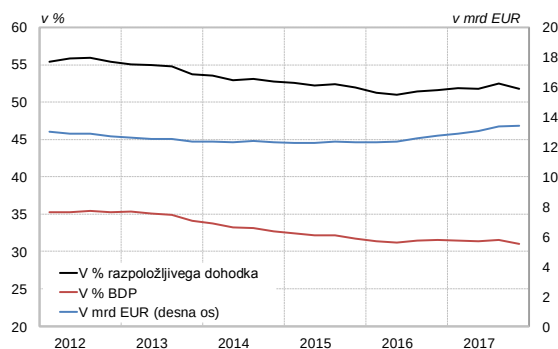
Zadolženost gospodinjstev v razmerju do BDP kljub okrepljeni kreditni rasti v letu 2017 ostaja za več kot polovico nižja v primerjavi s povprečjem evroobmočja. Finančne obveznosti gospodinjstev so se v letu 2017 povečale za 690 mio EUR na 13,4 mrd EUR, finančna sredstva pa za 1,8 mrd EUR na 43,1 mrd EUR, s čimer se je neto finančno premoženje povečalo za 1,1 mrd EUR. Finančne obveznosti gospodinjstev v razmerju do BDP in razpoložljivega dohodka so celo nekoliko upadle ter ostajajo z 31,0% oziroma 51,8% precej nižje v primerjavi z evroobmočjem. Ob povečanju neto finančnega premoženja in nizki zadolženosti slovenskih gospodinjstev se tveganja za bančni sistem, ki izhajajo iz sektorja gospodinjstev, niso povečala.

Slika 3.3: Finančna sredstva in obveznosti gospodinjstev

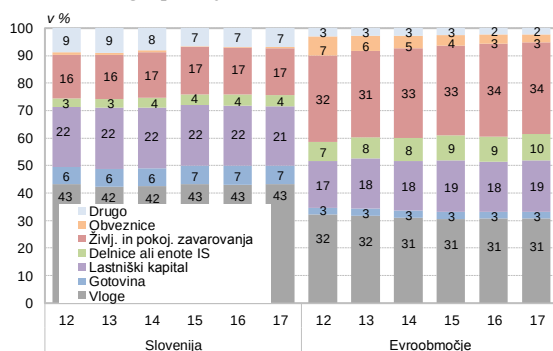
Vir: ECB SDW.

Slika 3.4: Finančne obveznosti gospodinjstev

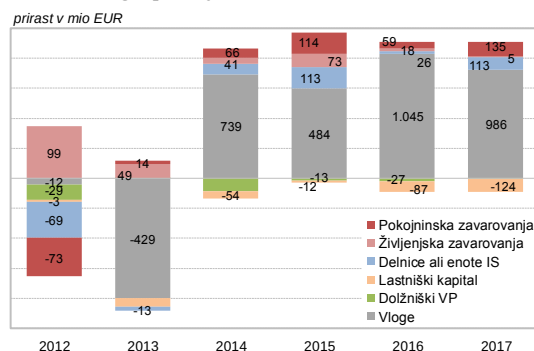
Slovenska gospodinjstva kljub izboljšanim razmeram na trgu dela in nizkim obrestnim meram ohranjajo konservativno strukturo premoženja. Večino premoženja ohranjajo v manj tveganih in manj donosnih oblikah, predvsem v gotovini in vlogah. Delež delnic in enot investicijskih skladov ter življenjskih in pokojninskih zavarovanj v celotnem premoženju ostaja pri slovenskih gospodinjstvih za več kot polovico manjši v primerjavi s povprečjem evroobmočja. V letu 2017 so se tokovi naložb slovenskih gospodinjstev v delnice in pokojninska zavarovanja nekoliko povečali, vendar so ti v primerjavi z naložbami v vloge še vedno zanemarljivi.

Slika 3.5: Struktura stanj finančnega premoženja gospodinjstev

Vir: Banka Slovenije.

Slika 3.6: Struktura transakcij finančnega premoženja gospodinjstev

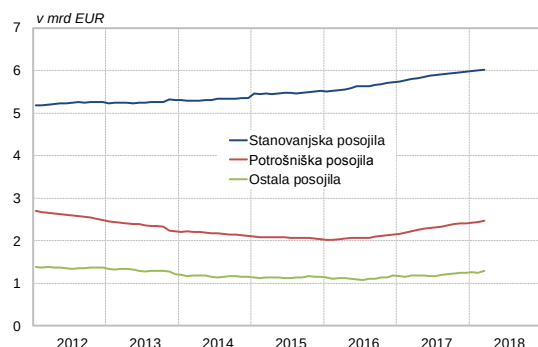

Kreditiranje gospodinjstev v slovenskih bankah

Slovenske banke so v letu 2017 okrepile aktivnosti pri kreditiranju gospodinjstev¹. Ob manjšem povpraševanju podjetij po posojilih in potrebi po povečanju obrestnih prihodkov so banke opazno usmerile dejavnosti v kreditiranje nizko zadolženih gospodinjstev. Rast stanovanjskih posojil je bila v letu 2017 stabilna pri skoraj 5% medletno, kar se ujema z rastjo BDP. Na začetku leta 2018 se je rast stanovanjskih posojil znižala, kar je lahko posledica vse večjega razkoraka med povpraševanjem in ponudbo stanovanjskih nepremičnin na trgu ter s tem upada števila transakcij. Stanje stanovanjskih posojil je na začetku leta 2018 preseglo 6 mrd EUR, opazno pa se krepijo tudi potrošniška posojila, katerih stanje je v marcu 2018 doseglo 2,47 mrd EUR.

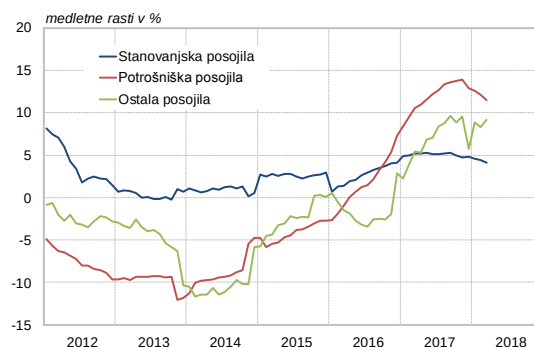
¹ Za več o stanovanjskih posojilih in nepremičninskem trgu glej Tematsko sekcijo, stran 50.

Slika 3.7: Posojila gospodinjstvom po vrsti posojila, stanja

Vir: Banka Slovenije.

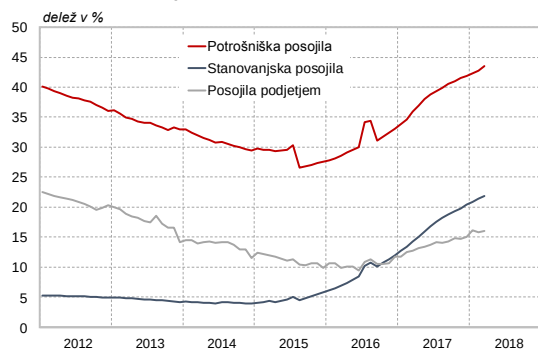
Slika 3.8: Posojila gospodinjstvom po vrsti posojila, rast

Rast posojil je bila najizrazitejša pri potrošniških posojilih, tudi zaradi spremenjenih poslovnih modelov bank. Banke so v letu 2017 izrazito povečale obseg potrošniških posojil, za kar 12% medletno, tudi zaradi poenostavljenega postopka odobritve posojil, hkrati pa se povprečne ročnosti potrošniških posojil daljšajo, banke pa zvišujejo najvišje dovoljene vrednosti teh posojil. Pri potrošniških posojilih s fiksno obrestno mero se večajo predvsem posojila brez zavarovanja in večinoma tudi nimajo opredeljenega namena posojila. S povečanjem deleža tovrstnih potrošniških posojil, sicer sklenjenih z v povprečju višjimi obrestnimi merami, se tveganja za bančni sistem lahko povečajo. Pri tem morajo banke skrbno spremljati in uravnavati tveganja, ki izhajajo iz tovrstnih potrošniških posojil.

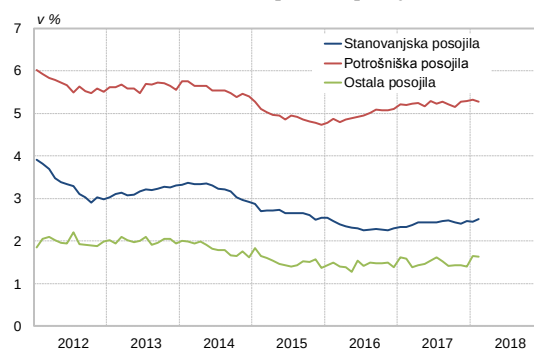
V okolju nizkih obrestnih mer gospodinjstva vse več povprašujejo po posojilih s fiksno obrestno mero. Delež posojil s fiksno obrestno mero v vseh posojil se je od leta 2016 povečal za 16 odstotnih točk, tako pri stanovanjskih kot potrošniških posojilih. Pri potrošniških posojilih je delež posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero, 44%, pri stanovanjskih posojilih pa 22%. Tudi v prihodnje lahko pričakujemo rast deleža posojil s fiksno obrestno mero, vsaj dokler bodo obrestne mere na tako nizkih ravneh. Sicer se obrestne mere pri stanovanjskih posojilih s fiksno obrestno že postopno zvišujejo (2,9%, marec 2018).

Slika 3.9: Posojila s fiksno obrestno mero

Vir: Banka Slovenije.

Slika 3.10: Obrestne mere po vrsti posojila

3.2 Podjetja

Povzetek

Po več let trajajočem razdolževanju podjetij se je v letu 2017 ponovno začelo krepiti celotno financiranje podjetij. V zadnjih letih je porast financiranja z lastniškim kapitalom podjetij pozitivno vplival na znižanje finančnega vzvoda podjetij in povečanje njihove kreditne sposobnosti. Pri financiranju se podjetja v celoti vedno bolj naslanjajo na tuje vire, razen pri posojilnem financiranju, kjer je prisoten trend razdolževanja, tudi pri nadrejenih družbah v tujini. Dostop in pogoji financiranja pri bankah se izboljšujejo z nekoliko dražjim financiranjem za majhna in srednja podjetja, glede na večje tveganje ob večjem deležu NPE in manj ugodne kazalnike zadolženosti. Razdolževanje podjetij se je na agregatni ravni v letu 2017 nadaljevalo, s tem pa se je izboljšala tudi sposobnost podjetij za odplačevanje dolgov. Čeprav je zadolženost podjetij predvidoma na sprejemljivi ravni, je za uspešno uravnavanje sistemskih tveganj potrebno, da podjetja skrbijo

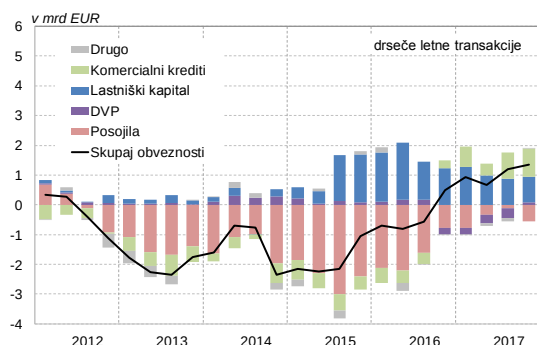
za vzdržnost dolga. S povečanjem deleža financiranja podjetij z lastniškimi viri se zmanjšuje občutljivost podjetij za morebitne šoke iz tujine.

Struktura financiranja podjetij

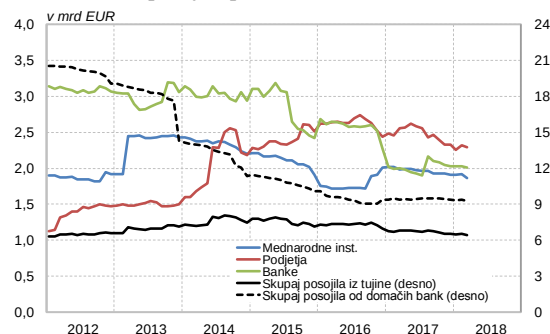
Financiranje² podjetij se je v letu 2017 okrepilo. Ponovno so se začeli večati komercialni krediti, ki imajo pri financiranju slovenskih podjetij nadpovprečno velik delež v primerjavi s povprečjem evroobmočja. Čeprav je rast komercialnih kreditov praviloma povezana z gospodarsko rastjo, ki se zadnja tri leta krepi, je ta oblika financiranja začela ponovno pridobivati pomen šele v letu 2017, in sicer zlasti iz tujine. Financiranje podjetij s posojili pri vseh sektorjih upnikov se še naprej manjša (posojila pri slovenskih bankah so le del tega agregata). Pritok lastniškega kapitala je bil v letu 2017 nekoliko manjši kot v dveh letih pred tem, vendar je to edini vir financiranja, ki je pozitiven že tretje leto zaporedoma. Pritok lastniškega kapitala v podjetja je od leta 2015 znašal 3,6 mrd EUR, zaradi vpliva vrednostnih sprememb pa se je vrednost lastniškega kapitala v podjetjih povišala nekoliko manj, za 3,1 mrd EUR.

Pri financiranju slovenskih podjetij so v letu 2017 še naprej pridobivali na pomenu viri iz tujine, razen financiranja s posojili. Delež tujih virov v celotnih finančnih obveznostih podjetij je ob koncu leta 2017 dosegel 28%, kar je 12 odstotnih točk več kot leta 2007. Delež financiranja v tujini je največji pri komercialnih kreditih in obsega 44%, kar je glede na izvozno usmerjenost slovenskih podjetij pričakovano. V preteklih letih je hitro naraščalo predvsem zadolževanje s tujimi posojili, znotraj tega pa še zlasti zadolževanje pri nadrejenih podjetjih v tujini. Zlasti zadnje je bilo večinoma povezano s prevzemi slovenskih podjetij s strani tujih investitorjev, ki so svojim hčerinskim podjetjem po prevzemu zagotavljali tudi lastno financiranje. Delež tujine pri financiranju podjetij s posojili se je v desetletnem obdobju povečal za 16 odstotnih točk na 30% ob koncu leta 2017, vendar pa je to tudi edina oblika tujega financiranja, katere pomen v finančnih virih podjetij se je v zadnjem letu zmanjšal.

Slika 3.11: Tokovi finančnih obveznosti podjetij glede na instrumente

Slika 3.12: Posojila podjetjem iz tujine po sektorju upnika in posojila pri domačih bankah

Opomba: Celotna posojila podjetjem sestavljajo posojila iz tujine, posojila domačih bank, posojila države in drugih finančnih organizacij, medpodjetniška posojila in posojila gospodinjstev. DVP: dolžniški vrednostni papirji.

Vir: Banka Slovenije.

Od druge polovice leta 2017 so podjetja zniževala financiranje s tujimi posojili pri nadrejenih podjetjih v tujini. Celotna tuja posojila so se sicer začela zmanjševati že v letu 2015, vendar je financiranje pri nadrejenih družbah še nekaj časa pridobivalo pomen. Stagnacija oziroma pozneje upadanje teh posojil se je deloma ujemala z začetkom rasti zadolževanja pri domačih bankah. Pogoji financiranja podjetij v bankah držav evroobmočja so sicer v povprečju še vedno ugodnejši kot v slovenskih bankah, vendar se je ta razlika pomembno zmanjšala že v letu 2015, kar lahko deloma pojasni proces razdolževanja pri tujih bankah od tega leta naprej.

Značilnost posojilnega financiranja podjetij v zadnjem letu je, da se povečujejo le posojila pri domačih bankah. Pri vseh drugih sektorjih upnikov se posojilno financiranje podjetij zmanjšuje. Celotna zadolženost podjetij na podlagi najetih posojil se je v letu 2017 znižala še za dodatnih 3,8%³, medtem ko se je zadolženost pri domačih bankah povišala za 2,5%⁴ in se s podobnimi stopnjami rasti nadaljevala tudi v

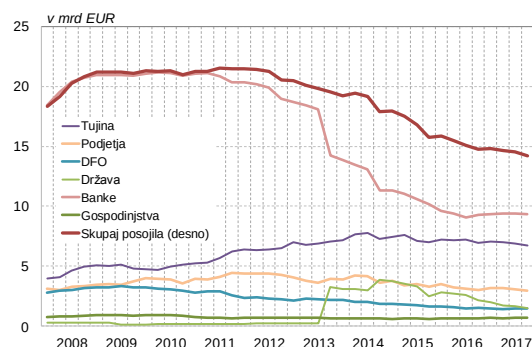
² Celotno financiranje po metodologiji finančnih računov vključuje celotno financiranje z dolžniškimi in lastniškimi instrumenti, razen lastnih virov podjetij.

³ Podatki finančnih računov, ki so vir podatkov za celotno financiranje podjetij, so na voljo le do konca leta 2017. Za zadolževanje pri domačih bankah navajamo podatke iz bilanc bank, ki so na voljo do marca 2018.

⁴ Medletna rast bančnih posojil nefinančnim podjetjem se je večino leta 2017 pospeševala, do 8,2% v novembru, vendar predvsem zaradi vpliva baznega učinka (zmanjševanja v letu 2016).

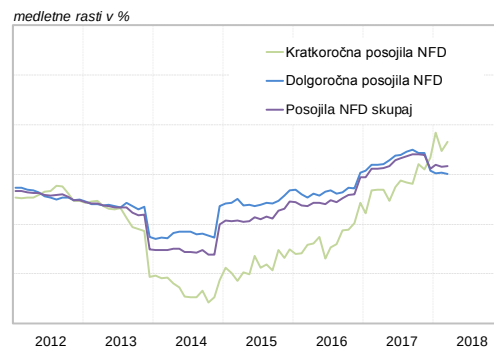
prvem četrtletju 2018, marca 3,4%⁵. Pri posojilih prevladujejo dolgoročna posojila, s 85-odstotnim deležem v vseh posojilih. Tudi rast dolgoročnih posojil je bila pozitivna od začetka oživljanja kreditiranja podjetij ob koncu leta 2016, medtem ko so kratkoročna posojila dosegla pozitivno rast šele v zadnjem četrtletju 2017 in so jo na začetku leta 2018 še zvišala. Podjetja še vedno v veliki meri pokrivajo potrebe po tekočem in razvojnem financiranju iz akumuliranih lastnih sredstev in iz zadržanih dobičkov. Hkrati dostopnost do virov financiranja, vključno z bančnimi, ni več pomemben dejavnik omejitve poslovanja, tako pri velikih kot pri majhnih in srednjih podjetjih⁶.

Slika 3.13: Posojila podjetjem po sektorju upnika

Vir: Banka Slovenije.

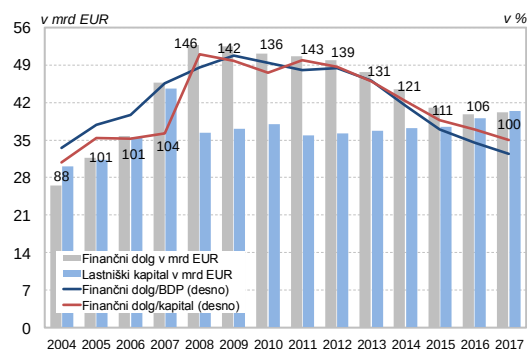
Slika 3.14: Posojila podjetjem pri domačih bankah po ročnosti

Pogoji in možnosti zadolževanja podjetij pri bankah so se glede na pretekla leta pomembno izboljšali. Kreditna sposobnost podjetij se je po večletnem zniževanju zadolženosti in ugodnih poslovnih rezultatih močno izboljšala. Razmerje med dolžniškim in lastniškim financiranjem se je znižalo na 100%, kar je na ravni leta 2005. V zadnjih treh letih se je lastniški kapital podjetij povečal za 8,4%, dolgovi pa so se v letu 2017 povečali prvič po letu 2008, vendar le za 0,7%. Stabilnejša struktura financiranja podjetij je v zadnjih letih dosežena s pritokom lastniškega kapitala in manj z razdolževanjem, kar je dobra osnova za nadaljnjo rast podjetij.

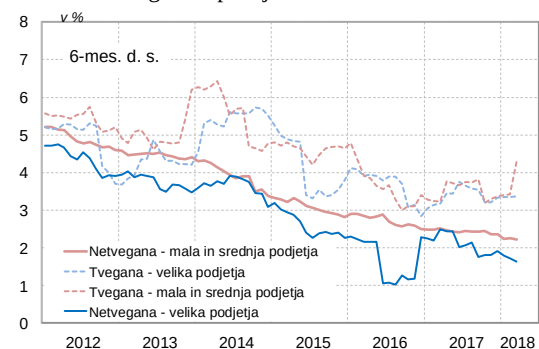
Breme financiranja obstoječega dolga podjetij se je zaradi ugodnih obrestnih mer v zadnjih letih zmanjšalo, prav tako pa so se izboljšali tudi pogoji za novo zadolževanje. Velik delež posojil podjetij pri bankah, 83% v marcu 2018, je bil sklenjen z variabilno obrestno mero, kar je še dodatno prispevalo k močnemu zmanjšanju bremena servisiranja dolga. Vendar to hkrati pomeni povečano obrestno tveganje za podjetja in povečano kreditno tveganje za banke v prihodnjem srednjeročnem obdobju, v primeru rasti tržnih obrestnih mer. Zato je potrebna preudarna presoja bank in podjetij pri nadaljnjem zadolževanju oziroma izpostavljenosti do sektorja podjetij.

Slika 3.15: Kazalniki zadolženosti podjetij

Vir: Banka Slovenije, ECB (na levi sliki so finančni računi v obeh virih).

Slika 3.16: Obrestne mere za novoodobrena posojila podjetjem po velikosti podjetja glede na tveganost posojila

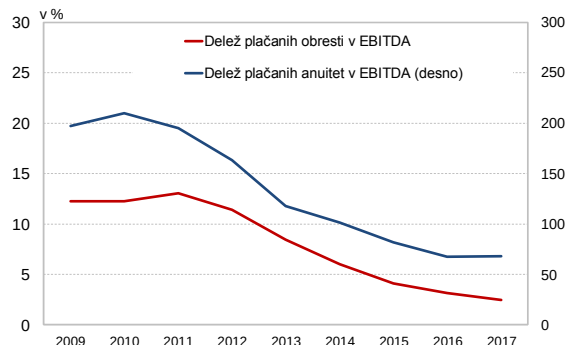
Obrestne mere pri bankah se razlikujejo glede na velikost podjetij. Majhna in srednja podjetja (MSP) se zadolžujejo po nekoliko višjih obrestnih merah kot velika podjetja, v letu 2017 v povprečju za 0,5 odstotne točke. Banke so se, sodeč po anketnih podatkih, pripravljene v naslednjih letih bolj preusmeriti v financiranje

⁵ Učinek uvedbe MSRP 9 s 1. 1. 2018 je k višji medletni rasti prispeval 0,6 odstotne točke.

⁶ Po rezultatih raziskave o dostopnosti finančnih virov za podjetja, januar 2018.

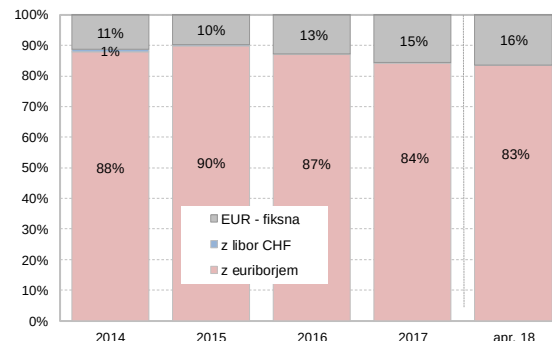
MSP, tudi mikro podjetij in samostojnih podjetnikov. Višje marže pri njihovem financiranju naj bi pokrile večje tveganje v tem delu portfelja, ki izhaja iz večje razpršenosti in razdrobljenosti naložb ter posledično manj podrobnega preverjanja finančnega položaja dolžnika.

Slika 3.17: Obremenjenost podjetij s servisiranjem dolga pri bankah

Vir: Banka Slovenije, AJPES.

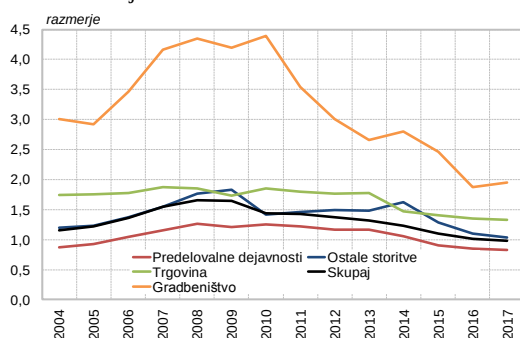
Slika 3.18: Stanje dolga podjetij pri bankah po vrstah obrestovanja

Zadolženost podjetij

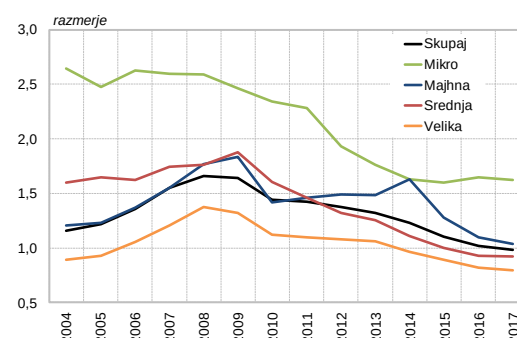
Proces razdolževanja podjetij se je na agregatni ravni v letu 2017 nadaljeval, vendar se je razlikoval glede na dejavnost in velikost podjetij. Pri mikro podjetjih se je razdolževanje v zadnjih štirih letih skoraj ustavilo, podjetja v dejavnosti gradbeništva pa so lani zadolženost nekoliko povečala. Finančni vzvod⁷, merjen kot razmerje med dolžniškimi obveznostmi in lastniškim kapitalom podjetij, se je v letu 2017 znižal s 100% na 98%. Finančni vzvod je najvišji v dejavnosti gradbeništva, vendar se je v letu 2017 še nekoliko zvišal, na 195%, medtem ko je v predelovalnih dejavnostih nizek, 83-odstoten. Od vrha zadolženosti podjetij v letu 2008 se je finančni vzvod pri mikro podjetjih najbolj znižal, vendar ostaja že od leta 2014 pri 160%. Finančni vzvod je najnižji pri velikih podjetjih, podobno kot je bilo na vrhu zadolženosti v letu 2008. Razmerje med neto finančnim dolgom in EBITDA⁸ vseh podjetij se je znižalo s 5,2 v letu 2009 na 2,3 v letu 2017. Razmerje se je lani izboljšalo pri podjetjih v večini dejavnosti in po vseh kategorijah velikosti zaradi zmanjšanja neto finančnega dolga in tudi povečanja EBITDA. Lastniški viri financiranja podjetij pomembno prispevajo k večji stabilnosti finančnega sistema, saj bi se v primeru prevelikega financiranja podjetij s posojili bank morebitne težave servisiranja dolga ponovno izrazile v poslabševanju kreditnega portfelja bank.

Slika 3.19: Finančni vzvod za izbrane gospodarske dejavnosti

Vir: AJPES, preračuni Banke Slovenije.

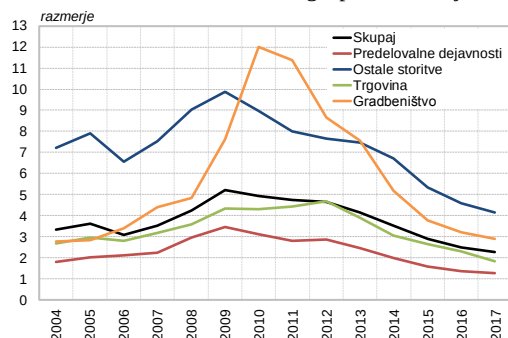
Slika 3.20: Finančni vzvod po velikosti podjetij

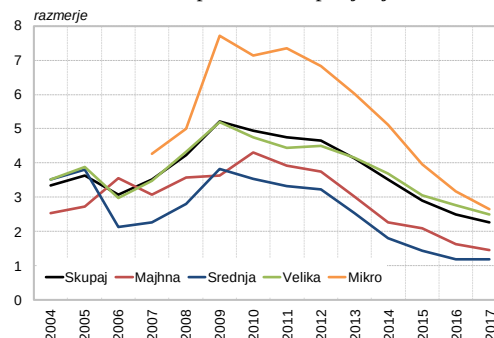
⁷ Finančni vzvod na tem mestu se nekoliko razlikuje od predhodnega, ki izraža razmerje med dolžniškim in lastniškim financiranjem podjetij na podlagi podatkov finančnih računov (razlike so posledica različnega metodološkega zaobjema podatkov). V tem delu je finančni vzvod izračunan iz zaključnih bilanc podjetij, ki jih zbira AJPES, kot razmerje med dolžniškimi obveznostmi in lastniškim kapitalom.

⁸ Kazalnik neto finančni dolg/EBITDA je merjen kot razmerje med finančnimi obveznostmi, zmanjšanimi za denarna sredstva in denarnim tokom iz poslovanja ter kaže sposobnost podjetja za redno odplačevanje dolga (obresti in glavnice). Kazalnik pove, koliko let bo podjetje z ustvarjenim denarnim tokom moralo odplačevati dolg in obresti (ob predpostavki nespremenjenega neto dolga in EBITDA). Podjetja z nižjo vrednostjo kazalnika svoje obveznosti odplačujejo z manjšim tveganjem.

Slika 3.21: Razmerje med neto finančnim dolgom in EBITDA za izbrane gospodarske dejavnosti

Slika 3.22: Razmerje med neto finančnim dolgom in EBITDA po velikosti podjetij

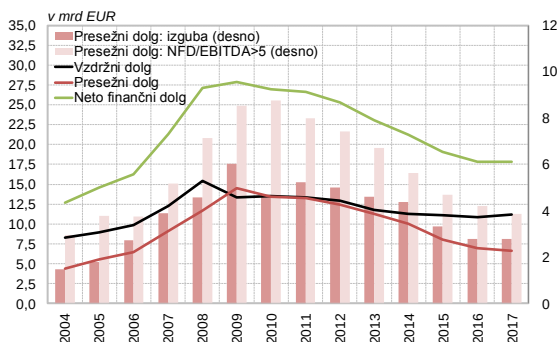

Vir: AJPES, preračuni Banke Slovenije.

Sposobnost podjetij za odplačevanje dolga se izboljšuje že od leta 2009, s tem pa se povečuje tudi odpornost podjetij na zviševanje obrestnih mer in s tem povečanimi stroški servisiranja dolga. Neto finančni dolg in presežni dolg⁹ sta bila v letu 2017 s 17,8 mrd EUR in 6,6 mrd EUR na predkrizni ravni. Presežni dolg podjetij je v letu 2017 obsegal 37% celotnega neto finančnega dolga podjetij in se je glede na predhodno leto zmanjšal za 5%. Presežni dolg, ki je na vrhu v letu 2009 znašal 14,5 mrd EUR, se je do leta 2017 zmanjšal za kar 8 mrd EUR. Delež presežnega dolga v neto finančnem dolgu se je do leta 2017 v večini dejavnosti zmanjšal na predkrizno raven, v dejavnosti gradbeništva pa je delež še vedno velik.

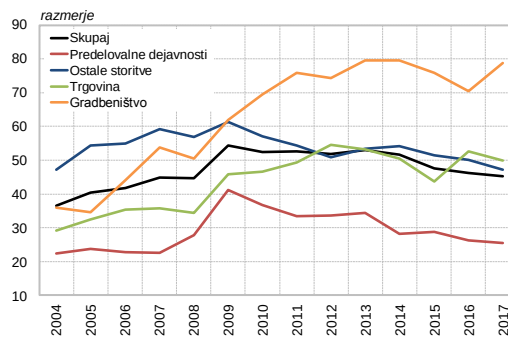
Presežni dolg je koncentriran pri majhnem številu podjetij. Koncentracija se je v zadnjih letih nekoliko znižala, saj so se s trga umaknila nekatera velika podjetja, ki so bila močno obremenjena s presežnim dolgom. Sto podjetij z največjim presežnim dolgom je v letu 2017 bremenilo 42% presežnega dolga, deset podjetij z največjim presežnim dolgom pa 20%. Delež podjetij s presežnim dolgom v vseh podjetjih se je od leta 2011 do leta 2017 zmanjšal za 2% na 31%, medtem ko je v letu 2004 znašal 22%. S povečano sposobnostjo podjetij za odplačevanje dolga so se vzpostavili tudi ugodni pogoji za nov kreditni cikel. Čeprav je zadolženost podjetij na sprejemljivi ravni, je za uspešno uravnavanje sistemskih tveganj potrebno, da podjetja skrbijo za vzdržnost dolga.

Slika 3.23: Neto finančni dolg, presežni dolg in vzdržni dolg

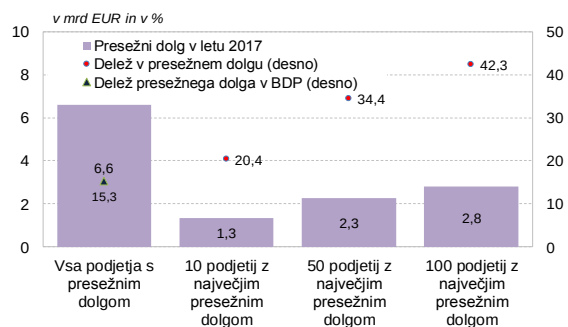
Vir: AJPES, preračuni Banke Slovenije.

Slika 3.24: Delež presežnega dolga v neto finančnem dolgu za izbrane dejavnosti

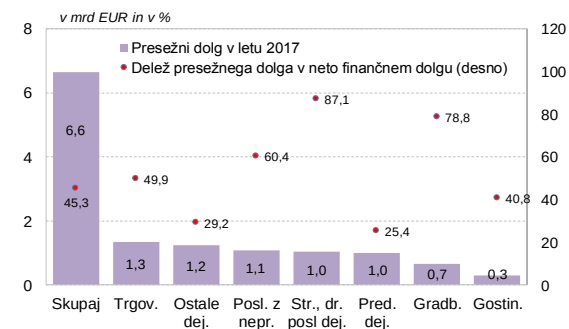

⁹ Presežni dolg je izračunan kot vsota neto finančnega dolga podjetij, ki izkazujejo izgubo (oziroma ne izkazujejo dobička), in pri podjetjih, ki izkazujejo dobiček, se upošteva tisti delež neto finančnega dolga, ki prispeva k presežku kazalnika neto finančni dolg/EBITDA nad pet. Izračun je narejen brez treh velikih podjetij v državni lasti.

Slika 3.25: Koncentracija presežnega dolga

Slika 3.26: Koncentracija presežnega dolga za izbrane dejavnosti

Vir: AJPES, preračuni Banke Slovenije.

4 BANČNI SISTEM

4.1 Dobičkonosnost bank

Povzetek

Banke že četrto leto zaporedoma poslujejo z dobičkom. Eden od dejavnikov solidne dobičkonosnosti bank je bil v letu 2017 in v prvem četrtletju 2018 sproščanje oslabitev in rezervacij pri nekaterih bankah, ki se po naši oceni počasi zaključuje. Kljub počasnemu okrevanju kreditne aktivnosti se neto obrestni prihodki bank še vedno zmanjšujejo. Vendar se je njihovo zmanjševanje v zadnjem letu izrazito upočasnilo. Že v srednjeročnem obdobju je dobičkonosnost bank negotova. Zadostna posojilna aktivnost in s tem postopno povečevanje neto obrestnih prihodkov sta ključna za doseganje in vzdrževanje solidne dobičkonosnosti bank. Tveganje dobičkonosnosti je trenutno zmerno, bi se pa ob nespremenjenih okoliščinah lahko povečalo.

Izkaz uspeha

Dobiček pred obdavčitvijo je na ravni bančnega sistema v letu 2017 znašal 443 mio EUR¹⁰, v prvem četrtletju 2018 pa že 143 mio EUR oziroma tretjino lanskega. Neto obrestni prihodki bank se zmanjšujejo že od leta 2012, lani in v prvem četrtletju 2018 pa se je njihovo zmanjševanje izrazito upočasnilo. V letu 2017 so se zmanjšali tudi tisti neobrestni prihodki bank, ki so v letu pred tem najbolj prispevali k visokim neobrestnim prihodkom. S tem sta se lani zmanjšala bruto dohodek in tudi neto dohodek bank. Kakovost kreditnega portfelja v bankah se je izboljševala, kar je prispevalo k neto sproščanju oslabitev in rezervacij pri bankah. Večletno zmanjševanje operativnih stroškov v bančnem sistemu se je ob koncu leta 2017 ustavilo.

Neto obrestni in neto neobrestni prihodki bank ter marža

Neto obrestna marža se v bankah znižuje že od leta 2015. V zadnjem četrtletju 2017 se je znižanje začelo ustavilo, v prvem četrtletju letos pa nadaljevalo. V letu 2017 se je neto obrestna marža na obrestovano aktivo znižala za 0,08 odstotne točke na 1,83%, do konca marca 2018 pa na 1,81%. Neto obrestna marža je tako ponovno na skoraj najnižji ravni v zadnjem desetletju, nižja je bila le v letu 2013. Neto obrestna marža je na skoraj enaki ravni pri vseh skupinah bank, razpršenost v višini marže pa se je po bankah zmanjšala. Banke znižanja neto obrestne marže niso nadomestile z višjo neto neobrestno maržo, ki je ob koncu leta 2017 znašala 1,13%. Po pričakovanjih bank naj bi se neto obrestna marža bank v letu 2018 ohranila na podobni ravni kot v letu 2017 oziroma celo rahlo povečala¹¹. V skladu s pričakovanji glede večje posojilne aktivnosti in ohranitve stroškovno ugodne strukture financiranja pri neobrestnih prihodkih banke ne pričakujejo večjih sprememb.

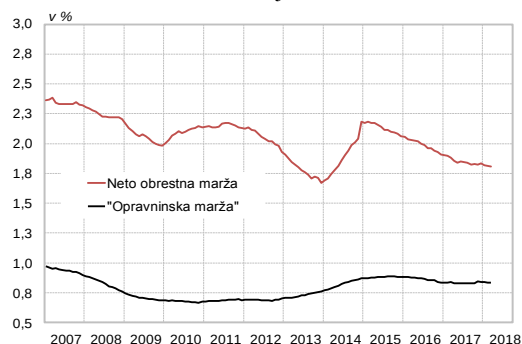
Banke namenjajo več pozornosti povečevanju dohodka iz neto opravnin. Rast neto opravnin bank, ki predstavljajo največji delež neobrestnih prihodkov, je bila v zadnjih mesecih lanskega leta ponovno pozitivna. Obseg neto opravnin je bil v letu 2017 za 2% večji kot leto pred tem. Opravninska marža bank je razmeroma stabilna in je ob koncu marca 2018 znašala 0,82%¹².

¹⁰ Podatki so nerevidirani in se lahko po objavi Poročila o finančni stabilnosti spremenijo.

¹¹ Anketa bank, april 2018. Rezultati ankete so uporabljeni zgolj v pomoč pri interpretiranju gibanj v finančnem sistemu in se drugače ne objavljajo.

¹² Banke lahko kratkoročno le v omejenem obsegu povečajo neto prihodke iz opravnin, preostali del neobrestnih prihodkov pa je razmeroma volatilen in večinoma odvisen od enkratnih dejavnikov (npr. kapitalski dobički). Ker so neto opravnine najpomembnejši in najstabilnejši del neobrestnih prihodkov, njihov delež se tako v posameznih letih giblje med 2/3 in 4/5 vseh neobrestnih prihodkov, je na sliki prikazan le ta del neobrestnih prihodkov na bilančno vsoto.

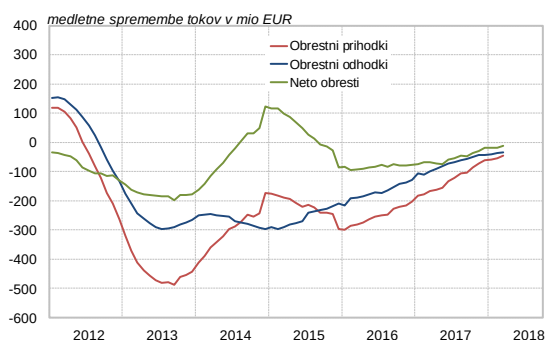
Slika 4.1: Neto obrestna marža in "opravninska" marža v bančnem sektorju

Vir: Banka Slovenije.

Večletno zmanjševanje neto obrestnih prihodkov bank¹³ se še vedno ni ustavilo, se je pa v zadnjem letu upadanje izrazito upočasnilo. V bančnem sistemu je že več let prisotno zmanjševanje obrestnih prihodkov in odhodkov, pri čemer so se v zadnjih treh letih obrestni prihodki zmanjševali bolj kot obrestni odhodki. Razmerje med obrestnimi prihodki in odhodki se je močno povečalo in tako predstavljajo obrestni odhodki bank le še 14% obrestnih prihodkov. Obrestni prihodki so se zmanjševali zaradi upadanja obrestnih mer in krčenja posojilne aktivnosti v preteklih letih. Na zmanjševanje obrestnih odhodkov je poleg padajočih pasivnih obrestnih mer vplivalo povečevanje deleža vpoglednih vlog.

Slika 4.3: Spremembe obrestnih prihodkov, obrestnih odhodkov in neto obresti

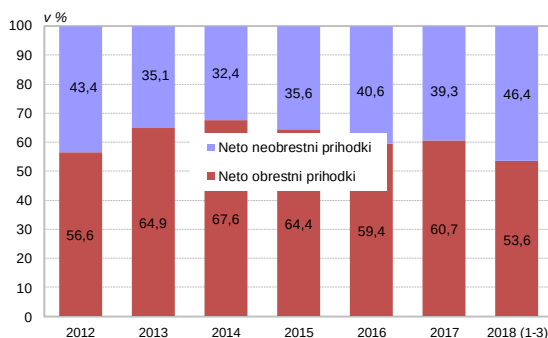

Opomba: Na sliki desno so upoštevane 12-mesečne drseče vsote obrestnih prihodkov/odhodkov, za enako obdobje je izračunana tudi neto obrestna marža.

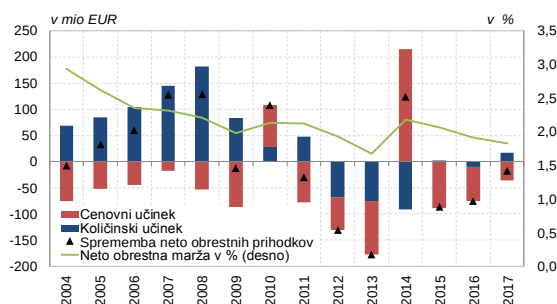
Vir: Banka Slovenije.

Dejavniki, ki vplivajo na spremembo neto obrestnih prihodkov, so lahko cenovni (npr. sprememba v efektivni obrestni meri) ali količinski (npr. povečanje posojil). Od leta 2009 je bil prispevek cenovnih dejavnikov k spremembi neto obrestnih prihodkov večji kot prispevek količinskih dejavnikov, še zlasti v zadnji treh letih. Medtem ko cenovni dejavniki v zadnjem obdobju še vedno vplivajo na zmanjševanje neto obrestnih prihodkov, količinski dejavniki od leta 2017 že prispevajo k povečevanju neto obrestnih prihodkov. Gre za učinke povečevanja obsega posojil. Ker so se hkrati močno zmanjšali obrestni prihodki iz vrednostnih papirjev in so banke povečale obseg likvidnih naložb, povečanje posojil še ni bilo zadostno, da bi bila rast neto obrestnih prihodkov v letu 2017 že pozitivna. V prihodnjem kratkoročnem obdobju bo tako lahko le zadostna posojilna aktivnost bank pripomogla k ponovni pozitivni rasti neto obrestnih prihodkov bank.

Slika 4.2: Bruto dohodek v bančnem sistemu

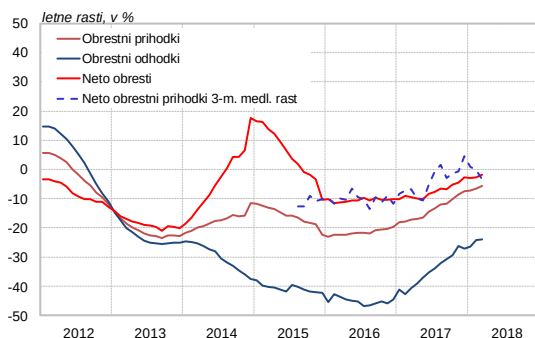

Slika 4.4: Prispevek količinskih in cenovnih dejavnikov k spremembi neto obrestnih prihodkov in neto obrestna marža

¹³ V nadaljevanju sta prikazani razčlenitev (dekompozicija) neto obrestnih prihodkov in neto obrestne marže (v prilogi). Z razčlenitvijo neto obrestnih prihodkov bank merimo relativni pomen sprememb posameznih komponent obrestnih prihodkov in odhodkov bank k spremembi obsega neto obresti; tj. prek količinskih in cenovnih učinkov. V nadaljevanju prikazujemo spremembe obsega neto obrestnih prihodkov glede na njihov nominalni obseg v mio EUR in relativno, torej glede na obseg obrestovane aktive (neto obrestna marža). Za več o tem glej tudi Poročila o finančni stabilnosti, december 2016 in junij 2017, januar 2018.

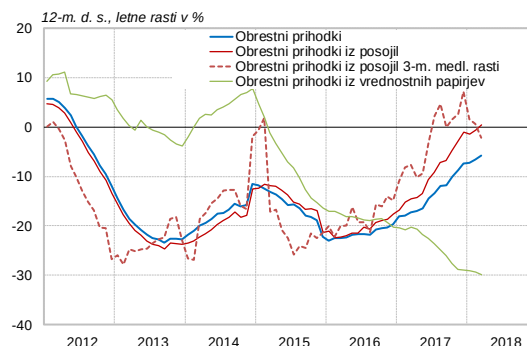
Slika 4.5: Obrestni prihodki, obrestni odhodki in neto obresti

Opomba: Medletne rasti so izračunane na podlagi 12-mesečnih drsečih vsot.

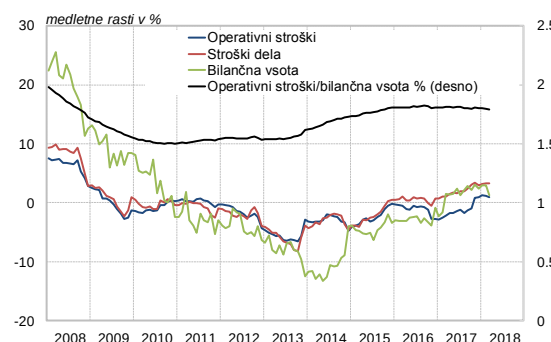
Vir: Banka Slovenije.

Slika 4.6: Vrste obrestnih prihodkov

Operativni stroški, neto dohodek ter stroški oslabitev in rezervacij

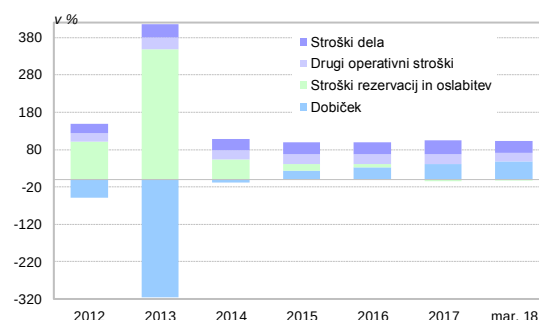
Večletno zmanjševanje operativnih stroškov v bančnem sistemu je bilo v letu 2017 prekinjeno. Možnosti za nadaljnje zmanjševanje operativnih stroškov so trenutno začasno omejene zaradi obremenjenosti bank s številnimi regulatornimi in institucionalnimi spremembami, investicijami in stroški, povezanimi z digitalizacijo poslovanja in tudi povečevanja stroškov dela¹⁴. Razmerje med operativnimi stroški in bruto dohodkom (CIR) se je povečalo na skoraj 63% zlasti zaradi zmanjšanja bruto dohodka bank v letu 2017, medtem ko je v predhodnih letih znašalo med 56% in 59%¹⁵.

Slika 4.7: Operativni stroški, stroški dela in bilančna vsota

Vir: Banka Slovenije.

Slika 4.8: Poraba bruto dohodka bank

Ob zmanjševanju bruto dohodka bank in skoraj nespremenjenih operativnih stroških se zmanjšuje tudi neto dohodek bank. Neto dohodek bank se je v letu 2016 zmanjšal za 2,5% in v letu 2017 za 12,6%. Razmeroma visok padec neto dohodka v lanskem letu je posledica zmanjšanja bruto dohodka in tudi pozitivne, enoodstotne rasti operativnih stroškov bank. V prvem četrtletju 2018 je bila rast neto dohodka bank pozitivna zaradi višjih neobrestnih prihodkov.

Neto sproščanje oslabitev in rezervacij v višini 43 mio EUR je v letu 2017 prispevalo k povečanju dobičkonosnosti bančnega sistema. Neto sproščanje oslabitev in rezervacij je posledica izboljšanja kakovosti kreditnega portfelja zaradi visoke gospodarske rasti, izboljšanja finančnega položaja podjetij in aktivnega razreševanja nedonosnih izpostavljenosti v bankah. Z vidika prispevka oslabitev in rezervacij k višji dobičkonosnosti v bančnem sistemu je treba poudariti, da gre za kratkotrajen pojav, saj banke v normalnih razmerah določen del dohodka porabijo za stroške oslabitev in rezervacij.¹⁶ Banke po podatkih Ankete bank (april 2018) pričakujejo, da se bo sproščanje oslabitev postopoma ustavilo. Kljub temu naj bi v letu 2018 stroški oslabitev in rezervacij še vedno predstavljali izrazito podpovprečen delež bruto dohodka

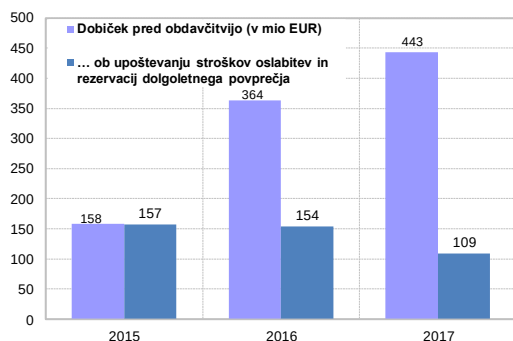
¹⁴ Rast stroškov dela je bila v preteklih letih nizka ali celo negativna, vendar se je v letu 2017 približala 3% medletno.

¹⁵ Bilančni podatki bank na posamični osnovi.

¹⁶ Banke so v preteklosti na primer v obdobju 1996–2008 v povprečju porabile za tovrstne stroške 16% bruto dohodka. Po tem letu se je delež stroškov oslabitev in rezervacij v bruto dohodku hitro večal, do 3,5-kratnika ustvarjenega bruto dohodka bank v letu 2013. Po sanaciji bank se je hitro zmanjševal, v letu 2017 in prvem četrtletju 2018 so banke iz tega naslova dosegle celo dohodek. Za dolgoročno povprečje deleža stroškov oslabitev in rezervacij v bruto dohodku bank je zajeto povprečje 1996–2017, brez leta 2013, in je znašalo 27,2%.

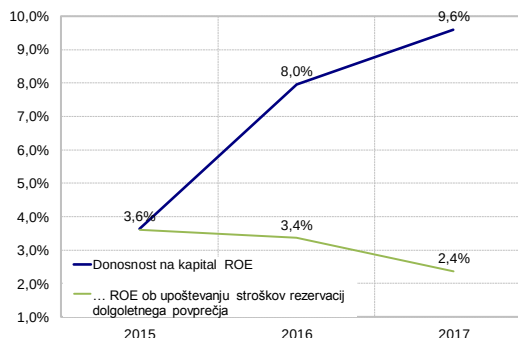
bank. V letu 2019 naj bi se ta delež približal desetini ustvarjenega bruto dohodka v bančnem sistemu, kar bi bankam v prihodnjih dveh letih še vedno omogočilo doseganje solidnega dobička.

Slika 4.9: Primerjava dejanskega dobička in dobička, realiziranega ob predpostavki, da bi bili stroški oslabitev in rezervacij v bruto dohodku na ravni dolgoletnega povprečja

Vir: Banka Slovenije.

Slika 4.10: Doseganje dejanske višine ROE in ROE ob upoštevanju dolgoročnega deleža stroškov oslabitev in rezervacij v bruto dohodku

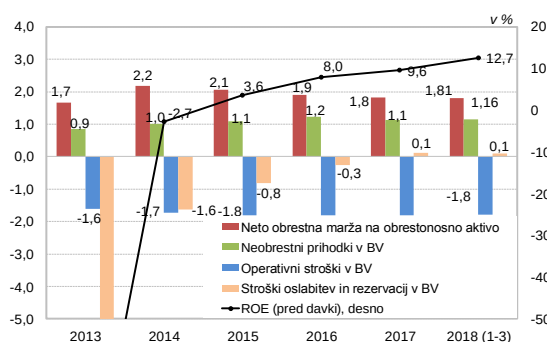

Implementacija novega Mednarodnega standarda računovodskega poročanja 9 (MSRP 9) ni imela pomembnejšega vpliva na višino oblikovanja oslabitev in rezervacij pri bankah. Uvedba MSRP 9 je vplivala na rast posojil v bančnem sistemu. Na podlagi otvoritvene bilance je bilo ocenjeno, da bi ob izločitvi učinka MSRP 9 medletna rast posojil nefinančnim družbam februarja letos znašala 2,5% oziroma 0,6 odstotne točke manj, kot je sicer. Zvišanje rasti je bilo posledica prerazvrstitve določenega dela kreditnega portfelja bank, ki je bil pred uvedbo MSRP 9 merjen po odplačni vrednosti v skupino finančnih sredstev, obvezno merjenih po poštenu vrednosti.

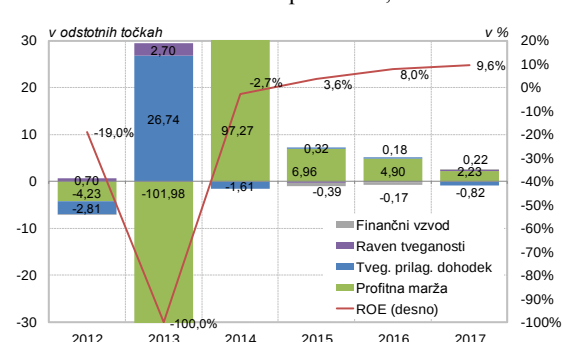
Dobičkonosnost slovenskega bančnega sistema

Donosnost na kapital pred obdavčitvijo (ROE) v bančnem sistemu se je v letu 2017 povečala na 9,6%. Razčlenitev ROE na štiri komponente oziroma količnike (profitno maržo, tveganju prilagojeni dohodek, prevzeto tveganje in finančni vzvod) kaže, da je v letu 2017, podobno kot v letu pred tem, k povečanju dobičkonosnosti prispevala predvsem višja profitna marža in v manjši meri raven tveganosti. Vpliv finančnega vzvoda je bil zanemarljiv, tveganju prilagojeni dohodek pa je negativno prispeval k dobičkonosnosti bank.

Slika 4.11: Kazalniki poslovanja bank

Slika 4.12: Vpliv štirih dejavnikov na spremembe v donosnosti na kapital bank; razčlenitev ROE

Opomba: Na levi sliki je neto obrestna marža marca 2018 izračunana na obrestonosno aktivo za obdobje zadnjih 12 mesecev, enako stroški oslabitev in rezervacij v bilančni vsoti. ROE marca 2018 je izračunan za obdobje prvih treh mesecev leta.

Vir: Banka Slovenije.

Dobičkonosnost bančnega sistema se je v letu 2017 že četrto leto zaporedoma povečala predvsem zaradi višje profitne marže. Profitna marža oziroma razmerje med dobičkom in bruto dohodkom je bila v letu 2017 v bančnem sistemu pozitivna tretje leto zaporedoma, saj od leta 2015 banke poslujejo z dobičkom. Tveganju prilagojeni dohodek, ki kaže razmerje med bruto dohodkom bank in tveganju prilagojeno aktivo, se je v letu 2017 zmanjšal zaradi zmanjšanja bruto dohodka bank in povečanja obsega tveganju prilagojene aktive. V letu 2017 se je obseg tveganju prilagojene aktive po večletnem zmanjševanju ponovno povečal zaradi rasti posojil. Raven tveganosti, ki predstavlja razmerje med tvegano aktivo in bilančno vsoto, se je

nekoliko povišala zaradi večje kreditne rasti v primerjavi z rastjo bilančne vsote. Finančni vzvod je bil v letu 2017 skoraj enak z letom pred tem. Ob nadaljnjem solidnem poslovanju bank lahko pričakujemo, da bo k dobičkonosnosti bank prispevala predvsem profitna marža. Pričakujemo lahko tudi postopen pozitiven vpliv preostalih komponent ROE na dobičkonosnost bank zaradi povečevanja bruto dohodka in tveganju prilagojene aktive ob večji posojilni aktivnosti bank¹⁷.

4.2 Kreditni portfelj bank

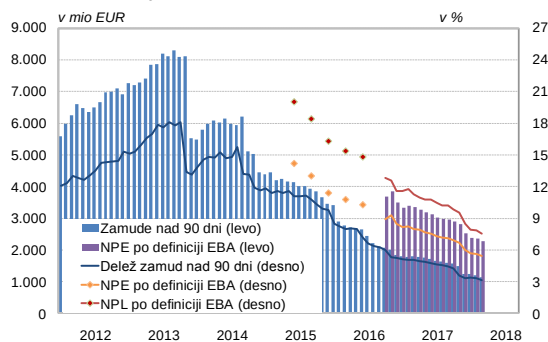
Povzetek

V letu 2017 in prvem četrtletju 2018 so banke še dodatno izboljšale kakovost kreditnega portfelja s pospešenim reševanjem nedonosnih izpostavljenosti (NPE). Velik del še preostalih NPE je v dolgotrajnih terjatvah, predvsem do podjetij v stečajnih postopkih. Pokritost NPE z oslabitvami in kapitalom je visoka, kar v primeru hitrejšega odpisovanja preostalih NPE ne bi povzročilo večjih izgub v bankah. V bilancah bank je kreditiranje gospodinjstev po obsegu in po stopnji rasti prehitelo kreditiranje podjetij, število bank, ki napoveduje večjo usmerjenost v ta del portfelja, pa se povečuje. Z agresivno politiko nekaterih bank pri kreditiranju gospodinjstev se lahko poveča izpostavljenost bank kreditnemu tveganju, zlasti v segmentu nezavarovanih potrošniških posojil, kar v primeru obrata gospodarskega cikla lahko poveča delež NPE v portfelju bank.

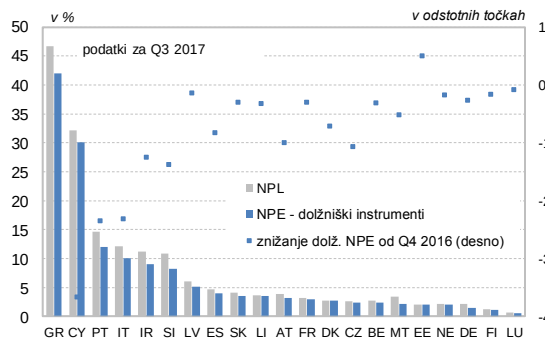
Kakovost kreditnega portfelja bank

V letu 2017 in na prehodu v leto 2018 se je kakovost kreditnega portfelja bank še dodatno izboljšala. Delež nedonosnih izpostavljenosti¹⁸ (NPE) v celotni izpostavljenosti bank se je do marca 2018 zmanjšal na 5,4% oziroma na 2,3 mrd EUR, kar je za 3 odstotne točke oziroma 1,2 mrd EUR manj kot ob koncu leta 2016. Poleg aktivnega pristopa bank je k zniževanju nedonosnih izpostavljenosti prispeval ugoden vpliv gospodarske rasti na finančni položaj dolžnikov in poplačila dolgov. Od decembra 2016 se je z rastjo kreditiranja nebančnega sektorja začel večati tudi celoten obseg izpostavljenosti bank¹⁹, kar je dodatno prispevalo k izboljšanju kakovosti celotnega kreditnega portfelja.

Slika 4.13: NPE, NPL in terjatve v zamudi nad 90 dni, stanja in deleži

Slika 4.14: Deleži NPE in NPL v državah evroobmočja

Opomba: Konsolidirani podatki. Pri deležih NPE je na voljo le portfelj dolžniških instrumentov in ne celotnih izpostavljenosti.
Vir: Banka Slovenije, ECB (Consolidated banking data).

Delež nedonosnih posojil (NPL) v celotnih posojilih kot kazalnik kakovosti bančnih naložb, ki zaobjame manjši delež izpostavljenosti bank, se je do marca 2018 zmanjšal na 7,5%. Bančna posojila imajo v strukturi celotne izpostavljenosti bank dvotretjinski delež, v strukturi nedonosne izpostavljenosti pa prevladujoč, to je 93-odstotni delež (podatek za povprečje leta 2017). Bančni sistem je z 20-odstotnim deležem izpostavljen tudi do naložb v vrednostne papirje, vendar je kakovost tega dela portfelja še vedno ugodna oziroma brez nedonosnih naložb.

¹⁷ Glej tabele, ki prikazujejo posamezne komponente ROE v prilogi.

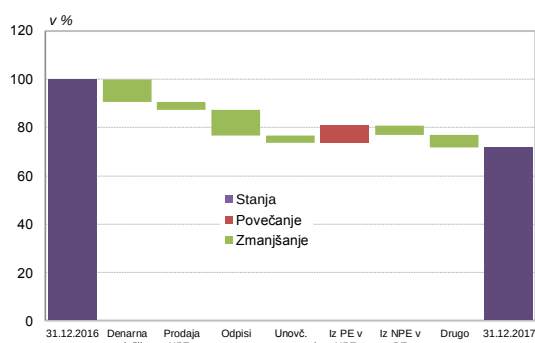
¹⁸ V poglavju o kreditnem tveganju so prikazani predvsem podatki po definiciji EBA, ki so se uveljavili v mednarodnih primerjavah. Podatki za slovenski bančni sistem so po tej definiciji na ravni agregata na voljo od junija 2015, redno mesečno poročanje bank pa omogoča podrobnejše členitve šele od oktobra 2016. Daljše časovne primerjave so mogoče le na podlagi definicije nedonosnih terjatev po merilu zamud nad 90 dni. Slike s temi daljšimi serijami so v prilogi poročila.

¹⁹ Imenovalec kazalnika delež NPE.

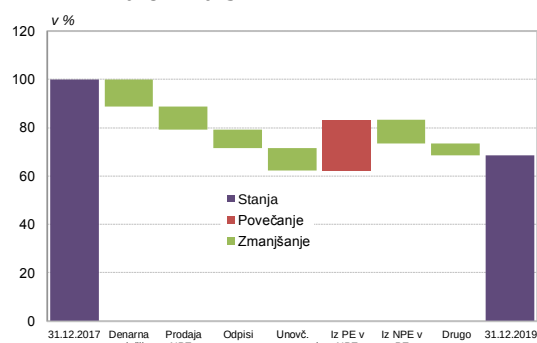
Banke so v letu 2017 obseg NPE v največji meri zmanjšale z odpisi in poplačili nedonosnih terjatev²⁰. K zmanjšanju obsega NPE so odpisi slabih posojil prispevali 33%, nadaljnjih 30% zmanjšanja NPE je bilo doseženih z njihovim poplačilom med letom. Prodaja terjatev in unovčevanje zavarovanj sta prispevala vsak po 10%. Načini zmanjševanja NPE so se razlikovali glede na sektor dolžnika. Pri nefinančnih podjetjih je bilo zmanjšanje NPE doseženo predvsem z odpisom terjatev, s 35-odstotnim deležem, medtem ko je bil delež poplačila terjatev precej manjši, 26%. Nasprotno je bilo pri gospodinjstvih zmanjšanje NPE doseženo predvsem s poplačilom terjatev, s 56-odstotnim deležem, medtem ko je bil delež odpisov slabih terjatev bistveno manjši, to je 27-odstoten.

Pri nadaljnjem zmanjševanju NPE lahko poleg poplačila terjatev pričakujemo večji poudarek pri unovčevanju zavarovanj in odprodaji nedonosnih terjatev. Obseg NPE s konca leta 2017 naj bi se po anketnih podatkih do konca leta 2019 zmanjšal za 43%, pri čemer naj bi dobro četrtino zmanjšanja banke dosegle s poplačili terjatev. Medtem ko je v letu 2017 prodaja nedonosnih terjatev prispevala 10% k njihovemu zmanjšanju, pričakujejo banke, da bo imel ta način zmanjševanja NPE v letih 2018 in 2019 večjo vlogo, 22% skupnega zmanjšanja v teh dveh letih. Podobno naj bi se povečal pomen unovčevanja zavarovanj. Hkrati banke pričakujejo neto prirast novih NPE za približno 10% v obeh letih. Pri gospodinjstvih²¹ ostajajo pričakovanja o visokem 61-odstotnem deležu denarnih poplačil pri zmanjševanju NPE. Hkrati so gospodinjstva skupina komitentov, pri kateri banke pričakujejo relativno največje povečanje NPE glede na njihovo trenutno stanje²². Tako je pri bankah ob povečani usmerjenosti v kreditiranje gospodinjstev v zadnjih dveh letih prisotno tudi zavedanje o povečanem tveganju zaradi hitro naraščajočega segmenta potrošniškega kreditiranja (glej podnaslov Tveganje v portfelju prebivalstva).

Slika 4.15: Načini zmanjševanja NPE v letu 2017

Slika 4.16: Predvideni načini zmanjševanja NPE v letih 2018 in 2019

Opombi: 1. PE – performing oziroma donosne izpostavljenosti. 2. Na slikah je prikazano znižanje NPE v % glede na stanje NPE na začetku obdobja. Prispevki posameznih načinov zmanjšanja v besedilu so komentirani glede na doseženo zmanjšanje med začetnim in končnim obdobjem (brez prispevka neto pritoka novih NPE). 3. Podatki za NLB, NKBM in Abanko so na konsolidirani osnovi, za druge banke na posamični osnovi.

Vir: Banka Slovenije, Anketa bank, april 2018.

V letu 2017 so banke intenzivneje kot v preteklih letih zmanjševale NPE do tujcev. Do konca marca 2018 se je njihov obseg zmanjšal za polovico glede na konec leta 2016 na 328 mio EUR, delež NPE v tej skupini komitentov pa se je zmanjšal pod povprečje bančnega sistema na 4,4%. K zniževanju nedonosnih izpostavljenosti do tujcev je največ prispevalo odpisovanje teh terjatev v zadnjem četrtletju 2017. S tem se je pomembno zmanjšal delež NPE do tujcev v celotnih NPE bank z 21% ob koncu leta 2016 na 14% marca 2018.

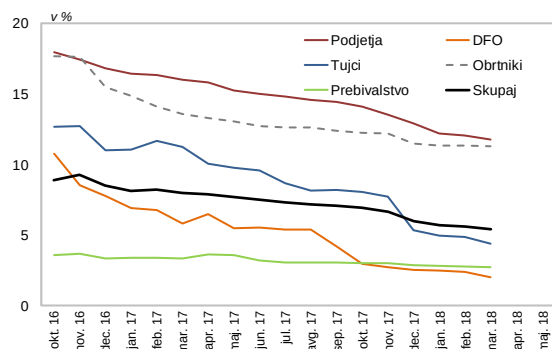
Najbolj obremenjeni del kreditnega portfelja z NPE je kljub trendu izboljševanja portfelj nefinančnih podjetij. Marca 2018 je bilo v podjetjih še za 1,6 mrd EUR NPE, ki so predstavljale 11,8% izpostavljenosti do tega sektorja. Najbolj obremenjene dejavnosti z NPE so bile marca 2018 gradbeništvo (21,9%), trgovina (20,0%) in promet z nepremičninami (33,8%), ki skupaj predstavljajo skoraj 60% vseh NPE v sektorju nefinančnih podjetij. NPE v predelovalnih dejavnostih zaradi relativne velikosti dejavnosti prispevajo 15% v celotnih NPE do nefinančnih podjetij, vendar je delež NPE v tej dejavnosti med najmanjšimi, 6,0%. Kljub še vedno velikim deležem NPE je očiten trend zniževanja stopenj neplačila v dejavnostih nefinančnih podjetij, k čemur je v zadnjih letih močno prispevalo ugodno makroekonomsko okolje. Najvišja stopnja neplačila je bila lani v gradbeništvu 2,3%, opazno manj kot v letih 2012–2013, ko je dosegala 11% in 10%. Pričakovane verjetnosti neplačila v letu 2018 tudi ne presegajo 2,5%.

²⁰ Vir Anketa bank, april 2018.

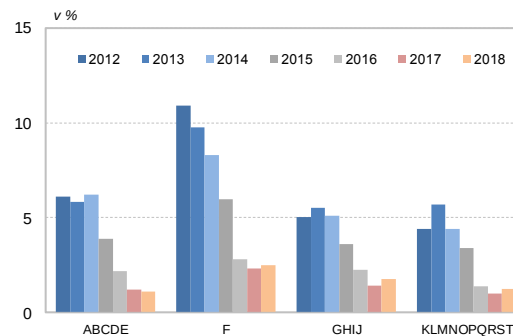
²¹ Slike z načini zmanjševanja NPE v nefinančnih podjetjih, MSP in gospodinjstvih so v prilogi poročila.

²² Rdeč stolpec na desnem grafu kaže prirast glede na dejansko stanje NPE, skupaj s sosednjim stolpcem pa neto prirast NPE.

Slika 4.17: Delež NPE po skupinah komitentov

Slika 4.18: Stopnje neplačila (do 2017) in verjetnost neplačila (2018) po dejavnostih

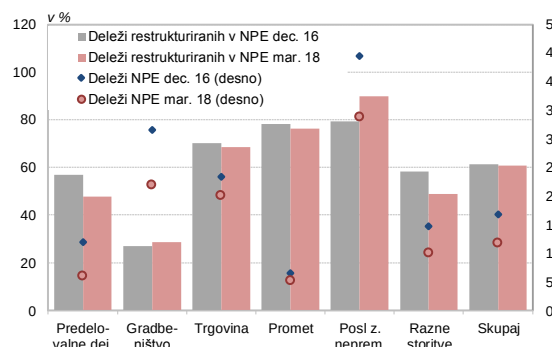

Opomba: Oznake dejavnosti: ABCDE: kmetijstvo, ribištvo, gozdarstvo, predelovalne dejavnosti, električna, plin in voda; F: gradbeništvo; GHIJ: trgovina, gostinstvo, promet in komunikacije ter finančno posredništvo; KLMNOPQRST: ostale storitve.
Vir: Banka Slovenije.

Razvrščene terjatve v zamudi nad 90 dni, ožji kazalnik nedonosnih terjatev²³, so se do marca 2018 močno znižale v vseh dejavnostih. Na ravni celotnega sektorja podjetij so znašale le še 5,0%. Do velike razlike med kazalnikoma, zlasti v sektorju podjetij, prihaja zato, ker je pri kazalniku NPE napredek pri izboljševanju kakovosti naložb razviden šele po preteku določenega obdobja, potem ko so komitenti že začeli redno odplačevati dolgove.

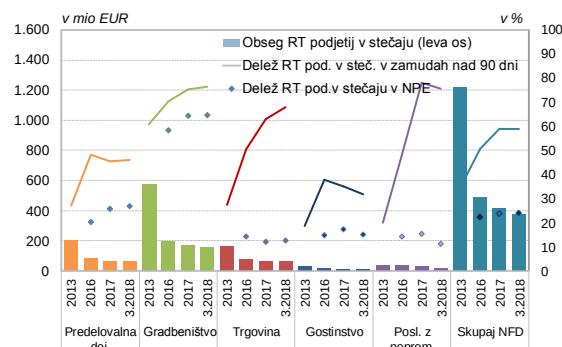
V strukturi NPE do podjetij obsegajo terjatve v zamudi nad 90 dni manjši del, večji del pa restrukturirane terjatve ali druge terjatve z manjšo verjetnostjo plačila. V marcu 2018 je znašal obseg NPE do podjetij 1,6 mrd EUR, od tega je bilo v zamudi nad 90 dni za 644 mio EUR, kar 1,0 mrd EUR pa je bilo restrukturiranih (med njimi so tudi podjetja, ki ponovno zamujajo s plačili oziroma je bilo restrukturiranje njihovih terjatev manj uspešno). Deleži restrukturiranih terjatev v celotnih NPE so veliki tako na ravni celotnega sektorja podjetij, v marcu 61%, kot v posameznih dejavnostih (slabih 50% v predelovalnih dejavnostih, do nad 75% v prometu in skladiščenju ter poslovanju z nepremičninami). Te izpostavljenosti ostajajo med nedonosnimi zaradi obveznosti bank, da jih še določen čas po ponovnem začetku servisiranja dolgov obdržijo v statusu opazovanja, zaradi neuspešnega restrukturiranja ali pa zato, ker so dolžniki ponovno začeli zamujati s plačilom. Delež restrukturiranih terjatev, ki so ponovno v zamudi nad 90 dni, je marca 2018 znašal 20% na ravni sektorja nefinančnih podjetij in z velikimi razlikami med dejavnostmi, od 1% do več kot 60%.²⁴ Za večino preostalega dela restrukturiranih terjatev lahko, predvsem zaradi ugodne gospodarske rasti, pričakujemo izhod iz statusa nedonosnih izpostavljenosti.

Slika 4.19: Delež restrukturiranih terjatev v NPE posameznih dejavnosti

Vir: Banka Slovenije.

Slika 4.20: Izpostavljenost do podjetij v stečajnih postopkih v zneskih ter deležih zamud nad 90 dni in NPE

Obremenjenost bančnih portfeljev s terjatvami do podjetij v stečaju je še vedno visoka. Skoraj 60% celotnih terjatev v zamudi nad 90 dni oziroma 24% NPE je do podjetij v stečajnih postopkih. V NPE do gradbeništva je kar 65% izpostavljenosti do podjetij v stečaju, daleč največ med vsemi dejavnostmi. To tudi

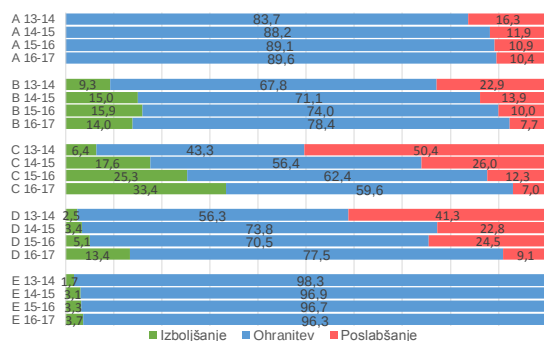
²³ Razlike v metodologijah za merjene kakovosti kreditnega portfelja, terjatve v zamudi nad 90 dni in nedonosne izpostavljenosti po definiciji Evropskega bančnega organa (EBA) so podrobneje opisane v Poročilu o finančni stabilnosti, januar 2016 https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/FSR_januar_2016.pdf, v okvirju 2.1.

²⁴ Graf v prilogi poročila.

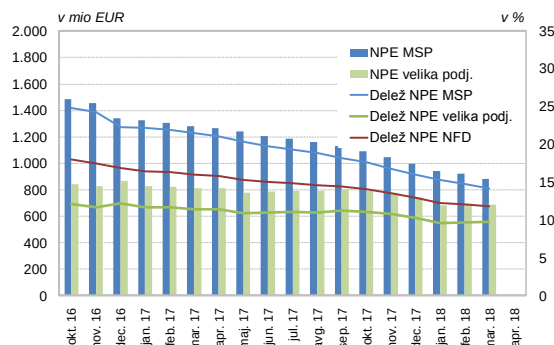
pojasnjuje relativno manjši delež restrukturiranih terjatev v tej dejavnosti (skoraj 30%), saj se terjatev v stečaju praviloma ne restrukturira.

Majhna in srednje velika podjetja (MSP) še vedno obsegajo 56% NPE do sektorja podjetij in 38% celotnih NPE. Delež NPE v MSP je kljub zmanjševanju v preteklih letih velik, 14,0%, v primerjavi z 9,7% pri velikih podjetjih. Pri tem je bilo zmanjševanje NPE pri MSP od leta 2016 naprej opazno hitrejšje kot pri velikih podjetjih. Tudi prehodne matrice kažejo, da je bilo prerazvrščanje podjetij v višje bonitetne razrede (merjeno z obsegom izpostavljenosti) v letu 2017 pri MSP precej večje kot v preteklih letih in večje kot pri velikih podjetjih. Hkrati je pri MSP tudi več prehodov v nižje bonitetne razrede, kar kaže heterogenost te skupine komitentov glede sposobnosti odplačevanja terjatev. Pri nadaljnjem zmanjševanju NPE do MSP napovedujejo banke večje unovčevanje zavarovanj kot pri drugih skupinah komitentov (28% zmanjšanja), drugi načini naj bi bili enakomerno razporejeni.

Slika 4.21: Deleži prehodov MSP med bonitetnimi razredi

Slika 4.22: Nedonosne izpostavljenosti glede na velikost podjetij

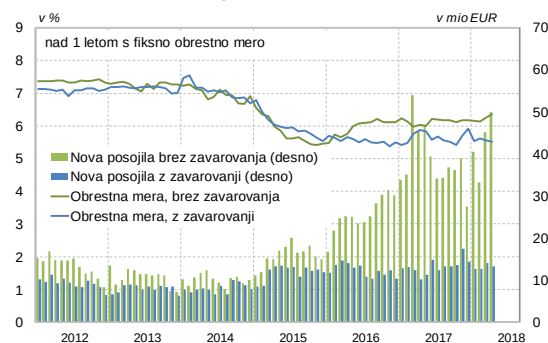
Vir: Banka Slovenije.

Tveganja v portfelju prebivalstva

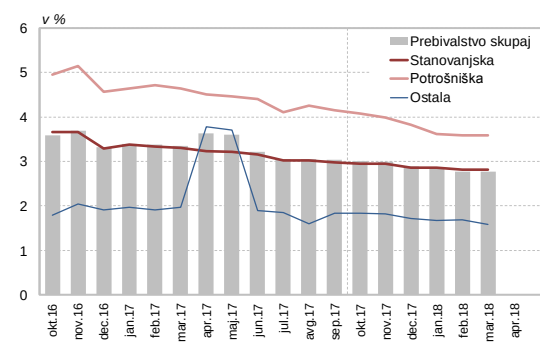
Od druge polovice leta 2016 banke hitro povečujejo izpostavljenosti do gospodinjstev, predvsem v segmentu potrošniških posojil. Zaradi relativne majhnosti posameznih izpostavljenosti so tveganja bolj razpršena, donosnost teh naložb pa je v primerjavi z drugimi naložbami višja. Kakovost portfelja prebivalstva²⁵ je v celoti razmeroma visoka, vendar z nadpovprečnim deležem NPE pri potrošniških posojilih. V celotnem portfelju bank do prebivalstva znaša delež NPE 2,8%, pri čemer je delež pri stanovanjskih posojilih 2,8%, pri potrošniških posojilih pa je višji, 3,6%.

Pri potrošniških posojilih se od leta 2016 povečujejo predvsem posojila daljših ročnosti s fiksno obrestno mero in brez zavarovanj. Delež posojil z ročnostjo nad 10 let v vseh novoodobrenih dolgoročnih potrošniških posojilih s fiksno obrestno mero se je povečal s 4% v letu 2015 na 13% v letu 2017, pri čemer je tri četrtine teh posojil sklenjenih brez zavarovanja, predvsem zaradi avtomatizacije postopkov sklenitve posojilne pogodbe.

Slika 4.23: Novoodobrena dolgoročna potrošniška posojila in obrestne mere glede na zavarovanje

Slika 4.24: Delež NPE v izpostavljenosti do prebivalstva po vrstah posojil

Opomba: Pri drugih posojilih (slika desno) je bila pri eni banki začasno povečana izpostavljenost v izvenbilanci.

Vir: Banka Slovenije.

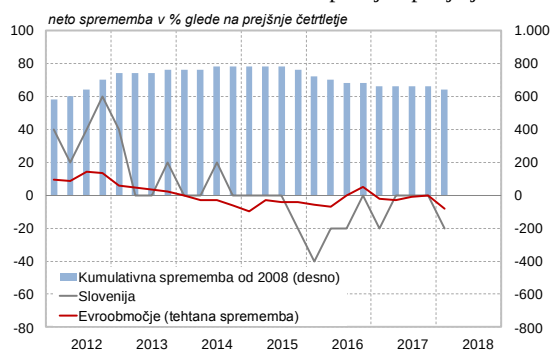
²⁵ Sektor gospodinjstev vključuje tudi obrtnike, ki imajo precej večji delež NPE, 7,6%. Deleži NPE so izračunani le za segment prebivalstva.

Zaradi povečanega kreditnega tveganja pri potrošniških posojilih, sklenjenih brez zavarovanja, banke zaračunavajo višje pogodbene obrestne mere. Pri dolgoročnih potrošniških posojilih s fiksno obrestno mero so bile v zadnjem letu in pol obrestne mere pri nezavarovanih posojilih v povprečju za približno pol odstotne točke višje kot pri zavarovanih posojilih. Pri posojilih z ročnostjo nad 10 let je razlika v obrestni meri med nezavarovanimi in zavarovanimi posojili precej večja ter je znašala v povprečju dve odstotni točki. V ugodnem gospodarskem okolju to pomeni dodaten prihodek bank, vendar ob povečanem tveganju, da ta premija v primeru obrata v ciklu ne bo zadoščala, zlasti kadar so posojila odobrena finančno šibkejšim komitentom.

Povprečna ročnost novoodobrenih dolgoročnih potrošniških posojil je v letu 2017 znašala 6,8 leta. V tem obdobju lahko že pride do obrata v gospodarskem ciklu in s tem poslabšanja kreditne sposobnosti dolžnikov. Z vidika tveganj je pomemben tudi segment posojil z variabilno obrestno mero, ki kljub zniževanju še vedno obsegajo 55% stanja vseh potrošniških posojil in v primeru rasti obrestnih mer pomenijo večje kreditno tveganje za banke.

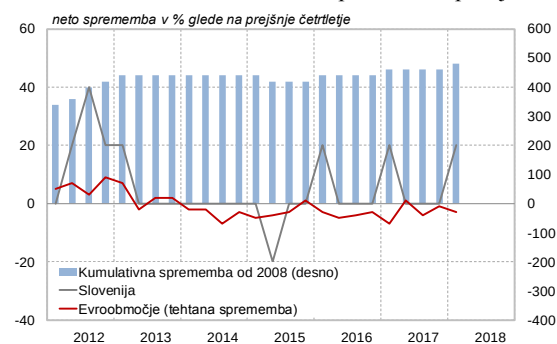
Banke ohranjajo kreditne standarde pri posojilih gospodinjstvom na doseženih povišanih ravneh. Pri stanovanjskih posojilih se že nekaj časa standardi ne spreminjajo, pri potrošniških posojilih pa banke poročajo celo o rahli zaostritvi. Vendar je poročanje o kreditnih standardih omejeno na pet največjih bank, ki sicer imajo velik tržni delež, niso pa najbolj reprezentativne pri potrošniškem kreditiranju pod zgoraj navedenimi pogoji.

Slika 4.25: Kreditni standardi za posojila podjetjem

Vir: Banka Slovenije.

Slika 4.26: Kreditni standardi za potrošniška posojila

Kreditno tveganje pri potrošniških posojilih je prisotno predvsem za prihodnje srednjeročno obdobje. Kljub povečanemu zadolževanju gospodinjstev pri bankah ostaja zadolženost gospodinjstev nizka, s tem pa ostaja tudi kreditno tveganje na tem segmentu bančnih naložb trenutno razmeroma majhno. V primeru obrata gospodarskega cikla se lahko, še zlasti pri bankah z večjim deležem potrošniških posojil višjih vrednosti in daljših ročnosti šibkejšim skupinam komitentov, delež nedonosnih posojil poveča. Čeprav je pospešeno potrošniško kreditiranje pri posameznih bankah izrazitejše, se lahko ti trendi nadaljujejo in okrepijo tudi pri drugih bankah²⁶.

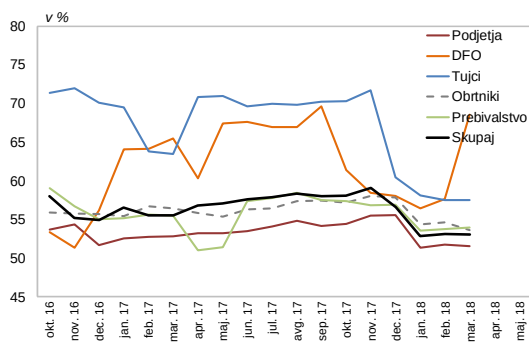
Pokritost nedonosnih terjatev z oslabitvami in rezervacijami ter kapitalom

Pokritost nedonosnih izpostavljenosti z oslabitvami²⁷ se je tekom leta 2017 zviševala in do novembra dosegla 59%. V decembru 2017 in januarju 2018 se je pokritost opazno znižala na skoraj 53% ter na tej ravni ostala tudi februarja in marca 2018. Na znižanje pokritosti z oslabitvami je močno vplival odpis nedonosnih izpostavljenosti do tujcev, ki so bile skoraj v celoti že oslabiljene, kar je zmanjšalo povprečno pokritost preostalega dela NPE. Precejšnje zmanjšanje NPE in oslabitev je bilo opazno januarja 2018 pri izpostavljenosti do vseh skupin komitentov, ki je večinoma posledica uvedbe MSRP 9. Na ravni celotnega portfelja se je pokritost z oslabitvami zaradi vpliva MSRP 9 zmanjšala za 3,4 odstotne točke.

²⁶ Anketa bank, april 2018.

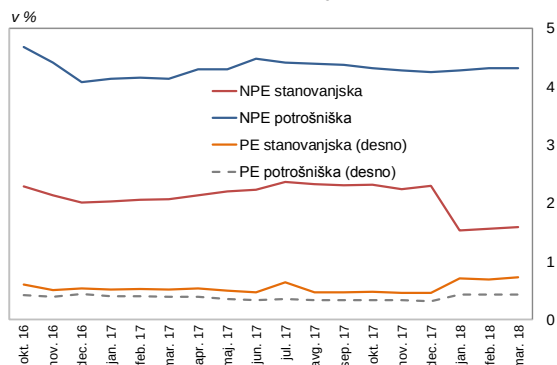
²⁷ V tem poglavju uporabljamo izraz "oslabitve" kot poenostavitev izraza "oslabitve in rezervacije".

Slika 4.27: Pokritost NPE z oslabitvami in rezervacijami po skupinah komitentov

Vir: Banka Slovenije.

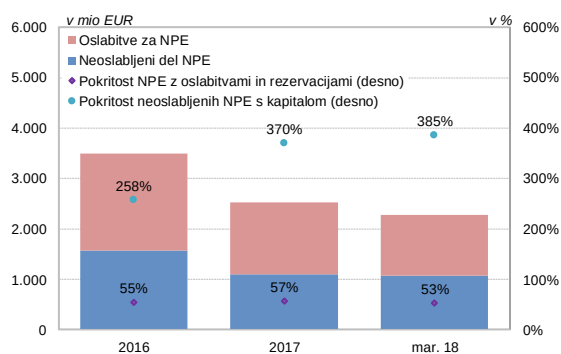
Slika 4.28: Pokritost nedonosnih (NPE) in donosnih (PE) stanovanjskih in potrošniških posojil z oslabitvami in rezervacijami

Pokritost nedonosnih izpostavljenosti do prebivalstva z oslabitvami je nekoliko nad povprečjem celotnega portfelja bank, z večjo pokritostjo potrošniških kot stanovanjskih posojil. Pokritost potrošniških posojil z oslabitvami je marca 2018 znašala 69%, medtem ko je znašala pokritost stanovanjskih posojil 44%. Potrebe po pokritosti stanovanjskih posojil so manjše zaradi večje pokritosti z zavarovanji. Za zdaj banke v večji meri ne oblikujejo oslabitev za donosna potrošniška posojila, kar bi ob večanju novoodobrenih posojil brez zavarovanj nekoliko znižalo izpostavljenost bank kreditnemu tveganju v tem segmentu. Oslabitve za donosna potrošniška posojila znašajo le 0,7% izpostavljenosti in tudi pri bankah z agresivnejšo politiko pri odobravanju potrošniških posojil ni večjih razlik.

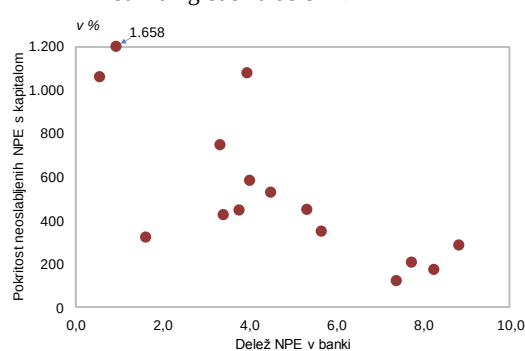
Kapitalska ustreznost na ravni celotnega bančnega sistema zagotavlja visoko pokritost neoslabljenega dela NPE s kapitalom. Ob zmanjšanju NPE na 2,3 mrd EUR in neoslabljenem delu NPE na 1,1 mrd EUR se je pokritost slednjega z regulatornim kapitalom²⁸ do marca 2018 povečala na 385%. Slovenski bančni sistem že po pokritosti z oslabitvami izstopa v primerjavi z drugimi državami evroobmočja, visoka pokritost s kapitalom pa zagotavlja dodatno robustnost bank v primeru povečanja kreditnega tveganja. Na ravni posamezne banke se pokritost neoslabljenih NPE s kapitalom precej razlikuje in je najnižja pri bankah, ki imajo največje deleže NPE.

Slika 4.29: Pokritost neoslabljenih NPE s kapitalom

Vir: Banka Slovenije.

Slika 4.30: Pokritost neoslabljenih NPE s kapitalom po bankah glede na delež NPE

Okvir 4.1: Vpliv prehoda na MSRP 9

Banke so s 1. 1. 2018 prešle na računovodenje finančnih instrumentov v skladu z MSRP 9, ki posega na vsa ključna področja poslovanja bank: področje upravljanja tveganj, podporo poslovanja, računovodenje in poročanje.

Ob prehodu na MSRP 9 so se spremenila pravila glede razvrščanja in merjenja finančnih instrumentov ter izračunavanja kreditnih izgub za namen oblikovanja popravkov vrednosti in rezervacij (zaradi prehoda z modela dejanskih izgub na model pričakovanih izgub), kar posledično vpliva tudi na obračunavanje varovanja pred tveganji. Banka Slovenije je s primerjavo podatkov na posamični podlagi iz poročil bank po

²⁸ Po podatkih za regulatorni kapital za december 2017.

stanju na dan 31. 12. 2017 (pred prehodom na računovodenje v skladu z MSRP 9) in 1. 1. 2018 (po prehodu na računovodenje v skladu z MSRP 9) analizirala vpliv MSRP 9 na računovodske izkaze in kapital bank. Iz te analize izhaja, da vpliv MSRP 9 na računovodski kapital pri večini bank ni pomemben oziroma da je ta učinek pri več kot polovici bank celo pozitiven zaradi sproščanja popravkov vrednosti in rezervacij za kreditne izgube, nastalega kot posledica ugodnih makroekonomskih napovedi.

Zaznani vpliv MSRP 9 na računovodske izkaze in kapital še ni dokončen, saj se bodo zaradi kompleksnosti novega standarda polni učinki prehoda stabilizirali šele v daljšem časovnem obdobju. Zato se bo treba letos posvetiti preverjanju pravilnosti implementacije MSRP 9.

Vpliv na razvrščanje in merjenje finančnih instrumentov

Novi koncept razvrščanja finančnih instrumentov po MSRP 9 temelji na poslovnih modelih upravljanja finančnih instrumentov in na lastnostih finančnih instrumentov, ki se presojujejo s t. i. testom SPPI²⁹, v katerem banka preverja, ali ima posamezni dolžniški finančni instrument lastnosti, ki so običajne za kreditno pogodbo, oziroma lastnosti, ki predstavljajo zbiranje denarnih tokov iz glavnice in obresti (vključno primerno nadomestilo za kreditno tveganje).

Na podlagi tega koncepta so banke ob prehodu kar četrtino portfelja dolžniških vrednostnih papirjev iz skupine finančnih sredstev, razpoložljivih za prodajo (oz. merjenih po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa), po uspešno prestanem testu SPPI razporedile v skupino finančnih sredstev, merjenih po odplačni vrednosti, pri čemer je na ravni celotnega bančnega sistema nastal negativni učinek na kapital zaradi prevrednotenja teh vrednostnih papirjev s poštene na odplačno vrednost. Razlog za to prerazporeditev je v opredelitvi poslovnih modelov upravljanja finančnih instrumentov oziroma v presežku portfelja dolžniških vrednostnih papirjev, ki ga banke ne potrebujejo za upravljanje dnevne likvidnosti.

Testa SPPI ni uspešno preстал le zanemarljivi del kreditnega portfelja, ki so ga banke pred uvedbo MSRP 9 še merile po odplačni vrednosti in je bil zato posledično prerazporejen v skupino finančnih sredstev, obvezno merjenih po pošteni vrednosti prek poslovnega izida. Zaradi prevrednotenja tega dela kreditnega portfelja na pošteno vrednost je na ravni bančnega sistema nastal pozitiven učinek na kapital.

Vpliv na delež nedonosnih izpostavljenosti ter njihovo pokritje s popravki oziroma prilagoditvami vrednosti in rezervacijami za kreditne izgube

Zaradi prerazporeditve izpostavljenosti med računovodskimi portfelji ter posledičnega prevrednotenja z odplačne na pošteno vrednost in obratno s poštene na odplačno vrednost ter drugačne metodološke obravnave izpostavljenosti (zlasti do neplačnikov) ob spremembi pogojev odplačevanja, ki so uspešno prestali test SPPI in se merijo po odplačni vrednosti, se je na ravni bančnega sistema malenkost znižala bruto knjigovodska vrednost izpostavljenosti³⁰, kar vpliva tudi na malenkost manjši delež nedonosnih izpostavljenosti (po trenutni oceni je manjši za 0,3 odstotne točke) ter poleg drugih razlogov tudi na nižjo stopnjo pokritosti izpostavljenosti s popravki oziroma prilagoditvami vrednosti in rezervacijami za kreditne izgube.

Sicer pa si znižanje stopnje pokritja (po trenutni oceni za 3,4 odstotne točke) lahko razložimo zlasti z ugodnimi makroekonomskimi napovedmi in nižjimi verjetnostmi neplačila (PD), ki jih banke upoštevajo pri izračunu pričakovanih kreditnih izgub.

4.3 Financiranje, obrestna občutljivost in likvidnost bank

Povzetek

Vloge nebančnega sektorja pri bankah se povečujejo zaradi rasti vlog gospodinjstev in nefinančnih družb. Z rastjo vpoglednih vlog in dolgoročnih posojil še vedno narašča tudi neusklajenost v ročnosti med naložbami in viri v bilancah bank. V primeru izjemnih dogodkov in s tem premika vlog med bankami ali zunaj bančnega sistema bi lahko to vodilo k povečani nestabilnosti pri financiranju bank. Tveganje financiranja bank kljub temu ostaja zmerno zaradi ugodnega likvidnostnega položaja bank in velikega deleža sekundarne likvidnosti med sredstvi bank. Visok znesek likvidnih sredstev v bilancah bank zmanjšuje njihovo občutljivost za negativne učinke, ki izhajajo iz naraščajoče vrzeli med ročnostjo aktive in pasive.

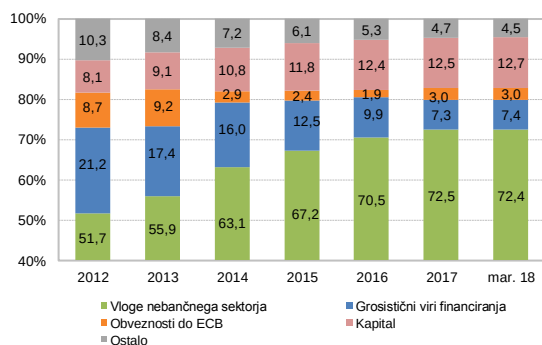
Financiranje bank

²⁹ Angl. solely payments of principal and interest – samo odplačila glavnice in obresti.

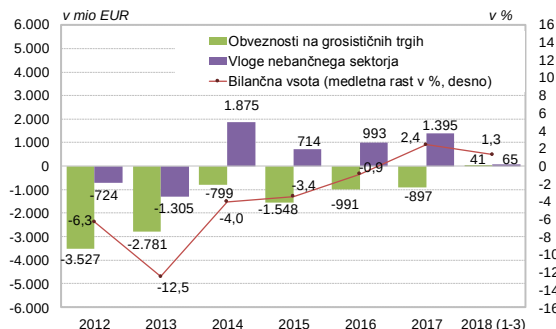
³⁰ Bruto knjigovodska vrednost je knjigovodska vrednost pred popravki oziroma prilagoditvami vrednosti za kreditne izgube, kot je opredeljena za namen nadzorniškega poročanja v 34. odstavku Dela 2 Priloge V k Izvedbeni uredbi Komisije (EU) št. 680/2014.

Spreminjanje strukture virov financiranja bančnega sistema se je v prvem četrtletju 2018 umirilo. V virih financiranja se je delež vlog nebančnega sektorja v letu 2017 okrepil na 72,5% in na tej ravni ostal tudi v prvem četrtletju 2018. Banke se še naprej razdolžujejo na grosističnih trgih, pri čemer je povišanje obveznosti do tujih bank na začetku letošnjega leta posledica uvedbe novih računovodskih standardov MSRP 9.³¹ Ob velikem obsegu likvidnosti banke nimajo potrebe po dodatnem zadolževanju pri Evrosistemu, zato ostaja pomen tega vira v strukturi financiranja majhen.

Slika 4.31: Struktura virov financiranja bank

Slika 4.32: Spremembe vlog nebančnega sektorja in grosističnega financiranja

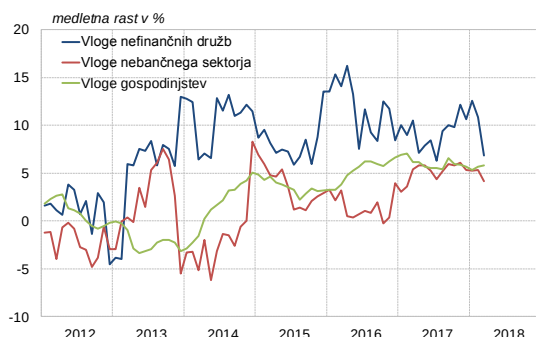

Opomba: Grosistično financiranje vključuje obveznosti do bank v tujini in izdane dolžniške vrednostne papirje.

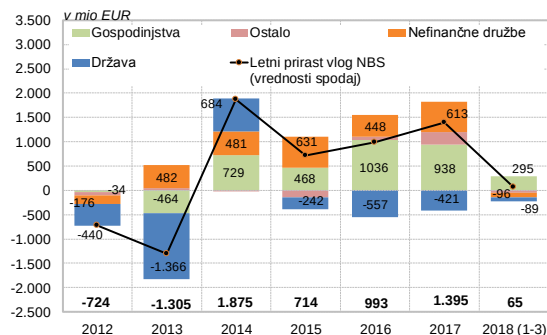
Vir: Banka Slovenije.

Vloge nebančnega sektorja ostajajo glavni vir financiranja posojilne aktivnosti bank. Letni neto prirasti vlog nebančnega sektorja še vedno presegajo letne neto priraste posojil nebančnemu sektorju. Rast vlog nebančnega sektorja je bila v letu 2017 razmeroma stabilna in je v povprečju znašala 5% medletno, ob koncu prvega četrtletja 2018 pa se je znižala na 4,2%. Glavni vir rasti vlog nebančnega sektorja je rast vlog gospodinjstev in nefinančnih družb, ki so ob koncu prvega četrtletja 2018 predstavljale skupaj 63% vseh virov financiranja slovenskih bank.

Slika 4.33: Rast vlog po sektorjih

Slika 4.34: Prirasti vlog po sektorjih

Vir: Banka Slovenije.

Pomen vlog gospodinjstev se v strukturi virov financiranja še krepi. V letu 2017 so se vloge gospodinjstev povečale za 5,6% oziroma 938 mio EUR na 17,5 mrd EUR. Upočasnjevanje rasti vlog gospodinjstev, ki je bilo prisotno v drugi polovici leta 2017, se je v prvem četrtletju 2018 ustavilo pri 5,8% medletno. Kljub izredno nizkim obrestnim meram je prirast vlog gospodinjstev v prvih treh mesecih 2018 dosegel že skoraj tretjino prirasta iz leta 2017. Ugodne gospodarske razmere, višja stopnja zaposlenosti in rast razpoložljivega dohodka bodo tudi v prihodnje dobra osnova za nadaljnjo rast vlog gospodinjstev. K temu bo pripomoglo tudi konservativno vedenje varčevalcev, ki so manj naklonjeni alternativnim oblikam naložb.

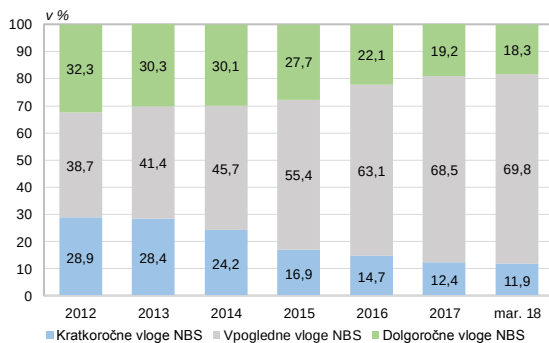
Rast vlog nefinančnih družb ostaja nestabilna. Vloge nefinančnih družb so se lani povečale za skoraj 11% oziroma za 613 mio EUR na 6,4 mrd EUR. Po krepitvi rasti vlog nefinančnih družb ob koncu leta 2017 in na začetku leta 2018 se je ta marca tega leta znižala na 6,8% medletno. Ob ugodnih gospodarskih razmerah ter s tem nadaljnji rasti investicij in obsega poslovanja podjetij lahko pričakujemo postopno zniževanje sredstev, ki jih imajo nefinančne družbe na računih pri bankah.

Ročnost vlog nebančnega sektorja

³¹ V skladu z MSRP 9 se od 1. 1. 2018 med obveznostmi do bank prištevajo tudi podrejene obveznosti.

Ročnostna struktura vlog nebančnega sektorja se nadalje skrajšuje zaradi večanja vpoglednih vlog, vendar se njihov delež večja počasneje kot v preteklih letih. Banke so imele že v preteklosti podobno strukturo financiranja, torej s prevladujočim deležem vlog nebančnega sektorja, vendar pa je bil takrat delež vpoglednih vlog bistveno manjši. Ta je konec prvega četrtertletja 2018 dosegel skoraj 70% vseh vlog nebančnega sektorja oziroma 51% bilančne vsote, kar pri zadnjem predstavlja 27 odstotnih točk več od dolgoletnega povprečja.³²

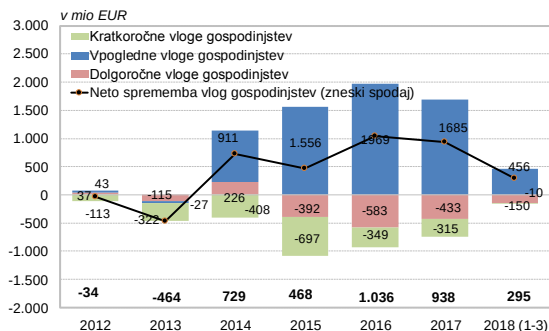
Slika 4.35: Struktura vlog nebančnega sektorja po ročnosti

Vir: Banka Slovenije.

V ročnostni strukturi vlog gospodinjstev se je delež vpoglednih vlog v prvem četrtertletju 2018 še večal, vendar nekoliko počasneje kot v predhodnih dveh letih. Vpogledne vloge gospodinjstev so bile v letu 2017 višje za 1,7 mrd EUR zaradi dejanskega povečanja teh vlog in tudi zaradi neto zmanjšanja vezanih vlog, katerih sredstva varčevalci navadno pustijo vezane na računih pri bankah za daljše časovno obdobje. Delež vpoglednih vlog je konec prvega četrtertletja 2018 dosegel 72,2% vseh vlog gospodinjstev. Majhne razlike v donosnosti med vpoglednimi in vezanimi vlogami destimulirajo varčevalce za nadaljnjo vezavo njihovih prihrankov. Večjega prehajanja sredstev gospodinjstev med bankami ni, ker so depozitne obrestne mere med bankami razmeroma izenačene. Ob koncu leta 2017 so se rahlo povišale obrestne mere za nove vloge gospodinjstev nad enim letom, vendar se ta trend v prvem četrtertletju 2018 ni nadaljeval. Obrestna mera za nove vloge nad enim letom se je ustalila pri 0,5%, kar je rahlo nad povprečjem evroobmočja.

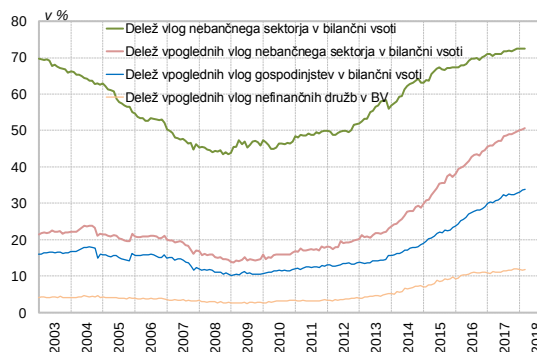
Slika 4.37: Spremembe stanj vlog gospodinjstev po ročnostih

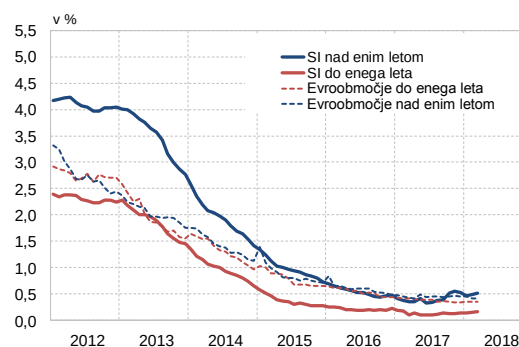
Vir: Banka Slovenije.

Delež vpoglednih vlog v strukturi vlog nefinančnih družb je velik, vendar se ne večja. V letu 2017 je v povprečju znašal skoraj 72% in se v prvem četrtertletju 2018 celo rahlo zmanjšal. Kljub izredno nizkim obrestnim meram so se za vezavo sredstev lani pogosteje odločila podjetja kot gospodinjstva, kar se je pokazalo v neto povečanju kratko- in dolgoročnih vezanih vlog podjetij. Povprečna obrestna mera za nove vloge podjetij nad enim letom se je z znižanjem ob koncu leta 2017 skoraj izenačila s povprečno obrestno mero za kratke ročnosti, kar pa podjetja odvrca od vezave sredstev pri bankah. Po drugi strani jih k temu spodbuja plačevanje nadomestil, ki jih nekatere banke zaračunavajo za presežna stanja na transakcijskih računih pravnih oseb.

Slika 4.36: Gibanje deleža vpoglednih vlog v bilančni vsoti po sektorjih

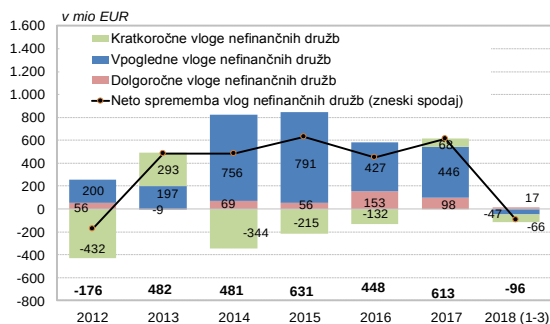

Slika 4.38: Obrestne mere za nove vloge gospodinjstev

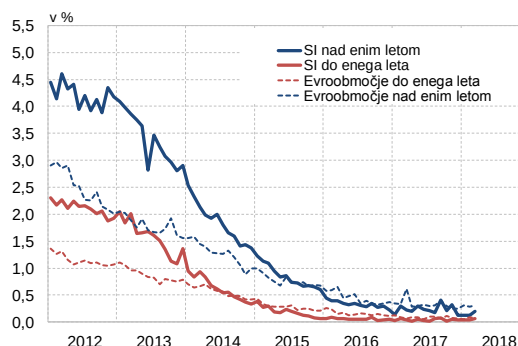
³² Izračun dolgoletnega povprečja obsega obdobje od leta 1995 do 2017.

Slika 4.39: Spremembe stanj vlog nefinančnih družb po ročnostih

Vir: Banka Slovenije.

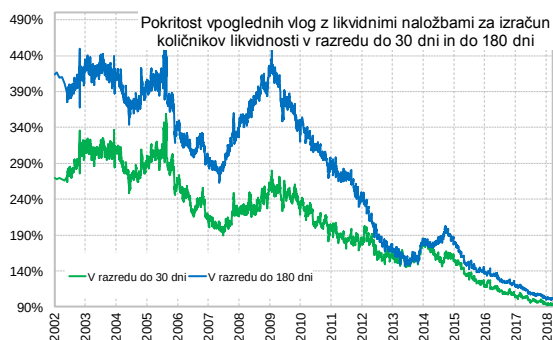
Slika 4.40: Obrestne mere za nove vloge nefinančnih družb

Velik delež vpoglednih vlog in dolgoročnih posojil nebančnega sektorja vnaša potencialno nestabilnost v strukturo financiranja bank v primeru stresnih dogodkov ali hitrega in neusklajenega višanja obrestnih mer, kar je v kratkoročnem obdobju manj verjetno. Gibanje vpoglednih vlog bo večinoma odvisno od gibanja tržnih obrestnih mer, ki navadno sledijo spremembi ključne obrestne mere ECB. Ta se po pričakovanjih tržnih udeležencev v letu 2018 še ne bo zvišala. Zaradi visokih likvidnostnih presežkov in razmeroma počasne kreditne rasti predvidevamo, da banke ne bodo znatneje zviševale depozitnih obrestnih mer, s čimer se rast deleža vpoglednih vlog najverjetneje še ne bo popolnoma stabilizirala. Vendar pa bosta spremljanje konkurenčnih razmer in pravočasna odzivnost bank nujna za vzdrževanje stabilnosti njihovih vlog. Varčevalci, zlasti podjetja, so namreč odzivni na spremembo obrestnih mer, kar lahko pripelje do večjih premikov sredstev med bankami in s tem zmanjšanja stabilnosti financiranja posameznih bank.

Banke imajo sicer za premostitev morebitnih kratkoročnih likvidnostnih težav na voljo 4,2 mrd EUR oziroma 11% bilančne vsote najlikvidnejših oblik naložb³³. Iz rezultatov Ankete bank (april 2018) je razvidno, da bodo banke ob pomanjkanju primarnega vira del likvidnih naložb preusmerile v posojilno aktivnost. S tem bodo izboljšale donosnost naložb, hkrati pa tudi zmanjšale sposobnost hitrega pokrivanja morebitnega odliva vpoglednih vlog. Pokritost vpoglednih vlog z likvidnimi naložbami se bo s tem še dodatno zmanjšala.

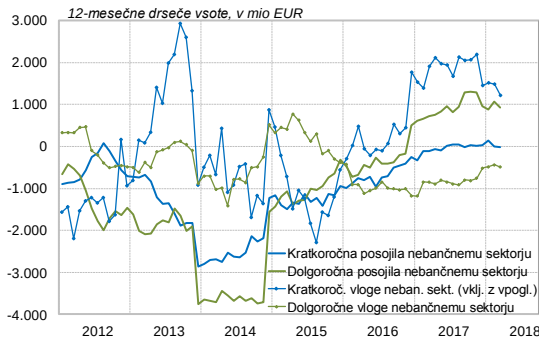
Slika 4.41: Pokritost vpoglednih vlog z likvidnimi naložbami

Opomba: Posojila nebančnega sektorja po ročnosti vključujejo le posojila po odplačni vrednosti.

Vir: Banka Slovenije.

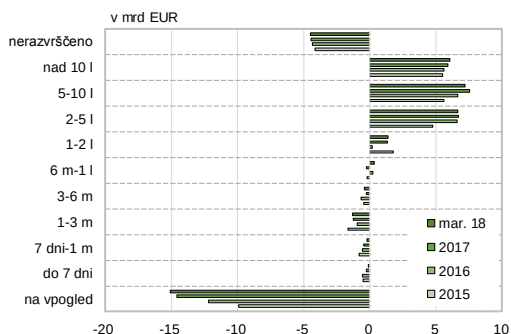
Slika 4.42: Neto prirasti vlog in posojil nebančnega sektorja po ročnosti

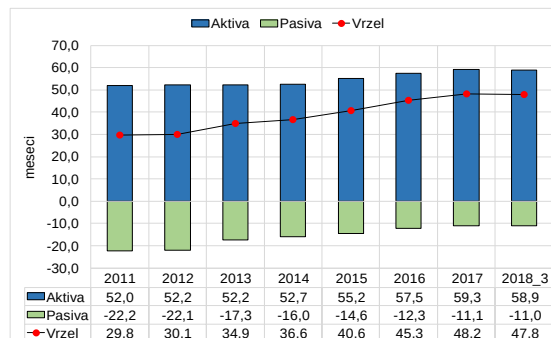
Ročnostna vrzel med aktivno in pasivo nebančnega sektorja ostaja velika. Banke naraščajočo kreditno aktivnost financirajo predvsem z vlogami nebančnega sektorja, torej s svojim primarnim virom, kar potrjuje delovanje poslovnega modela univerzalnih bank, značilnih za slovenski bančni sistem. Ob naraščanju vpoglednih vlog nebančnega sektorja in hkratnem podaljševanju ročnosti posojil nebančnemu sektorju pa narašča neusklajenost v ročnosti virov in naložb, kar vnaša določeno mero nestabilnosti v strukturo bančnih bilanc.

³³ Likvidne naložbe obsegajo denar v blagajni, stanja na računih pri centralni banki in vpogledne vloge pri bankah. Likvidne naložbe obsegajo denar v blagajni, stanja na računih pri centralni banki in vpogledne vloge pri bankah.

Slika 4.43: Neto vrzel med celotnimi naložbami in celotnimi obveznostmi po preostali zapadlosti

Slika 4.44: Tehtano povprečje aktive in pasive ter vrzel

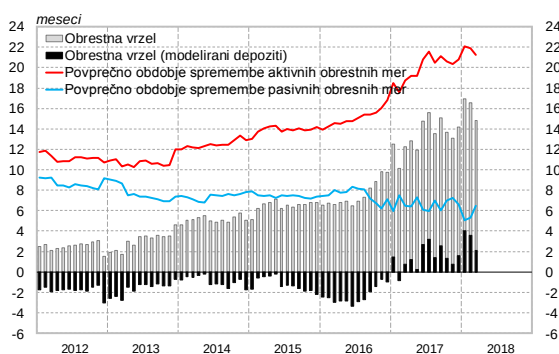
Vir: Banka Slovenije.

Obrestna občutljivost

Obrestno tveganje, merjeno kot razlika v povprečnem obdobju spremembe aktivnih in pasivnih obrestnih mer oziroma z obrestno vrzeljo³⁴, nakazuje izpostavljenost poslovanja bank tveganju zvišanja tržnih obrestnih mer. S podaljševanjem obdobja spremembe obrestnih mer pri naložbah se banke izpostavljajo podaljševanju obdobja prilagoditve obrestnih prihodkov v času zviševanja obrestnih mer, hkrati se skrajšuje obdobje spremembe obrestnih mer pri virih, ki pomenijo za banke obrestne odhodke.

Povečevanje obrestne vrzeli namiguje na možnost počasnejšega prilagajanja obrestnih mer na strani naložb od prilagajanja obrestnih mer na strani virov. Končni vpliv rasti tržnih obrestnih mer na obrestne prihodke in odhodke bank bo predvsem odvisen od hitrosti prenosa tržnih obrestnih mer v bančne pasivne obrestne mere glede na aktivne. Še zlasti bo pomembna hitrost prenosa tržnih obrestnih mer v depozitne obrestne mere³⁵, saj banke večji delež naložb financirajo z vpoglednimi vlogami. Pri tem bo pomembno tudi, kako hitro bodo vloge na vpogled prehajale nazaj v vezane vloge.

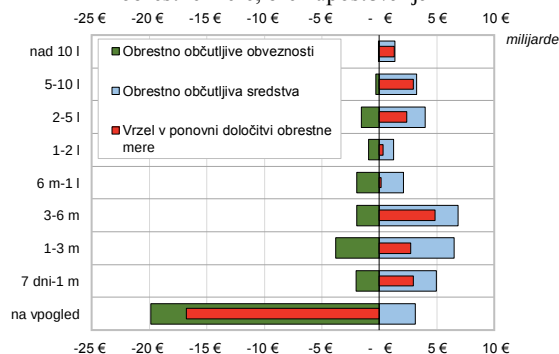
Slika 4.45: Primerjava vrzeli v ponovni določitvi obrestne mere med aktivnimi in pasivnimi obrestno občutljivimi pozicijami po pristopu IRRBB

Opomba: Izračunano povprečno obdobje spremembe obrestnih mer po pristopu IRRBB vključuje zunaj bilanco (upošteva zavarovanje z izvedenimi finančnimi instrumenti) in amortizacijo. Pri vrzeli z modeliranimi depoziti se upošteva 50-odstotna stabilnost vpoglednih vlog, ki se razporedijo z uporabo razpolovne funkcije, ki upošteva maksimalno težišče 51 mesecev oziroma blizu meje, ki jo določa baselska metodologija.

Vir: Banka Slovenije.

Slika 4.46: Vrednost obrestno občutljive aktive in pasive glede na različna obdobja ponovne določitve obrestne mere ter vrzel v ponovni določitvi obrestne mere, brez upoštevanja IRRBB

Po metodologiji IRRBB³⁶, ki upošteva zavarovanje obrestnih pozicij, amortizacijo in stabilnost vpoglednih vlog, se je razlika v povprečnem obdobju spremembe aktivnih in pasivnih obrestnih mer

³⁴ Vrzel med obrestno občutljivimi sredstvi in obrestno občutljivimi obveznostmi (angl. the repricing or funding gap) predstavlja razliko med sredstvi, katerih obrestne mere se bodo spremenile (ponovno določile) v določenem prihodnjem obdobju, ter obveznostmi, katerih obrestne mere se bodo prav tako spremenile v določenem prihodnjem obdobju.

³⁵ Na splošno velja, da se depozitne obrestne mere v obdobju rasti tržnih obrestnih mer zvišujejo le postopoma oziroma z zamikom. Glej: Hannan & Berger (1991), Neumark & Sharpe (1992), Diebold & Sharpe (1990), Craig & Dinger (2011) ali Driscoll & Judson (2013).

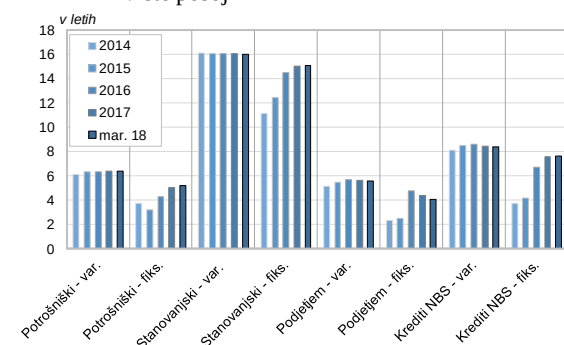
³⁶ Metodologija IRRBB meri obrestno tveganje v bančni knjigi. Primarni fokus metodologije IRRBB je ocena vpliva različnih scenarijev spremembe krivulje donosnosti (angl. yield curve) na ekonomsko vrednost kapitala in neto obrestne prihodke bank. Posebnost metodologije IRRBB je, da upošteva različne pogodbeno značilnosti posameznih sredstev in obveznosti ter značilnosti, ki izvirajo iz

povečala. Razlika v povprečnem obdobju spremembe aktivnih in pasivnih obrestnih mer se je v letu 2017 povečala za 2,6 meseca in v prvem četrtletju 2018 še za 0,3 meseca. V letu 2017 se je povprečno obdobje spremembe aktivnih obrestnih mer podaljšalo za 3,9 meseca in v prvem četrtletju 2018 še za 0,5 meseca. Hkrati se je v letu 2017 povprečno obdobje spremembe pasivnih obrestnih mer nadalje skrajšalo za 0,5 meseca in v prvem četrtletju še za 0,1 meseca. Tako znaša obrestna vzel v povprečnem obdobju spremembe aktivnih in pasivnih obrestnih mer po IRRBB pristopu 1,9 meseca oziroma 14,8 meseca brez upoštevanja amortizacije, zavarovanj obrestnih pozicij in stabilnosti vpoglednih vlog.

Slovenski bančni sistem ima znotraj prvega razreda ročnosti³⁷ negativno obrestno vrzel med obrestno občutljivimi sredstvi in obrestno občutljivimi viri.³⁸ Obrestna vrzel znotraj prvega razreda ročnosti znaša 16,7 mrd EUR, kar izpostavlja slovenski bančni sistem tveganju refinanciranja. Ob porastu tržne obrestne mere bi se zaradi negativne obrestne vrzeli slovenski bančni sistem soočil z negativno letno spremembo neto obrestnih prihodkov, saj bi se obrestni odhodki povečali za več kot obrestni prihodki. Visoka negativna obrestna vrzel in posledično negativen vpliv rasti tržne obrestne mere na neto obrestne prihodke bank sta predvsem posledica upoštevanja vpoglednih vlog kot obrestno občutljivih obveznosti³⁹. Ob predpostavki, da je 50% vpoglednih vlog stabilnih (imajo efektivno ročnost daljšo od enega leta), ima slovenski bančni sistem znotraj enega leta pozitivno obrestno vrzel, kar pomeni, da bi zvišanje tržne obrestne mere pozitivno vplivalo na letne neto obrestne prihodke bank.

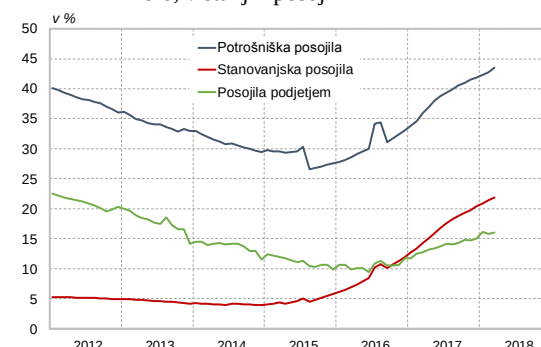
Povprečna ročnost obrestonosne aktive se podaljšuje predvsem zaradi povečevanja posojil daljših ročnosti, vezanih na fiksno obrestno mero, med katerimi izstopajo stanovanjska posojila. Povprečna ročnost stanovanjskih posojil (glede na preostalo zapadlost), obrestovanih s fiksno obrestno mero, se je s 15 leti že skoraj približala stanovanjskim posojilom, vezanim na variabilno obrestno mero, katerih povprečna ročnost znaša 16 let. V zadnjem letu se podaljšuje tudi povprečna ročnost potrošniških posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero. Nivo ročnosti obrestonosne pasive določajo predvsem vloge nebančnega sektorja z 70-odstotnim deležem v pasivi.

Slika 4.47: Povprečna preostala zapadlost za posamezne vrste posojil

Vir: Banka Slovenije.

Slika 4.48: Delež posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero, v stanjih posojil

Pri vseh vrstah posojil se povečuje delež posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero. Delež tovrstnih posojil med vsemi posojili nebančnega sektorja se je marca 2018 povečal na 20%. Največji delež posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero, je s skoraj 45-odstotnim deležem pri potrošniških posojilih, sledijo stanovanjska posojila z 22-odstotnim deležem in podjetniška posojila s 16-odstotnim deležem. Povečevanje deleža posojil, obrestovanih po fiksni obrestni meri, zmanjšuje volatilnost prihodnjih denarnih tokov dolžnikov in olajšuje servisiranje dolga, v primerjavi s posojilom, najetim po variabilni obrestni meri.

vzorcev vedenja komitentov, in s tem izračuna efektivno ročnost sredstev in obveznosti. Poleg tega metodologija upošteva zavarovanje obrestnih pozicij. Primarno se metodologija uporablja pri stresnih testih, lahko pa se s pomočjo predpostavk (glede efektivne ročnosti sredstev in obveznosti ter obstoječimi zavarovanji obrestnih pozicij) izračuna obrestna vrzel v ponovni določitvi obrestne mere med aktivno in pasivo. Več v: Basel Committee on Banking Supervision, Interest rate risk in the banking book (Baselski odbor: Obrestno tveganje v bančnih knjigah), izdano aprila 2016 (link: <http://www.bis.org/bcbs/publ/d368.html>).

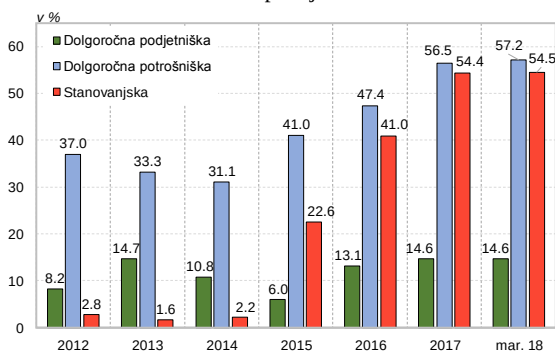
³⁷ Ponovna določitev obrestne mere znotraj enega dne.

³⁸ Ugotovitve temeljijo na predpostavkah, da je efektivna ročnost vpoglednih vlog enaka pogodbeni ročnosti, torej vse vloge na vpogled so v prvem obrestnem žepku (na vpogled). Hkrati se ne upoštevajo zavarovanja obrestnih pozicij.

³⁹ Argument proti vključitvi vpoglednih vlog kot obrestno občutljivih virov je, da se obrestne mere na depozite ne spreminjajo hkrati kakor tržne obrestne mere. Po drugi strani lahko deponenti ob povečanju tržne obrestne mere dvignejo svoje vpogledne vloge, ob tem mora banka nadomestiti izpad virov z dražjimi obrestno občutljivimi viri. To se lahko zgodi, ko postanejo obrestne mere za alternativne naložbe relativno višje. S tem se oportunitetni stroški držanja vpoglednih vlog povečajo, kar deponente spodbuja k iskanju donosnejših naložb.

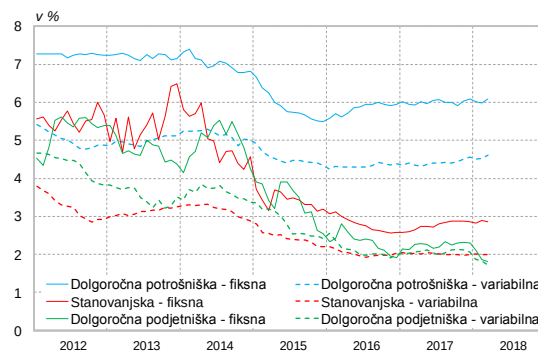
V marcu 2018 je znašal delež novoodobrenih potrošniških posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero, že 57%, medtem ko je ta delež za stanovanjska posojila dosegel skoraj 55%. V povprečju so stanovanjska posojila, vezana na fiksno obrestno mero, za 0,9 odstotne točke dražja od posojil, vezanih na variabilno obrestno mero, in so zato med gospodinjstvi zelo priljubljena, saj se gospodinjstva z njimi ne izpostavljajo spremembi tržne obrestne mere. Naložbe z dolgo fiksacijo obrestne mere izpostavljajo banke tveganju zmanjšanja neto obrestnega prihodka v obdobju višanja tržne obrestne mere, če niso tudi na pasivi ustrezno pokrite oziroma zavarovane z izvedenimi finančnimi instrumenti.

Slika 4.49: Delež novoodobrenih posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero, za posamezne vrste novoodobrenih posojil

Vir: Banka Slovenije.

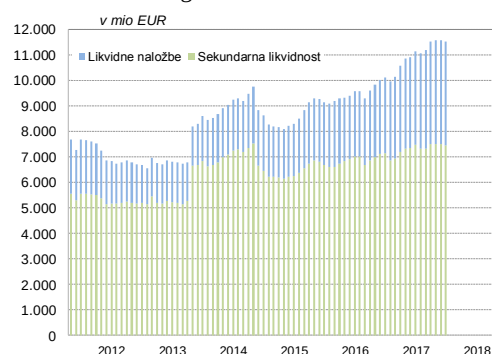
Slika 4.50: Povprečne obrestne mere za posamezne vrste novoodobrenih posojil

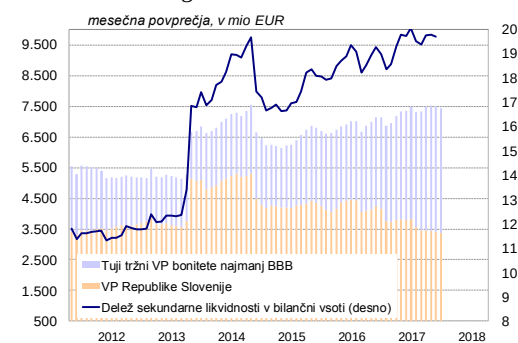
Likvidnost bank

Likvidnostno tveganje bančnega sistema ostaja majhno. Obseg likvidnih sredstev⁴⁰ se je v letu 2017 in v prvih treh mesecih 2018 povečal za 1,9 mrd EUR na 11,5 mrd EUR, kar predstavlja 30% bilančne vsote. Banke imajo poleg kratkoročnih likvidnih naložb tudi soliden obseg sekundarne likvidnosti, ki se je v letu 2017 in v prvih treh mesecih 2018 povečal za 588 mio EUR na 7,4 mrd EUR, kar je 19,6% bilančne vsote. Banke zmanjšujejo obseg vrednostnih papirjev Republike Slovenije in povečujejo naložbe v tuje tržne vrednostne papirje, BBB ali višje⁴¹, z namenom večje razpršenosti vrednostnih papirjev in izboljšanja donosov naložb. Delež tujih tržnih vrednostnih papirjev se je v letu 2017 in v prvem četrtletju 2018 povečal za 15 odstotnih točk na 55% sekundarne likvidnosti.

Slika 4.51: Obseg likvidnih sredstev

Slika 4.52: Obseg sekundarne likvidnosti

Opomba: Likvidne naložbe vključujejo denar v blagajni, stanja na računih pri centralni banki in vpogledne vloge pri bankah. Sekundarna likvidnost je izračunana iz podatkov likvidnostne lestvice kot seštevek mesečnega povprečja vrednostnih papirjev Republike Slovenije in tujih tržnih vrednostnih papirjev z bonitetno oceno BBB ali višje.

Vir: Banka Slovenije.

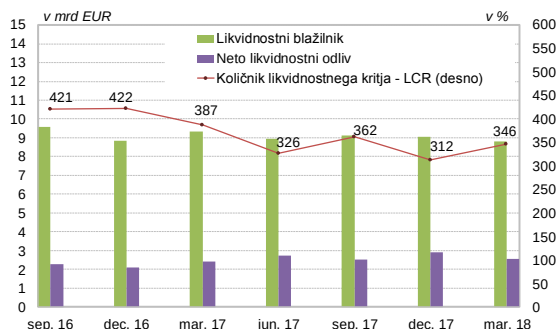
Ugoden likvidnostni položaj bank se odraža v visokem količniku likvidnostnega kritja (v nadaljevanju: LCR) in deležu prostega sklada finančnega premoženja, primerne za zastavo pri Evrosistemu.

⁴⁰ Likvidna sredstva obsegajo likvidne naložbe in sekundarno likvidnost. Likvidne naložbe vključujejo denar v blagajni, stanja na računih pri centralni banki in vpogledne vloge pri bankah. Sekundarna likvidnost je izračunana iz podatkov likvidnostne lestvice kot seštevek mesečnega povprečja vrednostnih papirjev Republike Slovenije in tujih tržnih vrednostnih papirjev, bonitete najmanj BBB.

⁴¹ V skladu s 5. členom Sklepa o makrobonitetnem spremljanju področja likvidnosti in strukture financiranja gre za naložbe v vrednostne papirje, ki so uvrščeni v trgovanje na reguliranem trgu in je njihova bonitetna ocena oziroma dolgoročna bonitetna ocena izdajatelja najmanj BBB (Fitch ali Standard & Poor's) ali vsaj Baa2 (Moody's). <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2017-01-3457/sklep-o-makrobonitetnem-spremljanju-podrocja-likvidnosti-in-strukture-financiranja/#1>.

Količnik LCR se je v letu 2017 zmanjšal, vendar ostal na visoki ravni in marca 2018 dosegel 346%. V primeru dodatnih likvidnostnih potreb imajo banke na voljo stroškovno ugoden vir financiranja pri ECB, kar jim omogoča velik delež prostega sklada finančnega premoženja za zavarovanje pri Evrosistemu. Ta je na ravni bančnega sistema v marcu 2018 znašal 67% celotnega sklada finančnega premoženja, ki je znašal 3,5 mrd EUR. Trenutno se banke zaradi visoke presežne likvidnosti ne udeležujejo rednih avkcij refinanciranja pri ECB.

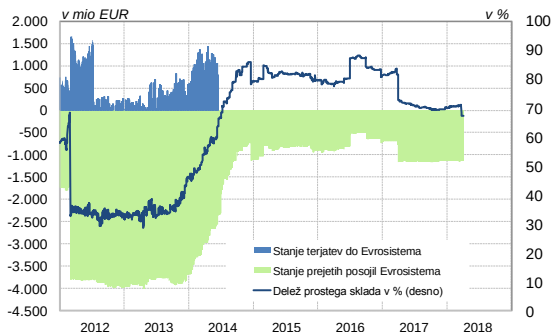
Slika 4.53: Gibanje količnika likvidnostnega kritja

Vir: Banka Slovenije.

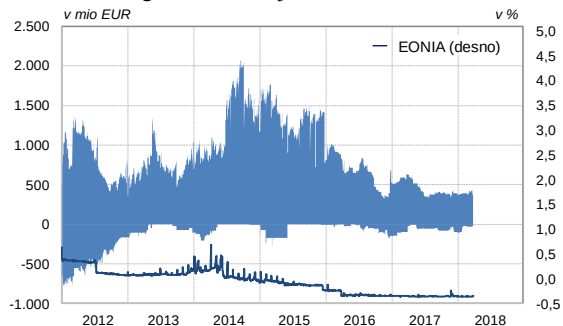
Na nezavarovanem denarnem trgu evroobmočja je ostal promet skromen. Visoka presežna likvidnost v evroobmočju in ohranjanje negativne obrestne mere odvrčajo banke od plasiranja presežnih sredstev na tem trgu. Neto terjatve slovenskih bank na nezavarovanem trgu evroobmočja so v letu 2017 v povprečju znašale 385 mio EUR in so tudi v prvem četrtletju 2018 ostale na tej ravni. Stanje terjatev in obveznosti na domačem medbančnem trgu je v prvem četrtletju 2018 zgolj 29 mio EUR, saj ga banke ne uporabljajo pri upravljanju presežne likvidnosti.

Slika 4.54: Terjatve in obveznosti bank do Evrosistema v mio EUR ter delež prostega sklada primerne finančnega premoženja

Vir: Banka Slovenije.

Slika 4.55: Stanje danih in prejetih nezavarovanih posojil slovenskih bank na nezavarovanem denarnem trgu evroobmočja

4.4 Solventnost bank

Povzetek

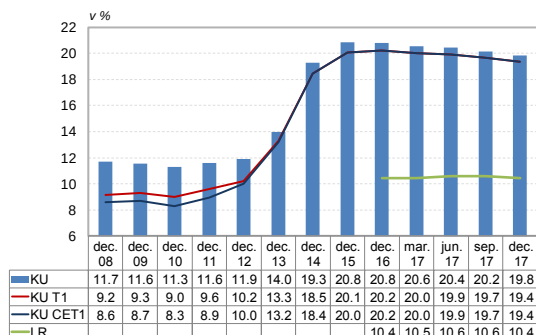
Kapitalski položaj slovenskega bančnega sistema ostaja primeren. Kapitalska ustreznost bančnega sistema se je zaradi naraščanja kapitalskih zahtev zmanjšala. Razlike med bankami so precejšnje, pri čemer s šibkejšim kapitalskim položajem izstopajo majhne domače banke in hranilnice. Ob nadaljnji kreditni rasti in s tem rasti kapitalskih zahtev se lahko pritisk na zmanjševanje kapitalske ustreznosti še nadaljuje, če banke ne bodo ustrezno prilagajale obsega kapitala z dokapitalizacijami ali zadržanimi dobički.

Kapitalska ustreznost

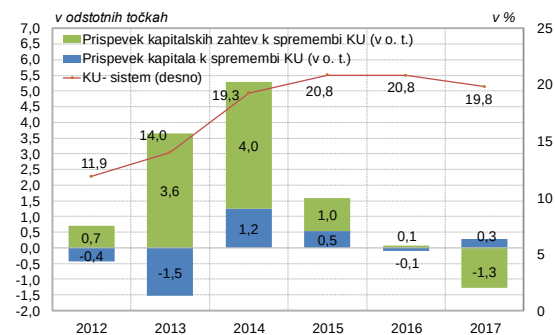
Kapitalska ustreznost bančnega sistema je kljub zmanjšanju ostala na solidni ravni. Količnik kapitalske ustreznosti na posamični osnovi se je v letu 2017 zmanjšal za eno odstotno točko na 19,8%. Kapitalske zahteve so se leta 2017 povečale bolj kot kapital zaradi okrepljene kreditne aktivnosti do nebančnega

sektorja. Količnik temeljnega kapitala in količnik navadnega lastniškega temeljnega kapitala (v nadaljevanju: CET1) sta se v letu 2017 zmanjšala za 0,8 odstotne točke na 19,4% in ostajata izenačena. Količnika minimalno zaostajata za skupno kapitalno ustreznostjo, ker banke kapitalno ustreznost izpolnjujejo predvsem z najbolj kakovostnim kapitalom in bistveno manj z dodatnim kapitalom.

Slika 4.56: Osnovni kazalniki kapitalne ustreznosti bančnega sistema na posamični osnovi

Slika 4.57: Prispevek spremembe kapitala in kapitalnih zahtev k spremembi količnika kapitalne ustreznosti na posamični osnovi

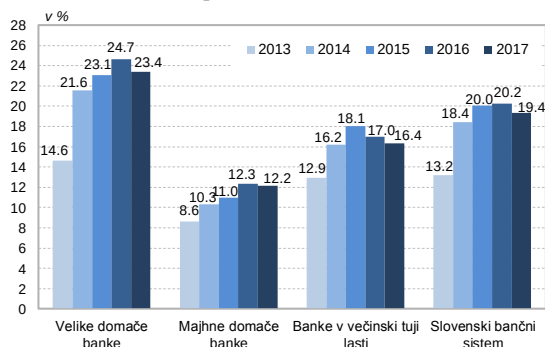

Opomba: Na desni sliki negativni predznak pri kapitalnih zahtevah pomeni, da so se te povečale in s tem negativno vplivale na kapitalno ustreznost.

Vir: Banka Slovenije.

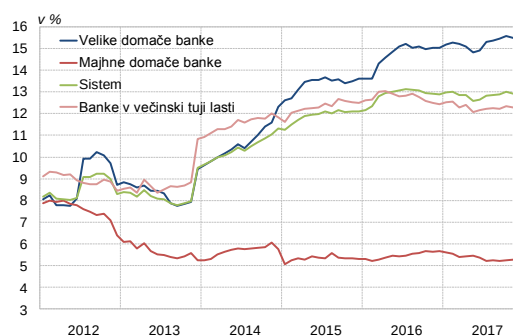
Kapitalski položaj ostaja najšibkejši pri majhnih domačih bankah in hranilnicah. Pri teh se je količnik CET1 lani rahlo zmanjšal na 12,2% in zaostaja za povprečjem bančnega sistema. To kaže tudi njihov finančni vzvod (*angl. leverage ratio*)⁴², ki je decembra 2017 znašal 4,5%, medtem ko je na ravni bančnega sistema dosegel 10,4%. Večina majhnih bank in hranilnic je v letu 2017 okrepila kreditno aktivnost do nebančnega sektorja, s tem pa so se kapitalne zahteve povečale. Regulatorni kapital so povečale z osnovnim in dodatnim kapitalom, zadržanimi dobički in drugimi rezervami. Rezultati Ankete bank (april 2018) kažejo, da bodo hranilnice še nadalje krepile kreditno aktivnost in hkrati povečevale tudi obseg kapitala, bodisi z dokapitalizacijami bodisi z zadržanimi dobički, s čimer bodo zmanjšale pritisk na zmanjševanje kapitalne ustreznosti.

Slika 4.58: Kapitalna ustreznost navadnega lastniškega temeljnega kapitala (CET1) po skupinah bank na posamični osnovi

Vir: Banka Slovenije.

Slika 4.59: Razmerje med knjigovodskim kapitalom in bilančno vsoto po skupinah bank na posamični osnovi

Kapital in kapitalne zahteve v bančnem sistemu

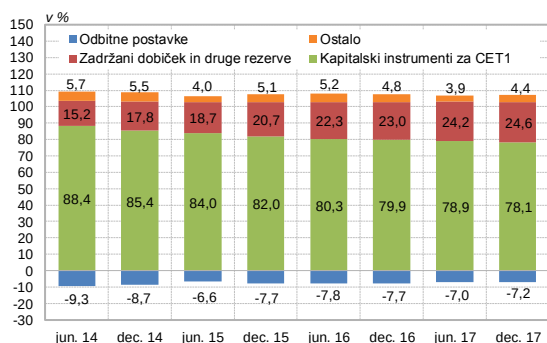
Regulatorni kapital se je v letu 2017 povečal predvsem zaradi pozitivnega poslovnega rezultata bank. V letu 2017 se je kapital povečal za 1,4% oziroma 56 mio EUR na 4.118 mio EUR. Povečal se je temeljni kapital v obliki zadržanih dobičkov in drugih rezerv ter manj z dokapitalizacijami. Ponovno se je zmanjšal dodatni kapital, ki obsega le še 2,4% celotnega kapitala. Večina bank, razen majhnih domačih bank, v letu 2018 dokapitalizacij ne načrtuje. Ob tem se postavlja vprašanje, ali bodo banke ob počasni kreditni rasti uspele ustvariti tak poslovni rezultat, s katerim bodo lahko vzdrževale stabilen kapitalski položaj. Ob

⁴² Vzvod je izračunan na podlagi popolne opredelitve kapitala iz uredbe CRR.

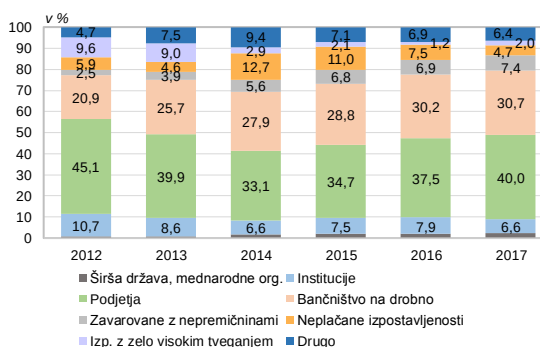
nadaljnji rasti kreditne aktivnosti in s tem tudi kapitalskih zahtev se bo pritisk na zmanjševanje kapitalske ustreznosti še nadaljeval.

Skrb za ustrezno raven kapitala bo v prihodnje potrebna tudi z vidika izpolnjevanja minimalnih zahtev glede kapitala in kvalificiranih obveznosti (v nadaljevanju: MREL), ki jih opredeljuje Direktiva 2014/59/EU (BRRD)⁴³. Enotni odbor za reševanje bank in Banka Slovenije kot nacionalni organ za reševanje (razdelitev nalog v okviru Enotnega mehanizma za reševanje je določena v Uredbi (EU) 806/2014) oblikujeta politiko določanja zahtev MREL, ki odraža predvideno uporabo instrumentov v primeru reševanja posamezne banke. Primerni instrumenti za izpolnjevanje zahteve MREL so kapital in kvalificirane obveznosti, če izpolnjujejo pogoje določene v BRRD (med drugim preostala zapadlost obveznosti je najmanj eno leto). Ob koncu leta 2017 zahteve MREL za vse banke še niso bile opredeljene. V skladu s trenutno veljavno metodologijo določanja zahtev MREL ocenjujemo, da banke za zdaj ne bodo imele težav z zagotavljanjem primernih instrumentov za izpolnjevanje omenjenih zahtev. Kapitalski položaj in struktura financiranja bank v letu 2018 predvidoma ne bosta dodatno obremenjena zaradi uvedbe zahtev MREL. Ta ocena je narejena za banke, katerih načrti za reševanje in določanje zahtev MREL so v pristojnosti Banke Slovenije. V primeru morebitnega primanjkljaja primernih instrumentov MREL se bo lahko bankam zagotovilo tudi prehodno obdobje za ustrezno prilagoditev.

Slika 4.60: Struktura navadnega lastniškega temeljnega kapitala

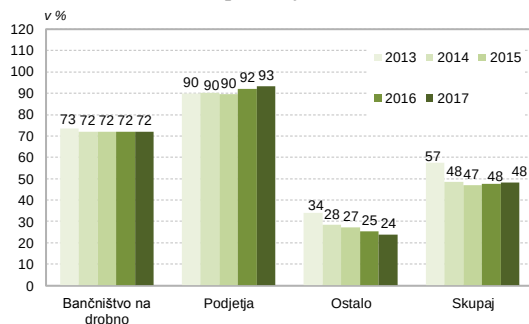
Slika 4.61: Struktura kapitalskih zahtev za kreditno tveganje

Vir: Banka Slovenije.

Kapitalske zahteve so se v letu 2017 povečale za 6,5% oziroma za 101 mio EUR na 1.662 mio EUR. Večja kreditna aktivnost se je izrazila v večjih kapitalskih zahtevah za izpostavljenosti do podjetij in bančništva na drobno, ki skupaj predstavljajo že skoraj 71% vseh kapitalskih zahtev za kreditno tveganje. Povečujejo se torej kapitalske zahteve za izpostavljenosti, pri katerih so zaradi pretežne uporabe standardiziranega pristopa pri ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja uporabljene višje uteži tveganja kot pri uporabi internih modelov v bankah, kar prispeva k večjim kapitalskim zahtevam. V prihodnje lahko pričakujemo, da bodo banke zaradi iskanja boljših donosnosti na kapital sredstva preusmerjale v bolj tvegane naložbe. Kljub ohranjanju zaostrenih kreditnih standardov se bo tveganost portfelja bank povečala, kar se bo izrazilo v postopnem zviševanju povprečne uteži tveganosti in s tem večjih kapitalskih zahtevah.

Slika 4.62: Povprečne uteži tveganosti po vrsti naložbene izpostavljenosti

Vir: Banka Slovenije.

⁴³ Direktiva 2014/59/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. maja 2014 o vzpostavitvi okvira za sanacijo ter reševanje kreditnih institucij in investicijskih podjetij; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32014L0059>.

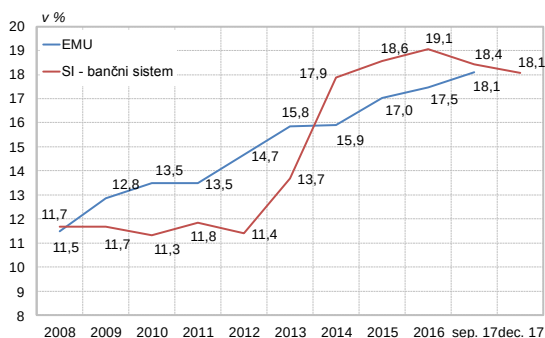
Banke poskušajo z optimizacijo obremenitve kapitala upočasniti rast kapitalskih zahtev. V letu 2017 se je za 12% povečal obseg kapitalskih zahtev za izpostavljenosti, ki so zavarovane z nepremičninami in pri katerih je utež tveganosti nižja kot pri drugih kapitalskih zahtevah za kreditne izpostavljenosti, vendar njihov delež s 7,4% v strukturi kapitalskih zahtev ostaja razmeroma majhen. Z izboljševanjem kakovosti kreditnega portfelja se zmanjšujejo kapitalne zahteve za neplačane izpostavljenosti in izpostavljenosti z zelo visokim tveganjem, kar dodatno razbremenjuje kapital bank. Nekatere banke z optimizacijo poslovnih procesov zmanjšujejo kapitalne zahteve za operativno tveganje.

Primerjava kapitalne ustreznosti slovenskega bančnega sistema z evroobmočjem (konsolidirani podatki)

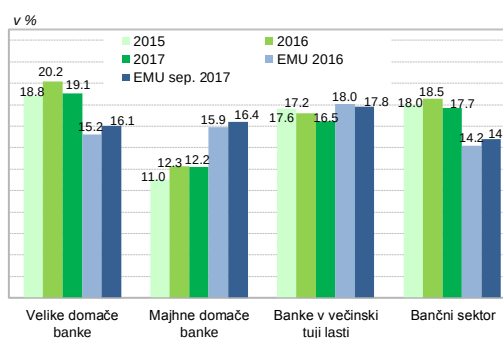
Kapitalna ustreznost slovenskega bančnega sistema se tako kot na posamični osnovi postopno zmanjšuje tudi na konsolidirani osnovi. V letu 2017 se je zmanjšala za eno odstotno točko na 18,1% zaradi višje rasti kapitalskih zahtev v primerjavi z rastjo kapitala. S tem se je izenačila s kapitalno ustreznostjo evroobmočja, ki stalno narašča. Kapitalne zahteve v evroobmočju se v primerjavi s slovenskim bančnim sistemom zmanjšujejo, kar ob hkratni rasti kapitala vpliva na višjo kapitalno ustreznost. Kapitalne zahteve v deležu bilančne vsote slovenskega bančnega sistema s 4,6% še vedno presegajo povprečje evroobmočja, ki je septembra 2017 znašalo 3,1%. Med drugim je razlog uporaba višjih uteži tveganosti v slovenskih bankah, na katere vplivata različnost naložbenega portfelja in pretežna uporaba standardiziranega pristopa.

Nasprotno od skupne kapitalne ustreznosti količnik CET1 slovenskega bančnega sistema s 17,7% ostaja nad povprečjem evroobmočja. Zaradi majhnega deleža dodatnega kapitala so razlike med količniki kapitalne ustreznosti slovenskega bančnega sistema zelo majhne. Na ravni evroobmočja obsega dodatni kapital 13,7% celotnega kapitala, kar povzroča zaostanek količnika CET1 za skupno kapitalno ustreznostjo. Šibek kapitalni položaj majhnih domačih bank se kaže tudi v količnikih kapitalne ustreznosti na konsolidirani osnovi, ki zaostajajo za slovenskim in tudi evropskim povprečjem.

Slika 4.63: Količnik kapitalne ustreznosti (KU) za sistem v primerjavi z evroobmočjem na konsolidirani osnovi

Slika 4.64: Količnik kapitalne ustreznosti lastniškega temeljnega kapitala (CET1) po skupinah bank v primerjavi z evroobmočjem na konsolidirani osnovi

Opomba: Zaradi primerljivosti se pri velikih domačih bankah upoštevajo podatki za srednje velike banke evroobmočja.
Vir: Banka Slovenije, ECB SDW.

5 NEBANČNE FINANČNE INSTITUCIJE

Povzetek

Lizinske družbe še naprej povečujejo obseg poslovanja s premičninami, medtem ko posli z nepremičninami stagnirajo. Kakovost portfelja in dobičkonosnost liziških družb se izboljšujeta. Sistemska tveganja, ki izhajajo iz poslovanja liziških družb, se zmanjšujejo.

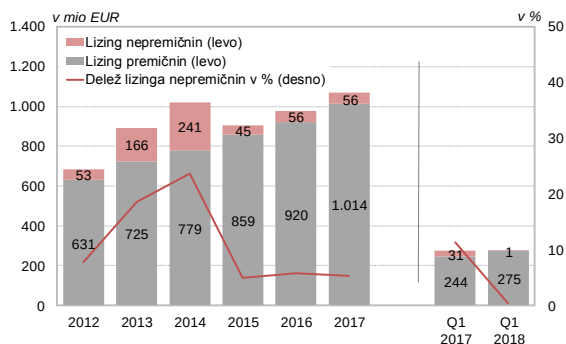
Rast bruto zbranih premij in zmanjšanje zavarovalno-tehničnih rezervacij povečujeta uspešnost poslovanja zavarovalniškega sektorja. Kapitalska ustreznost zavarovalnic se postopoma izboljšuje. Zaradi okolja nizkih obrestnih mer sta tržno tveganje in tveganje refinanciranja pomemben del sistemskega tveganja v sektorju zavarovalništva.

Dejavniki, kot so visoka koncentracija prometa z maloštevilnimi domačimi vrednostnimi papirji, nizek promet na Ljubljanski borzi in nadaljevanje upadanja števila izdajateljcev delnic, še naprej zmanjšujejo primarno vlogo domačega kapitalskega trga in znižujejo likvidnost domačega kapitalskega trga. Vloga domačega kapitalskega trga mora med drugim temeljiti na zagotavljanju alternativnih načinov financiranja gospodarskih subjektov in zagotavljanju rasti kapitala v podjetjih v obdobju krepitve gospodarske rasti.

5.1 Lizinska podjetja

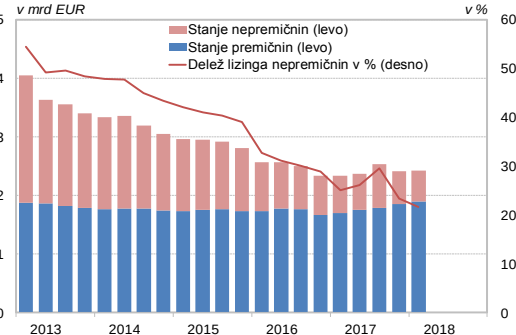
Večanje obsega poslovanja liziških družb⁴⁴ se je v prvem četrtletju 2018 nadaljevalo, vendar samo pri poslih s premičninami. V prvem četrtletju letos so se novi posli s premičninami medletno povečali za 12,5% na 275 mio EUR, medtem ko posli z nepremičninami niso presegli 1 mio EUR. Pri novih poslih s premičninami se lizinske družbe še vedno osredotočajo na lizing osebnih vozil ter komercialnih in tovornih vozil, ki so v prvem četrtletju 2018 obsegala 89,6% vseh novih poslov s premičninami. Njihova ročnost se v zadnjih letih bistveno ni spremenila; skoraj polovico jih je bilo v prvem četrtletju letos sklenjenih od 5 do 10 let. Tudi razmerje med financirano in nabavno vrednostjo za nove posle s premičninami ostaja stabilno pri 80%. V zadnjih letih temelji poslovanje liziških družb predvsem na poslih s premičninami, medtem ko je zanimanje liziških družb za posle z nepremičninami majhno.

Slika 5.1: Novoodobreni liziški⁴⁵ posli

Vir: Banka Slovenije.

Slika 5.2: Stanje liziških poslov

Pozitiven trend pri novih poslih s premičninami se kaže v postopni rasti celotnega stanja poslov. Od sredine leta 2017 na rast stanja poslov poleg vozil vpliva tudi nekoliko povečano zanimanje za najem proizvodne opreme in strojev, medtem ko se je zanimanje pri drugih premičninah in nepremičninah zmanjšalo. Predvsem stanje poslov z nepremičninami se zaradi pomanjkanja projektnega financiranja gradnje poslovnih in stanovanjskih objektov v zadnjih letih krči. Posledično so prenehale poslovati tiste lizinske družbe, ki so bile v preteklosti ustanovljene izključno za podporo nepremičninskih poslov. Ker ostaja iz preteklosti še nekaj tovrstnih družb, pričakujemo, da se bo število liziških družb v prihodnje dodatno zmanjšalo.

⁴⁴ V analizi so upoštevani podatki institucij, ki poročajo na podlagi sklepa o poročanju institucij, ki izvajajo dejavnost najema, ter vključuje posle z rezidenti in tudi nerezidenti Slovenije. V zadnjih dveh četrtletjih so bile v vzorec poročanja dodane tri lizinske družbe, ena liziška družba je prenehala poročati/poslovati. Učinek vključitve novih poročevalcev na podatke je minimalen, saj se je bilančna vsota zaradi tega učinka povečala za okviro 1,1% oziroma 32 mio EUR.

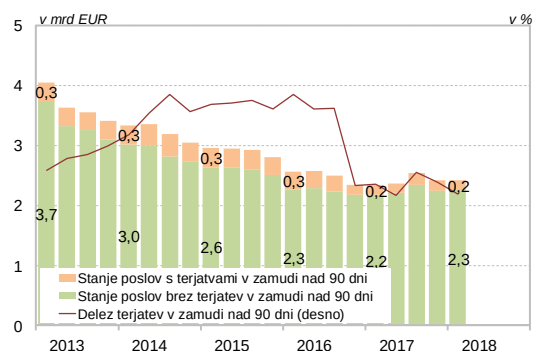
⁴⁵ Liziški posli so vrednoteni po financirani vrednosti brez financiranja zalog.

Pri poslovanju bank, ki ponujajo storitev finančnega najema, so trendi podobni kot pri poslovanju liziških družb⁴⁶. Banke so nove posle iz finančnega najema v prvem četrtletju 2018 medletno povečale za 22,5% na 40,9 mio EUR in stanje poslov za 25,3% na 327 mio EUR. Tudi banke se pri storitvah finančnega najema osredotočajo predvsem na posle s premočninami.

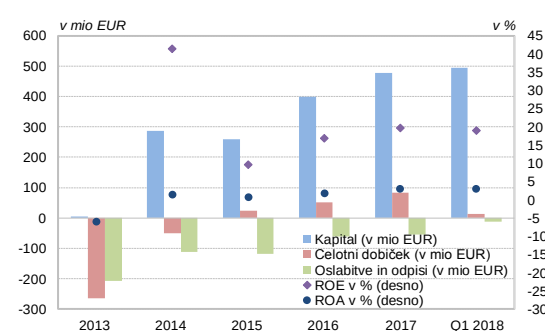
Liziške družbe še naprej zmanjšujejo delež terjatev v zamudi nad 90 dni. Delež terjatev v zamudi nad 90 dni se je v marcu 2018 medletno zmanjšal na 6,6%. Koncentracija terjatev v zamudi nad 90 dni se je dodatno povečala, saj je kar tri četrtine teh terjatev pri treh liziških družbah, vendar pa imajo te le 9-odstotni delež v skupni bilančni vsoti. Terjatve v zamudi nad 90 dni so pogostejše pri poslih z nepremičninami, to je 15,4% vseh poslov z nepremičninami, medtem ko so pri poslih s premočninami predstavljale le 4,2-odstotni delež v vseh poslih s premočninami. Pričakujemo lahko, da se bo delež terjatev v zamudi nad 90 dni tudi v prihodnje krčil zaradi zaključevanja sodnih postopkov in prenehanja poslovanja posameznih liziških družb.

Dobičkonosnost in bilančna vsota liziških družb se povečujeta. Povečana dobičkonosnost je v letu 2017 temeljila na sproščanju rezervacij iz finančnega najema, zmanjšanja odhodkov iz oslabitev, odpisov sredstev in znižanja stroška dela. Bilančna vsota se je do marca 2018 medletno povečala za 6,2% na 2,9 mrd EUR. Financiranje poslov s posojili ostaja stabilno, saj krčenje financiranja iz tujine nadomeščajo domači viri. Tuja posojila, ki so konec prvega četrtletja 2018 obsegala 55,8% dolžniškega financiranja, so se medletno zmanjšala za 14,6%, domača posojila pa so se povečala za 43%.

Slika 5.3: Stanje liziških poslov in terjatve v zamudi nad 90 dni

Slika 5.4: Izbrani kazalniki uspešnosti poslovanja liziških družb

Opomba: Na desni sliki se pri izračunu ROE upošteva celoten dobiček, ustvarjen v zadnjih 12 mesecih.

Vir: Banka Slovenije.

Ocenjujemo, da bo uveljavitev novega računovodskega standarda MSRP 16 z letom 2019 le omejeno vplivala na poslovanje liziških družb. Ključni namen novega računovodskega standarda je zagotoviti večjo primerljivost računovodskih izkazov med finančnimi in poslovnimi najemniki ter bolj resnične in poštene računovodske izkaze, ki izhajajo iz poslovnih najemov. To pomeni, da bo moral najemodajalec v izkazu finančnega položaja pripoznati tudi sredstva in obveznosti, ki izhajajo iz poslovnega najema⁴⁷. Delež poslovnega najema pri liziških družbah že vrsto let upada in je v prvem četrtletju letos obsegal le še 8,5% celotnega stanja poslov (oziroma 205 mio EUR). Zato pričakujemo, da bo negativen učinek na poslovanje liziških družb omejen.

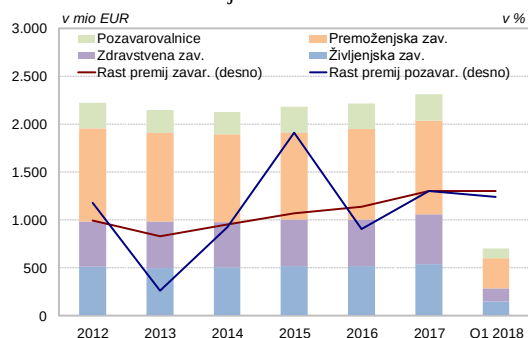
5.2 Zavarovalnice

Ugodne gospodarske razmere se kažejo tudi pri poslovanju zavarovalnic in pozavarovalnic. V letu 2017 in v prvem četrtletju 2018 je bila rast bruto premij v zavarovalnicah medletno 4-odstotna, v pozavarovalnicah pa se je v prvem četrtletju 2018 medletno rahlo zmanjšala za odstotno točko na 3,6%. V prvem četrtletju letos so se bruto premije v zavarovalnicah povečale v vseh treh segmentih zavarovalne dejavnosti, najbolj pri zdravstvenih in premoženjskih zavarovanjih, ki so se povečale medletno za 5,1% in 4,9%. V segmentu življenjskega zavarovanja se nadaljuje največja rast premij iz zavarovanj, vezanih na enote investicijskih skladov, s 4,2%, medtem ko so se ostale premije iz življenjskega zavarovanja medletno povečale za 2,3%.

⁴⁶ V analizi niso upoštevani bančni posli iz finančnega najema.

⁴⁷ Poslovni najem skladno z obstoječimi računovodskimi standardi omogoča zunajbilančno financiranje sredstev, kar izkrivlja finančni položaj podjetja.

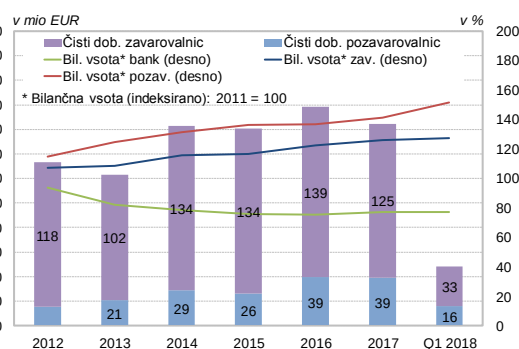
Slika 5.5: Zbrana bruto premija in letne stopnje rasti zavarovanj

Opomba: Rast premij v prvih devetih mesecih leta 2017 temelji na medletni primerjavi.

Vir: AZN, Banka Slovenije.

Slika 5.6: Čisti dobiček in bilančna vsota

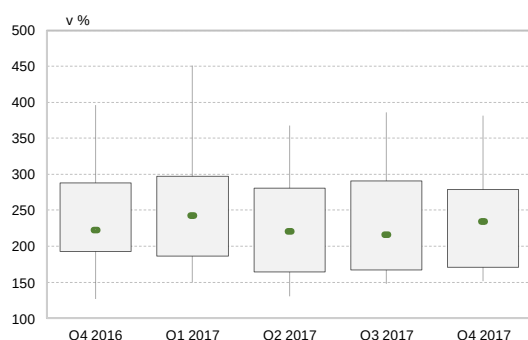

Bilančna vsota zavarovalnic se je v prvem četrtletju 2018 medletno povečala za 1,4%. K rasti bilančne vsote zavarovalnic je prispevalo povečanje vrednosti finančnih naložb, ki so se medletno povečale za 2,3% na 4,4 mrd EUR. Zavarovalnice so čisti poslovni izid v prvem četrtletju 2018 medletno povečale za 9,6% zlasti zaradi povečanja čistih prihodkov od zavarovalnih premij v vseh segmentih zavarovalne dejavnosti in zmanjšanja zavarovalno-tehničnih rezervacij v segmentu premoženjskih zavarovanj. Pozavarovalnice so čisti poslovni izid povečale s 6 mio EUR na 16 mio EUR, na kar je vplivalo povečanje prihodkov iz dividend in drugih deležev v dobičku v družbah v skupini.

Kapitalska ustreznost zavarovalnic in pozavarovalnic v Sloveniji ostaja pri večini na visoki ravni⁴⁸. Solventnostna kapitalska zahteva (SCR) izraža vrednost kapitala, ki instituciji omogoča kritje izgub ter daje razumno jamstvo zavarovancem, zavarovalničarjem in upravičencem. Zavarovalniški SCR se je v letu 2017 medletno povečal za 5,3% na 830 mio EUR. Pri šestih zavarovalnicah ostaja razmerje med primernimi lastnimi viri sredstev in SCR pod 200%, vendar se je v drugi polovici leta 2017 rahlo izboljšal. SCR v pozavarovalnicah se je v letu 2017 medletno povečal za 1% in tako pri obeh pozavarovalnicah razmerje med primernimi viri sredstev in SCR presega 300%.

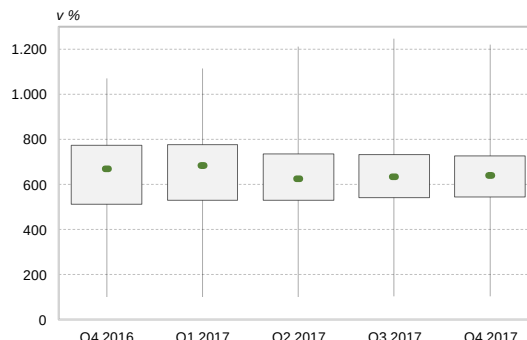
Minimalni zahtevani kapital zavarovalnic in pozavarovalnic, ki v okviru Solventnosti II določa spodnji minimum potrebnega kapitala, ostaja na visoki ravni. Pri zavarovalnicah se je minimalni kapital zavarovalnic povečal za 2,6% na 280 mio EUR, medtem ko se je pri pozavarovalnicah povečal za 3,1%. Vse zavarovalnice in pozavarovalnice so v letu 2017 uspele izboljšati razmerje med primernimi lastnimi viri sredstev in minimalno kapitalsko zahtevo (MCR).

Slika 5.7: Skupni količnik SCR (kvartili z mediano)

Vir: AZN, Banka Slovenije.

Slika 5.8: Skupni količnik MCR (kvartili z mediano)

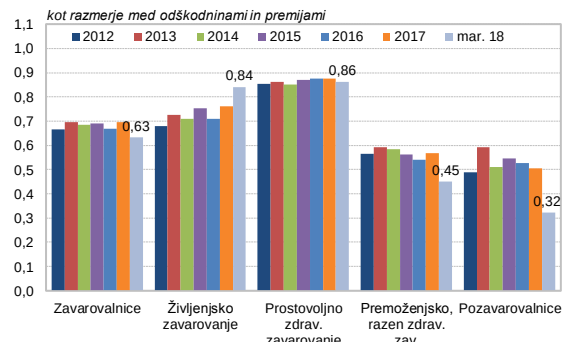

Škodni rezultat oziroma razmerje med bruto izplačanimi odškodninami in bruto zbranimi premijami se je v prvem četrtletju 2018 medletno pri zavarovalnicah poslabšal za 4,8%, medtem ko je pri pozavarovalnicah ostal na enaki ravni. Kljub več kot 4-odstotni rasti zbranih bruto premij se je škodni rezultat pri zavarovalnicah povečal pri vseh treh segmentih zavarovanj, najbolj pri življenjskih zavarovanjih, kjer so se zaradi doživetja povečala izplačila iz življenjskih zavarovanj, vezanih na enote investicijskih skladov. Zbrana bruto premija za kreditna zavarovanja, ki spada v segment premoženjskih zavarovanj, je po

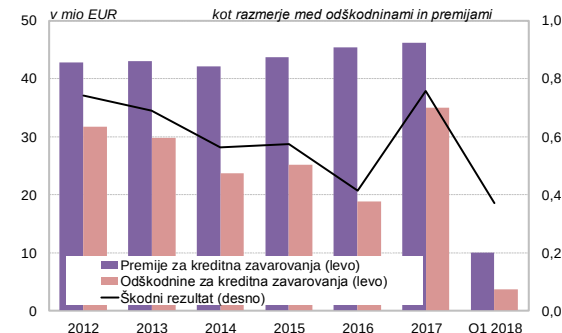
⁴⁸ Podatki o kapitalski ustreznosti so pridobljeni na podlagi poročanja zavarovalnic skladno s solventnostjo 2. Med pripravo gradiva so bili na razpolago podatki do vključno 31. 12. 2017. V primerjavo kapitalske ustreznosti in minimalnega kapitala so vključene zavarovalnice in pozavarovalnice, ki so poročale v celotnem obdobju (13 zavarovalnic in 2 pozavarovalnici).

treh letih rasti v prvem četrtletju 2018 medletno upadla za 5,8% na 10 mio EUR. Zaradi nespremenjenih bruto odškodnin za kreditna zavarovanja se je škodni rezultat kot razmerje med odškodninami in premijami pri kreditnih zavarovanjih povečal za 6% na 0,37.

Slika 5.9: Škodni rezultat pomembnejših zavarovalnih vrst (kot razmerje)

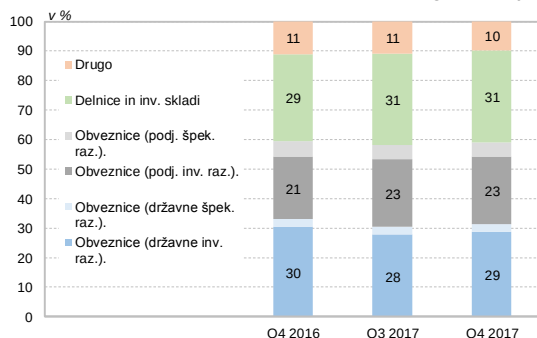
Slika 5.10: Zbrane premije in izplačane odškodnine kreditnih zavarovanj

Vir: AZN.

Okolje nizkih obrestnih mer po pričakovanjih vpliva na nadaljnje zmanjševanje obrestnih prihodkov iz naložb v dolžniške vrednostne papirje. Ti so se v zavarovalnicah v prvem četrtletju 2018 medletno zmanjšali za 4,1% na 7 mio EUR, v pozavarovalnicah pa za 11,6%. Težnja po iskanju večjih donosov se kaže v manjših spremembah v strukturi naložb zavarovalniškega sektorja. Zavarovalnice in pozavarovalnice so do konca decembra 2017⁴⁹ medletno povečale naložbe v bolj tvegane oblike naložb, kot so delnice, investicijski skladi in podjetniške obveznice z bonitetno oceno znotraj investicijskega razreda,⁵⁰ ter zmanjšale naložbe v druge oblike naložb, predvsem v državne obveznice in druge oblike naložb.

Slika 5.11: Struktura naložb zavarovalniškega sektorja

Opomba: Podatki temeljijo na podlagi individualnih četrtletnih poročil skladno z zavarovalniško direktivo Solventnost II.

Vir: AZN.

Tržno tveganje in tveganje reinvestiranja ostajata v okolju nizkih obrestnih mer med pomembnejšimi tveganji za zavarovalniški sektor. Zahtevan donos na državne in druge dolžniške vrednostne papirje ostaja na nizki ravni, kar pomeni za zavarovalnice tveganje nedoseganja zagotovljenih donosov iz zavarovalnih pogodb.

5.3 Kapitalski trg in vzajemni skladi

Gibanja na kapitalskih trgih

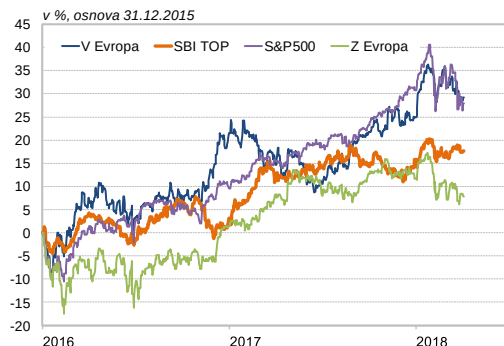
Na delniških trgih se je volatilnost povečala, saj je po izraziti rasti v letu 2017 v februarju 2018 sledila korekcija. Po objavi podatka o povečanju števila na novo ustvarjenih delovnih mest in plač v ZDA so delniški borzni indeksi znotraj enega trgovalnega dne padli tudi za več kot tri odstotke. Okrepila so se inflacijska pričakovanja in pričakovanja, da bo v letošnjem letu ameriška centralna banka, FED, povečala

⁴⁹ Ob pripravi publikacije ni bilo na razpolago podatkov za prvo četrtletje 2018, ki jih zavarovalniški sektor izpolnjuje skladno z zavarovalniško direktivo Solventnost II.

⁵⁰ Obveznice investicijskega razreda obsegajo boniteto od AAA do BBB- oziroma Baa3, obveznice spekulativnega razreda pa bonitetno oceno BBB-, Baa3 in brez bonitetne ocene.

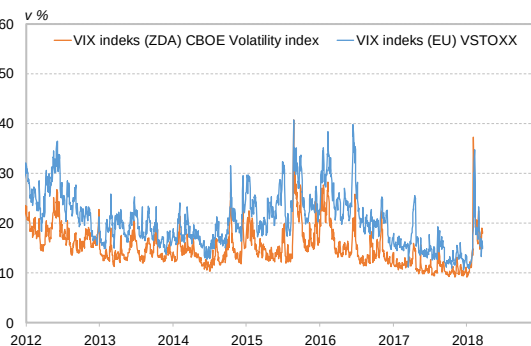
predvideno število dvigov ključne obrestne mere. Napoved uvedbe protekcionističnih ukrepov ZDA in Kitajske v marcu je dodatno povečala negotovost na trgu, ki se je odražala v vnovičnem prodajnem pritisku na delniških borzah. Kljub prodajnemu pritisku v prvih treh mesecih leta 2018 ostaja tržno tveganje eno glavnih tveganj na kapitalstskih trgih, ker je vrednost delnic⁵¹ še naprej na visoki ravni.

Slika 5.12: Rast izbranih borznih indeksov

Vir: Bloomberg, Stox.com.

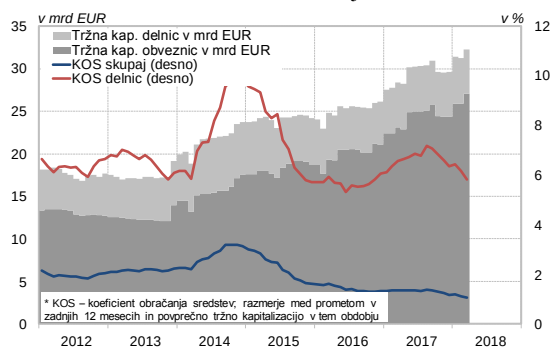
Slika 5.13: Gibanje volatilnosti na delniških trgih

Izzivi na domači borzi ostajajo. Tržna kapitalizacija delnic se je konec marca 2018 medletno povečala za 1,3 % na 5,3 mrd EUR kot odraz pozitivnega vzdušja na borzah v letu 2017, medtem ko novih izdaj delnic na domači borzi tako kot v preteklem letu ni bilo. Korekcija na tujih borzah februarja letos se je le v manjši meri obdržala na domači borzi, saj je borzni indeks SBI TOP v prvih treh mesecih leta 2018 pridobil 1,4%. Povprečni mesečni promet z delnicami se je v prvem četrtletju 2018 medletno zmanjšal za 26,7% na 24,2 mio EUR. Upad prometa predvsem v drugi polovici leta 2017 in zadržana rast tržne kapitalizacije sta prispevali k nadaljnjemu zmanjšanju koeficienta obračanja sredstev. Koncentracija prometa se je v prvem četrtletju letos dodatno povišala, saj je bilo 84,2% prometa z delnicami ustvarjenega z delnicami petih izdajatelj⁵².

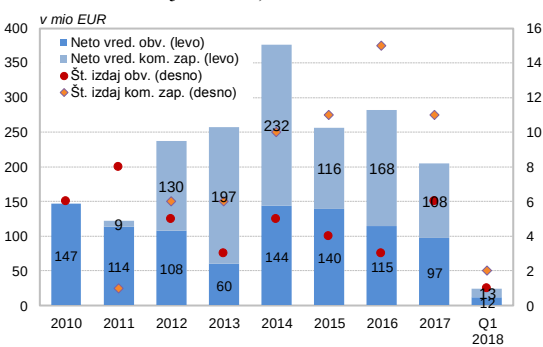
Dolžniške vrednostne papirje izdajajo večinoma podjetja (nefinančne družbe), toda v vse manjši meri. Izdaja obveznic in komercialnih zapisov se je medletno zmanjšala z 83 mio EUR na 25 mio EUR. Kljub temu se je celotna tržna kapitalizacija obveznic na Ljubljanski borzi marca 2018 povečala medletno za 17% na 27,1 mrd EUR. K povečanju je prispevala nova in dodatna izdaja državne 10-letne obveznice, v obravnavanem obdobju uvrščene na domačo borzo. Povprečni mesečni promet z obveznicami se je v tem obdobju medletno zmanjšal za 17,9% na 1,5 mio EUR. Večino prometa (82%) je bilo opravljenega z obveznicami enega podjetja.

Slika 5.14: Tržna kapitalizacija na Ljubljanski borzi in letni koeficient obračanja sredstev

Vir: Ljubljanska borza, KDD, Banka Slovenije.

Slika 5.15: Izdaja obveznic in komercialnih zapisov (brez sektorja države)

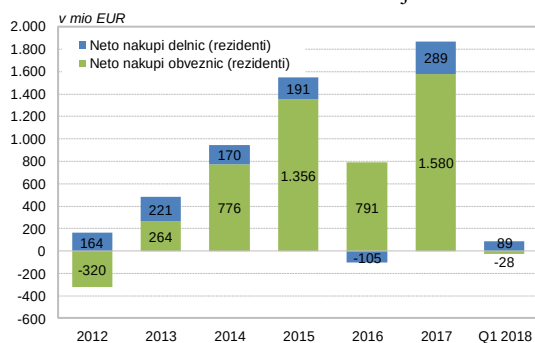
⁵¹ Kazalnik P/E v državah EU se je nekoliko zmanjšal v prvih treh mesecih 2018, kljub temu pa ostaja z vrednostjo 17 visok. (Vir: ESRB risk dashboard, marec 2018.)

⁵² Prevzemi pozitivno vplivajo na dogajanje na borzi v obliki povečanega prometa in rasti vrednosti delnic. Podobno se je začelo dogajati v maju, ko je verjetni kitajski prevzemnik potrdil zanimanje za prevzem domačega proizvajalca bele tehnike. Prav tako so v maju potrdili prodajo ene domače zavarovalnice, ki sicer ne kotira na borzi. Prevzemna vrednost obeh gospodarskih družb je ocenjena na 540 mio EUR. Ocenjena vrednost, ki bo ostala v lasti domačih rezidentov, znaša 350 mio EUR, medtem ko bo preostalih 190 mio EUR izplačanih nerezidentom. Ti so imeli ob zaključku leta 2017 v lasti 65% vseh delnic proizvajalca bele tehnike. Pozitivni učinki v obliki pričakovanega povečanja prometa z delnicami in rast vrednosti borznega indeksa bodo omejeni v času in obsegu. Brez novih uvrstitev podjetij na borzo tovrstne prodaje dodatno hromijo domačo borzo, ki v zadnjih letih dosega zmanjševanje števila kotirajočih podjetij in upadanje prometa.

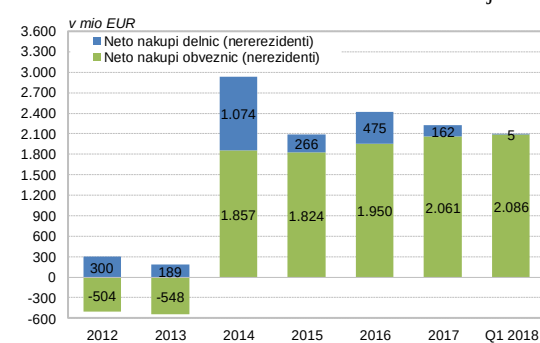
Zaradi nizke likvidnosti in plitkosti domačega kapitalskega trga ostajata likvidnostno tveganje slovenskega kapitalskega trga in tržno tveganje visoki. Ob nizki likvidnosti obstaja večja verjetnost, da posameznega vrednostnega papirja ne bo mogoče dovolj hitro unovčiti in že niz manjših nakupov/prodaj lahko vpliva na večje spremembe v vrednosti vrednostnih papirjev. Zaradi majhnih donosov in visokih tveganj postaja domači kapitalski trg vse manj zanimiv za domače in tuje investitorje, kar dodatno zmanjšuje možnosti za izdajo delnic na primarnem trgu, kjer v zadnjih letih ni bilo nobene nove izdaje delnic.

Povečana negotovost na borzah se je pokazala v zmanjšanju neto naložb rezidentov v tujino, nerezidenti pa so zaradi izdaje državne obveznice povečali neto naložbe v Slovenijo. Rezidenti so v prvem četrtletju 2018 neto prodali za 28 mio EUR tujih obveznic, medtem ko so jih v enakem obdobju lani neto kupili za 210 mio EUR. Tuje obveznice so prodajale večinoma zavarovalnice, za 64 mio EUR. Banke, ki po navadi najbolj vplivajo na naložbe v tuje obveznice, so neto nakup obveznic zmanjšale z 250 mio EUR na 40 mio EUR, zlasti z nakupom obveznic iz EU. Neto naložbe v tuje delnice so v prvem četrtletju 2018 medletno upadle za 18,2% na 89 mio EUR. Banke so neto prodajale tuje delnice, medtem ko so drugi sektorji v obravnavanem obdobju, z izjemo pokojninskih skladov, neto nakup zmanjšali. Nerezidenti⁵³ so zaradi nove in dodatne izdaje 10-letne državne obveznice v prvem četrtletju 2018 povečali neto naložbe v domače obveznice medletno za 12,2% na 2,1 mrd EUR. Večino nakupov je predstavljala izdaja 10-letne državne obveznice. Zanimanje nerezidentov za domače delnice je bilo s 5 mio EUR neto nakupov majhno.

Slika 5.16: Neto naložbe rezidentov v tujini

Slika 5.17: Neto naložbe nerezidentov v Slovenijo

Vir: KDD, Banka Slovenije.

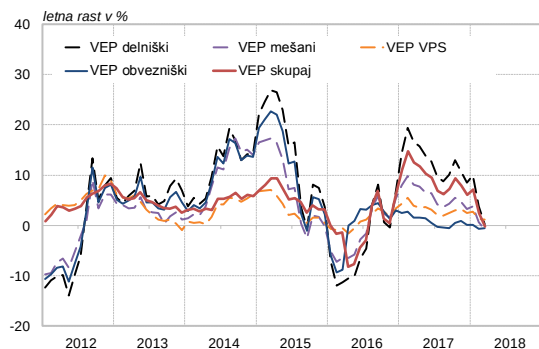
Investicijski skladi

Korekcija na borzah se je izražala v zniževanju vrednosti enot premoženja pri vseh vrstah investicijskih skladov⁵⁴, medtem ko je ostal neto tok sredstev v sklade pozitiven. Celotna sredstva vzajemnih skladov so se v prvih treh mesecih leta 2018 zmanjšala za 1,1% na 2,6 mrd EUR, medtem ko se je neto tok v sklade v enakem obdobju medletno povečal na 30 mio EUR. K povečanju neto toka v sklade je prispevalo povečanje neto vplačil zavarovalnic in pokojninskih družb, medtem ko so se neto vplačila gospodinjstev medletno znižala za 16,3% na 27,4 mio EUR. Lastniški delež gospodinjstev v čisti vrednosti sredstev vzajemnih skladov je presegel 61% zaradi povečanih vplačil v letu 2017 in nadaljevanja pozitivnih neto vplačil v prvem četrtletju 2018. Tako gospodinjstva kot zavarovalnice in pokojninski skladi so večino sredstev vplačali v delniške sklade, ki veljajo v Sloveniji za najbolj zanimivo obliko varčevanja v vzajemnih skladih. Ne glede na to, da se sredstva in neto tok v sklade na medletni ravni povečujejo že nekaj let, lahko v prihodnje zaradi slabo razvitega kapitalskega trga in zaradi povečevanja minimalnega obsega sredstev v upravljanju, ki družbam omogoča preživetje, pričakujemo nadaljevanje konsolidacije družb za upravljanje.

⁵³ Največ nakupov je bilo izpeljanih prek Belgije in Luksemburga, kjer sta registrirani mednarodni klirinško depotni hiši, ki izvajata vpis in poravnavo državnih obveznic ter omogočata imetništvo obveznic preko fiduciarov računov pri KDD.

⁵⁴ Zaradi pomanjkanja razpoložljivosti podatkov se obravnavajo samo vzajemni skladi.

Slika 5.18: Rast vzajemnih skladov po vrstah skladov

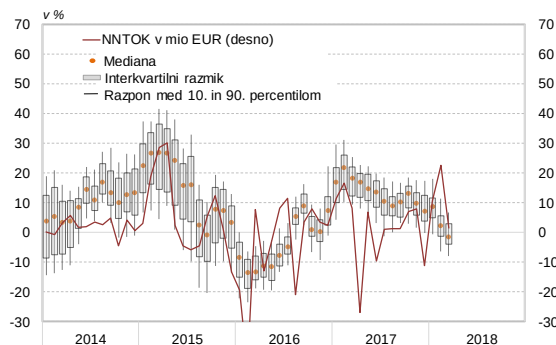

Vir: Banka Slovenije.

Delež sredstev v delniških in mešanih vzajemnih skladih se je kljub povečani volatilnosti na borzah v prvem četrtletju 2018 povečal. Sredstva v delniških skladih so obsegala 61,5%, v mešanih skladih pa 29,7% vseh sredstev, medtem ko sta ti dve razmerji v EMU bolj uravnoteženi pri 28,3% in 25,2% vseh sredstev. Posledično na slovenskem trgu vzajemnih skladov obstaja tržno tveganje. V drugih članicah EMU, kjer je delež naložb v obvezniških skladih večji, obstajata tudi obrestno in likvidnostno tveganje. Ob hitrem prevrednotenju na trgu obveznic se lahko sproži beg vlagateljev iz obvezniških skladov, ki so zaradi svoje narave manj likvidni.

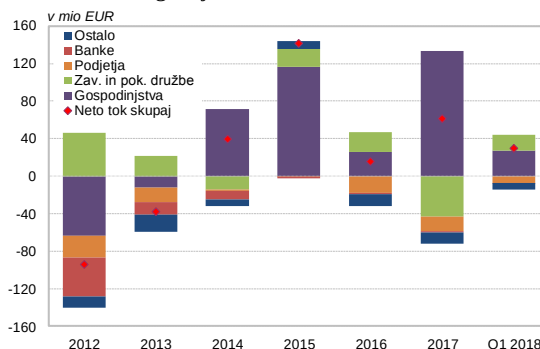
Pri delniških in mešanih skladih, ki veljajo za najpogostejšo obliko varčevanja v vzajemnih skladih v Sloveniji, se je razpršenost letnih donosov med 10. in 90. percentilom znižala. Razpršenost donosov se je pri delniških vzajemnih skladih znižala z 20% na 17%, medtem ko se je pri mešanih znižala z 18,3% na 7,5%.

Slika 5.20: Letni donos v percentilih in neto tok v delniške sklade

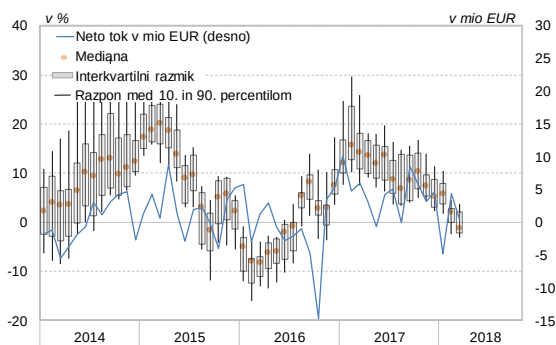

Vir: Banka Slovenije.

Slika 5.19: Neto tokovi v vzajemne sklade po sektorjih vlagateljev

Slika 5.21: Letni donos v percentilih in neto tok v mešane sklade

6 MAKROBONITETNI INSTRUMENTI

Za doseganje posameznih vmesnih ciljev⁵⁵ makrobonitetne politike Banka Slovenije na podlagi ocene tveganj v finančnem sistemu uporablja instrumente, ki jih opredeljuje Uredba o bonitetnih zahtevah za kreditne institucije in investicijska podjetja⁵⁶ in Zakon o bančništvu (ZBan-2)⁵⁷, ter druge instrumente v skladu s slovensko zakonodajo.

Zaradi preprečitve in blažitve sistemskih tveganj Banka Slovenije uporablja pet sklopov makrobonitetnih instrumentov,⁵⁸ ki so povzeti v tabeli 6.1.

Tabela 6.1: Makrobonitetni instrumenti, ki jih uporablja Banka Slovenije

MAKROBONITETNI INSTRUMENT	LETO UVEDBE	CILJ
Proticiklični kapitalski blažilnik	2016	- preprečiti čezmerno rast kreditiranja in čezmerni finančni vzvod - povečanje odpornosti bančnega sistema na šoke - zaježitev ekspanzivne faze kreditnega cikla
Blažilnik za DSPI	2016	- povečanje odpornosti DSPI in posledično celotnega bančnega sistema
Instrumenta za področje stanovanjskih posojil: - LTV - DSTI	2016	- preprečiti čezmerno rast kreditiranja in čezmerni finančni vzvod
GLTDF	2014	- upočasniti dinamiko zniževanja razmerja med krediti in vlogami nebančnega sektorja - prispevati k stabilizaciji strukture financiranja - manjše sistemsko likvidnostno tveganje
Omejevanje depozitnih obrestnih mer	2012	- omejevanje dohodkovnega tveganja za banke, povezanega s čezmernim zviševanjem obrestnih mer za vloge nebančnega sektorja - spodbuda za skrbno uravnavanje višine pasivnih obrestnih mer, kar naj bi pozitivno vplivalo tudi na posojilne obrestne mere

Opombe: GLTDF – omejevanje dinamike zniževanja razmerja med krediti in vlogami nebančnega sektorja oziroma Gross Loans To Deposits Flows; DSPI – druge sistemsko pomembne institucije; LTV – priporočena najvišja vrednost razmerja med zneskom stanovanjskega posojila in vrednostjo nepremičnine, s katero je posojilo zavarovano; DSTI – priporočena najvišja vrednost razmerja med letnimi stroški servisiranja dolga in letnim dohodkom kreditjemalca ob sklenitvi kreditne pogodbe.

Vir: Banka Slovenije.

Proticiklični kapitalski blažilnik se lahko uporabi tudi, kadar je slovenski bančni sistem čezmerno izpostavljen do tretjih držav. Banka Slovenije na podlagi 214. člena ZBan-2 upošteva Priporočilo ESRB o priznavanju in določanju stopenj proticikličnega blažilnika za izpostavljenosti do tretjih držav (ESRB/2015/1)⁵⁹. Skladno s priporočilom ESRB/2015/1 B mora Banka Slovenije enkrat letno preveriti, ali je slovenski bančni sistem pomembno izpostavljen do tretjih držav. Pri identifikaciji pomembnih izpostavljenosti slovenskega bančnega sistema do tretjih držav sledimo metodologiji ESRB za identifikacijo tretjih držav, do katerih je bančni sistem EU pomembno izpostavljen. Tretje države so opredeljene kot države, ki niso del bančnega sistema EU in za katere ESRB ne določa stopenj proticikličnega kapitalskega blažilnika.

Svet Banke Slovenije je določil, da se prag pomembne izpostavljenosti slovenskega bančnega sistema do tretje države določi na 5% po vsaj enem izmed naslednjih meril:

⁵⁵ Vmesni cilji makrobonitetne politike so podrobno opisani v [Smernicah makrobonitetne politike Banke Slovenije](#).

⁵⁶ Uredba (EU) št. 575/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o bonitetnih zahtevah za kreditne institucije in investicijska podjetja ter o spremembi Uredbe (EU) št. 648/2012, Uradni list L 176/13.

⁵⁷ Uradni list RS, št. 25/15, 44/16 – ZRPPB, 77/16 – ZCKR in 41/17.

⁵⁸ Podrobneje so predstavljeni na: <https://www.bsi.si/financna-stabilnost/makrobonitetni-nadzor/makrobonitetni-instrumenti>.

⁵⁹ ESRB/2015/1.

- i. **prvotna izpostavljenost**, tj. delež zneska prvotne izpostavljenosti do tretje države v skupni izpostavljenosti do vseh držav;
- ii. **tveganjem prilagojeni znesek izpostavljenosti**, tj. delež tveganjem prilagojenega zneska izpostavljenosti do tretje države v skupni izpostavljenosti do vseh držav.

Kazalnik izpostavljenosti se nato izračuna kot delež izpostavljenosti do tretje države v skupni izpostavljenosti do vseh držav, posebej za kategoriji (i) in (ii). V letih 2015 in 2016 v skladu s pragom, ki ga je na 559. seji opredelil SBS, mejna vrednost (5-odstotni delež prvotnih izpostavljenosti oziroma 5-odstotni delež tveganju prilagojenih izpostavljenosti do posamezne tretje države) ni bila presežena. Ponovna analiza, opravljena na podatkih z 31. 12. 2017, je pokazala, da izpostavljenosti do posameznih tretjih držav ostajajo pod 5%, kar pomeni, da slovenski bančni sistem ni bil pomembno izpostavljen do nobene tretje države, iz katere bi lahko prišlo do prenosa tveganj sistemske narave.

Odločitev o neuveljavljanju vzajemnosti glede finskega in estonskega makrobonitetnega ukrepa. Pristojni organ na Finskem (FIN-FSA) je uvedel makrobonitetni ukrep, ki je začel veljati 1. januarja 2018. Ukrep vključuje minimalno tveganju prilagojeno utež za kreditne institucije v višini 15% za stanovanjska posojila, zavarovana s stanovanjskimi enotami na Finskem. ESRB je vzajemnost predlagal za kreditne institucije, ki uporabljajo pristop IRB in odobravajo stanovanjska posojila, zavarovana s stanovanjsko nepremičnino na Finskem, prek podružnic, ki se nahajajo na Finskem, ali neposredno. Finski pristojni organ je kot prag pomembnosti opredelil znesek izpostavljenosti v višini milijarde evrov. Odločitev o neuveljavljanju vzajemnosti je bila sprejeta na podlagi načela *de minimis*, saj nobena izmed slovenskih bank, ki uporabljajo pristop IRB, ne presega praga pomembnosti, ki ga je določil finski organ.

Junija 2016 je ESRB priporočil vzajemnost estonskega ukrepa, blažilnika sistemskih tveganj v višini 1%, ki se v skladu s členom 133 Direktive 2013/36/EU⁶⁰ uporablja za domače izpostavljenosti vseh kreditnih institucij, avtoriziranih v Estoniji. Ker so izpostavljenosti kreditnih institucij, avtoriziranih v Sloveniji, do Estonije zanemarljive je bila sprejeta odločitev o neuveljavljanju vzajemnosti na podlagi načela *de minimis*.

⁶⁰ Uradni list RS, št. 25/15, 44/16 – ZRPPB, 77/16 – ZCKR in 41/17.

TEMATSKA SEKCIJA

TRG NEPREMIČNIN IN Z NJIM POVEZANA TVEGANJA ZA FINANČNO STABILNOST

7 TRG NEPREMIČNIN IN Z NJIM POVEZANA TVEGANJA ZA FINANČNO STABILNOST

Povzetek

V letu 2017 je bila rast cen stanovanjskih nepremičnin ob rekordnem številu transakcij najvišja po nastanku krize in tretja najvišja v evroobmočju. Rast cen je bila še zlasti visoka pri novih stanovanjskih nepremičninah zaradi njihovega pomanjkanja na trgu in ob hkratnem visokem povpraševanju. Trend rasti cen je prisoten v vseh večjih slovenskih mestih, pri čemer z rastjo cen izstopata Ljubljana in Koper. Dostopnost stanovanj se s hitro rastjo cen nepremičnin kljub rasti neto plač v zadnjih letih poslabšuje, a ostaja višja kot pred krizo. Razlike med mesti so precejšnje in predvsem v Ljubljani se je dostopnost stanovanj v zadnjih letih že močno poslabšala. V primerjavi z letom 2008 je razpoložljiv dohodek višji za 15%, cene nepremičnin pa še vedno nižje za 10%, kar skupaj s precej nižjim razmerjem med ceno nepremičnin in najemnino ne nakazuje na pregretost nepremičninskega trga v Sloveniji.

Začetek rasti gradbenega cikla je viden v Ljubljani, drugje po Sloveniji se pričakuje v letu ali dveh. Večjo gradbeno aktivnost kaže visoko zaupanje v gradbeništvu in rast števila izdanih gradbenih dovoljenj ter obsega gradbenih del v stanovanjskih stavbah. Neravnovesje med ponudbo in povpraševanjem je poleg dobrih gospodarskih razmer in ugodnih pogojev financiranja najpomembnejši razlog za hitro rast cen in zaradi pomanjkanja ponudbe novih stanovanj lahko pričakujemo rast cen tudi v prihodnje. Ta se bo predvidoma nadaljevala do večje ponudbe stanovanj na trgu.

Tveganja v bančnem sektorju, povezana s trgov nepremičnin, se za zdaj še niso povečala. Kazalnik LTV za nova posojila ostaja v povprečju stabilen in v skladu s priporočilom makrobonitetne politike Banke Slovenije. Stabilna in zmerna ostaja tudi rast stanovanjskih posojil, ki se je ob koncu lanskega leta in na začetku leta 2018 še nekoliko znižala. Ob tem povprečna ročnost novih stanovanjskih posojil ne narašča več, še vedno pa se povečuje znesek posojil in delež posojil s fiksno obrestno mero. Bančni sistem je v primerjavi z razmerami pred krizo manj občutljiv na naraščajočo neravnovesja na nepremičninskem trgu. Pomembna razlika izhaja iz manjše kreditne izpostavljenosti bank gradbenemu sektorju, naraščanja razpoložljivega dohodka in še vedno nizke zadolženosti gospodinjstev. Razlika je prisotna tudi pri kreditnih standardih za stanovanjska posojila, ki v primerjavi z letom 2008 ostajajo nespremenjeni in na precej višji ravni.

Banka Slovenije s pomočjo ankete o kreditnih standardih bank (Anketa LTV & DSTI 2017) v letu 2018 prvič izvaja oceno upoštevanja Makrobonitetnega priporočila za stanovanjski trg. Opaziti je mogoče, da se povprečne vrednosti kazalnikov, ki ju naslavlja priporočilo, v času bistveno ne spreminjajo, medtem ko je delež posojil, ki presegajo priporočene vrednosti kazalnikov po uvedbi makrobonitetnega ukrepa, upadel. Iz tega bi bilo mogoče sklepati, da je bančni sistem po uvedbi priporočila Banke Slovenije prilagodil kreditne standarde. Po drugi strani konstantno razmerje med posojilom in vrednostjo v zavarovanje dane nepremičnine v razmerah rastočih cen nepremičnin ne pomeni nujno nespremenjenih tveganj. Nadalje ugotavljamo, da banke najverjetneje poročajo pre nizko vrednost razmerja med stroški servisiranja dolga in dohodkom stranke⁶¹, zato ta kazalnik morda kaže boljšo sliko kreditnih standardov ob odobritvi posojila od dejanske. Nadaljnje analize omenjenih tveganj bodo podlaga za odločitev o morebitni spremembi makrobonitetnega priporočila.

Ciklična tveganja iz nepremičninskega trga se lahko prenesejo na bančni sistem ob nadaljnji visoki rasti cen nepremičnin, še zlasti v primeru morebitnega zniževanja kreditnih standardov ob visokem optimizmu in ugodnih pričakovanjih na nepremičninskem trgu. Pri tem je treba spremljati tudi potrošniška posojila in ugotoviti njihov namen, zlasti ali se lahko v omejenem obsegu nepremičnine financirajo z najemom potrošniškega posojila. To bi povečalo kreditno tveganje za banko v primeru cenovnega obrata na trgu nepremičnin ali poslabšanja finančnega položaja kreditjemalca, še posebej pri stanovanjskih posojilih z daljšo ročnostjo in variabilno obrestno mero.

Cene in transakcije na nepremičninskem trgu

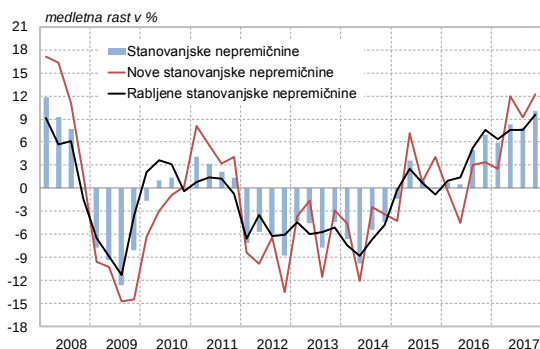
Rast cen stanovanjskih nepremičnin je bila v letu 2017 najvišja po nastanku krize. Cene stanovanjskih nepremičnin so se v letu 2017 povečale za 10%⁶². V primerjavi s cenovnim vrhom v letu 2008 so bile cene stanovanjskih nepremičnin ob koncu leta 2017 nižje za 10%, od dna v letu 2014 pa so višje za 14%. Trend rasti cen rabljenih stanovanjskih nepremičnin, ki se je začel v letu 2016, se je nadaljeval tudi lani. Rast cen je

⁶¹ Več v nadaljevanju.

⁶² Cene stanovanjskih nepremičnin so bile v zadnjem četrtletju 2017 v primerjavi s cenovnim vrhom v Q3 2008 nižje za 12%.

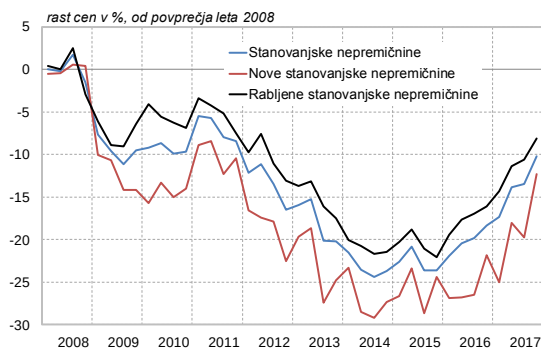
bila v letu 2017 najizrazitejša pri novih stanovanjskih nepremičninah (12,2% medletno), kar nakazuje na njihovo pomanjkanje na trgu. Cene novih stanovanjskih nepremičnin so po letu 2008 upadle bolj kot cene rabljenih stanovanjskih nepremičnin, vendar kljub izraziti rasti v lanskem letu ostajajo nižje od vrha v letu 2008 za 12,3%.

Slika 7.1: Cene stanovanjskih nepremičnin

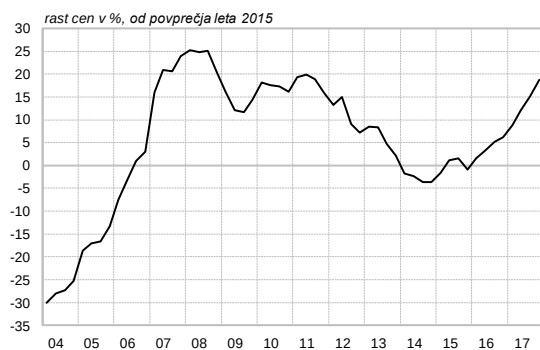
Vir: SURS.

Slika 7.2: Cen stanovanjskih nepremičnin glede na leto 2008

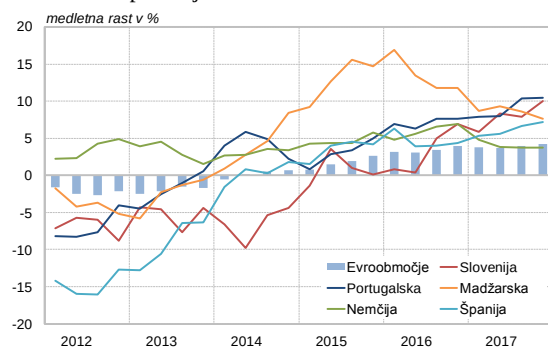
Cene nepremičnin so se v letu 2017 povišale v skoraj vseh državah evroobmočja, pri čemer je bila rast cen v Sloveniji tretja najvišja. Višjo rast cen nepremičnin v primerjavi s Slovenijo sta imeli le Portugalska in Irska, 10,5% oziroma 11,8% medletno, medtem ko so se cene znižale le v Italiji za 0,3% medletno. V letu 2017 je bila rast cen nepremičnin v Sloveniji z 10-odstotno rastjo za 5,8 odstotne točke višja od povprečja evroobmočja. Razmeroma hitra rast cen stanovanjskih nepremičnin v Sloveniji je ob ugodnih makroekonomskih razmerah posledica močnejšega upada cen med krizo in dolgotrajnega obdobja majhnega števila transakcij na trgu. Cene rabljenih stanovanj so se izrazito povišale predvsem v letih pred začetkom krize leta 2008, ko so cene naraščale tudi za 15% letno, med krizo pa je sledil razmeroma močan upad cen.

Slika 7.3: Cene rabljenih stanovanjskih nepremičnin

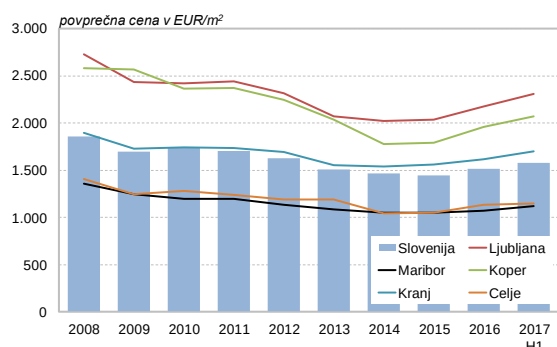
Vir: SURS, Eurostat.

Slika 7.4: Cene stanovanjskih nepremičnin, mednarodna primerjava

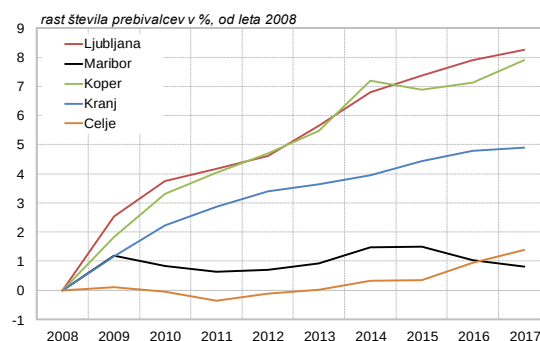
Cene nepremičnin so se povišale v vseh večjih slovenskih mestih, so pa med njimi precejšnje razlike. V Ljubljani in Kopru so cene rabljenih stanovanjskih nepremičnin najvišje ter so se v zadnjih letih tudi najbolj povišale, z nekoliko počasnejšo rastjo pa sledijo cene tudi v drugih mestih. Razmeroma večja rast cen v Ljubljani in Kopru je med drugim posledica višje rasti števila prebivalcev. Predvsem boljše možnosti zaposlitve prispevajo k hitrejši urbanizaciji in selitvi prebivalstva v večja in razvitejša mesta, kar vpliva na večje povpraševanje in s tem na višjo rast cen nepremičnin. V Ljubljani so se cene rabljenih stanovanj od dna v letu 2014 povišale za 24%, kar je precej več od povprečja v Sloveniji, ki znaša 14%. Ob hitri rasti cen postajajo nepremičnine v večjih mestih (predvsem v Ljubljani) vse manj dostopne in ob pomanjkanju ponudbe lahko pričakujemo tudi večje selitve prebivalstva v obrobna mesta. V zadnjih letih je k rasti cen v Ljubljani prispeval tudi razmah turizma v glavnem mestu in s tem so se najverjetneje povečali tudi nakupi nepremičnin z namenom oddajanja za tovrstne namene.

Slika 7.5: Povprečna cena rabljenih stanovanj v večjih slovenskih mestih

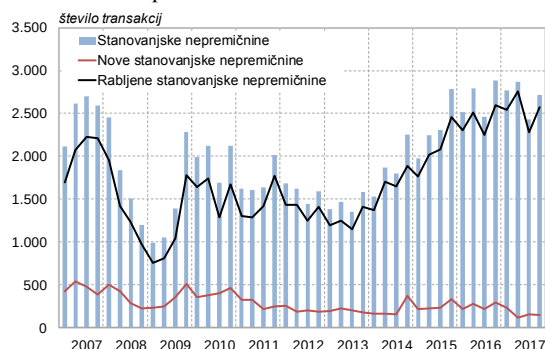
Vir: GURS, SURS.

Slika 7.6: Rast števila prebivalcev v večjih slovenskih mestih

Število transakcij s stanovanjskimi nepremičninami je bilo v letu 2017 največje v zadnjem desetletju, se je pa v drugi polovici leta rast števila transakcij nekoliko umirila. Lani je bilo sklenjenih 10.788 transakcij s stanovanjskimi nepremičninami, kar je 1,3% več kot leto prej, je pa število transakcij nekoliko upadlo v drugi polovici leta (-3,7% medletno). Število transakcij z novimi stanovanjskimi nepremičninami je bilo lani rekordno majhno (632), kar za več kot tretjino manj kot leto pred tem. Ugodne gospodarske razmere in ugodni posojilni pogoji prispevajo k večjemu povpraševanju po stanovanjskih nepremičninah in skupaj s prodajo iz stečajnih postopkov povečujejo število transakcij. Določen del transakcij najverjetneje izhaja tudi iz investicijskih nakupov stanovanj, predvsem v Ljubljani in drugih turistično zanimivih mestih, saj so nepremičnine pogosto relativno donosna naložba v obdobju izredno nizkih tržnih obrestnih mer.

Slika 7.7: Število transakcij s stanovanjskimi nepremičninami

Vir: SURS.

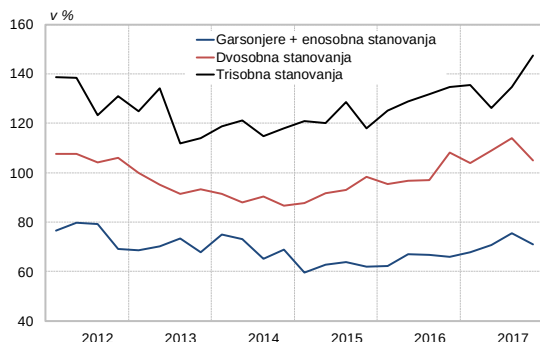
Slika 7.8: Število transakcij z rabljenimi nepremičninami

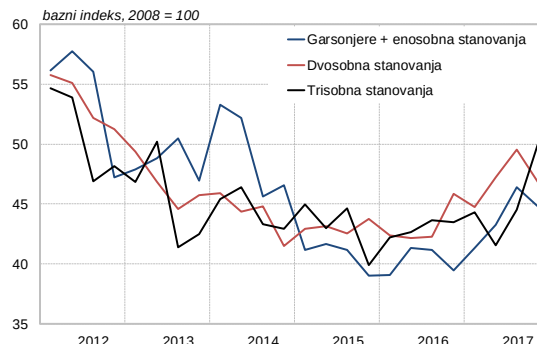
Ponudba in povpraševanje po stanovanjskih nepremičninah

Pomemben dejavnik rasti cen bo tudi v prihodnje (ne)ravnovesje med ponudbo in povpraševanjem. Zanimanje za nakup stanovanjskih nepremičnin ostaja veliko, najverjetneje tako zaradi bivalnih in naložbenih namenov, saj se v dobrih gospodarskih razmerah in izboljšanih razmerah na trgu dela številna gospodinjstva odločajo za nakup nepremičnin. V primerjavi z letom 2008 je sposobnost gospodinjstev za nakup stanovanja večja, vendar se ob visoki rasti cen nepremičnin v zadnjih dveh letih poslabšuje (predvsem v Ljubljani). Ugodnejše razmere na trgu dela in nadaljnja pričakovanja o rasti cen nepremičnin kljub njihovi visoki rasti prispevajo k večjemu povpraševanju. Ponudba novih stanovanj ostaja majhna, saj se je gradbeni cikel za zdaj začel le v Ljubljani, drugje pa se pričakuje v prihodnjih dveh letih.

Slika 7.9: Razmerje med ceno stanovanj in neto plačo v Ljubljani

Slika 7.10: Indeks dostopnosti stanovanj

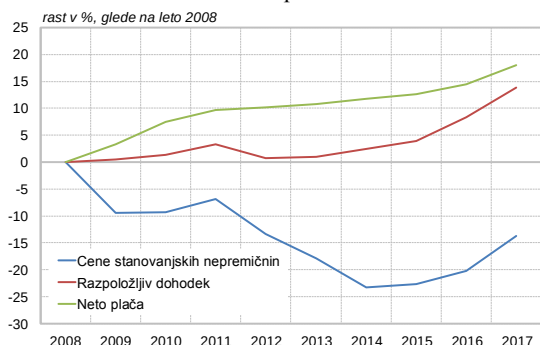
Opomba: Na levi sliki je prikazano razmerje med ceno rabljenih stanovanj in letnimi drsečimi sredinami povprečnih mesečnih neto plač v Ljubljani. Zaradi preloma v časovni vrsti podatkov GURSA o transakcijah s stanovanjskimi nepremičninami so od leta 2015 povprečne cene razmeroma nižje kot pred tem. Indeks dostopnosti stanovanj (desno) pove, ali se je pri gospodinjstvih dostopnost stanovanj izboljšala ali poslabšala. Izračunan je s funkcijo PMT (plačilo za posojilo na podlagi stalnih plačil in nespremenjene obrestne mere), tako da upošteva cene rabljenih stanovanj, letne drseče sredine povprečnih mesečnih plač in posojilne pogoje (obrestne mere in ročnosti).

Vir: Banka Slovenije, SURS.

Dostopnost stanovanj v Ljubljani se zaradi visoke rasti cen stanovanj v zadnjih letih poslabšuje kljub okrepljeni rasti plač. Cene rabljenih stanovanj so se v letu 2017 v Ljubljani povečale za 14,8%, medtem ko se je povprečna plača v istem obdobju povečala za 4,4%. Razmerje med ceno stanovanj in neto plačo v Ljubljani se je tako nekoliko povišalo pri enosobnih (vključno z garsonjerami) in pri dvosobnih stanovanjih, še izraziteje pa pri trisobnih stanovanjih. Po rahlem upadu cen trisobnih stanovanj v prvi polovici lanskega leta so se te v drugi polovici močno povišale in poslabšale njihovo dostopnost. Dostopnost stanovanj v Ljubljani se je močno poslabšala tudi ob upoštevanju posojilnih pogojev (povprečne obrestne mere in ročnosti v določenem obdobju)⁶³, ki se v letu 2017 niso bistveno spremenili. Nadaljnje poslabšanje dostopnosti stanovanj lahko vodi v umirjanje rasti cen nepremičnin, še zlasti ob morebitni spremembi posojilnih pogojev oziroma povečanju obrestnih mer.

Od leta 2008 sta se razpoložljiv dohodek in neto plača gospodinjstev povečala, medtem ko so cene nepremičnin še vedno precej pod predkrizno ravno. Zaradi tega je sposobnost gospodinjstev za nakup nepremičnine večja, kot je bila pred krizo. Rast povpraševanja po nepremičninah bo v prihodnje odvisna predvsem od gibanja cen nepremičnin, posojilnih pogojev in razmer na trgu dela. Sklepamo lahko, da bo rast povpraševanja predvidoma nižja v mestih, kjer so se cene že močneje povečale (npr. v Ljubljani), in se bo selila v obrobna mesta in kraje.

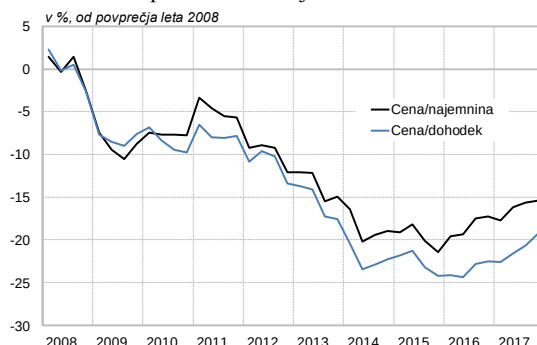
Slika 7.11: Cene stanovanjskih nepremičnin, razpoložljiv dohodek in neto plača

Opomba: Podatki v podatkovni bazi OECD so sezonsko prilagojeni.

Vir: SURS, Eurostat, OECD.

Slika 7.12: Razmerje med ceno stanovanjskih nepremičnin in najemnino oziroma dohodkom

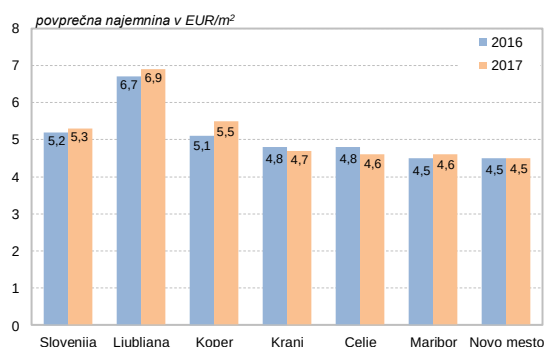

Ugodno razmerje med ceno nepremičnine in najemnino povečuje zanimanje investorjev za nakup nepremičnin. Cene stanovanjskih nepremičnin so po podatkih OECD med krizo upadle močneje kot cene najemnin, kar povečuje donosnost naložbe. Investitorji lahko poleg kapitalskih dobičkov (pričakovana nadaljnja rast cen nepremičnin) dosežejo razmeroma visoko donosnost na investicijo v primerjavi z

⁶³ Pri izračunu je upoštevana predpostavka, da se nakup stanovanja v celoti financira s posojilom, za katerega veljajo pogoji odobritve, izračunani za povprečje bančnega sistema.

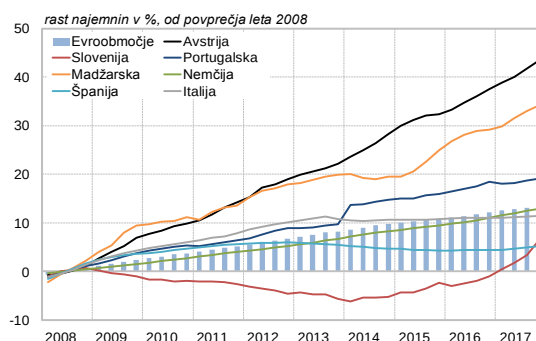
investicijami s primerljivim tveganjem. Pri tem so lahko med mesti precejšnje razlike pri razmerju med ceno in najemnino, posledično pa so različne tudi pričakovane donosnosti. V Sloveniji je delež lastniških nepremičnin zelo velik in posledično povpraševanje po nakupu precej večje od najema, vendar lahko rast zaznamo tudi pri najemninah. Po podatkih GURSA (ob določenih podatkovnih omejitvah⁶⁴) je daleč največji najemni trg stanovanj v Ljubljani, kjer je povprečna najemnina na kvadratni meter tudi najvišja. Rast najemnin se med mesti precej razlikuje, podobno kot pri cenah nepremičnin pa je rast najemnin med izrazitejšimi v Ljubljani in Kopru. Po podatkih OECD so v primerjavi z letom 2008 najemnine v Sloveniji nižje od povprečja evroobmočja, vendar v zadnjem letu močno rastejo. Razmerje med ceno nepremičnine in najemnino ne nakazuje pregetosti nepremičninskega trga.

Slika 7.13: Najemnine v Sloveniji in večjih slovenskih mestih

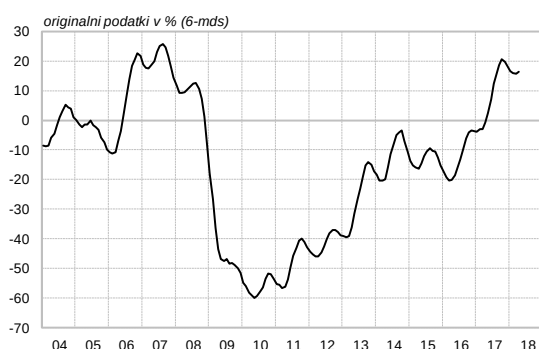
Opomba: Podatki v podatkovni bazi OECD so sezonsko prilagojeni.
Vir: GURS, OECD.

Slika 7.14: Najemnine, mednarodna primerjava

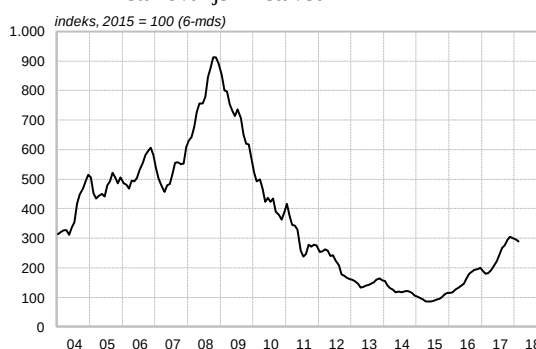
Obseg gradbenih del v stanovanjskih stavbah se postopno povečuje, a ostaja na nizki ravni. Potrebe po novih stanovanjih se povečujejo, kar se odraža v visokem zaupanju v gradbeništvu in vse bolj tudi v obsegu opravljenih del na stanovanjskih stavbah. Z rastjo povpraševanja in cen nepremičnin se povečuje zanimanje investitorjev za gradnjo, tudi zaradi pričakovane hitre prodaje zgrajenih novih stanovanj. Krepitev gradbenega cikla je za zdaj vidna v Ljubljani, kjer se številna stanovanja prodajo, še preden so dokončana, kar kaže nezadostno ponudbo novih stanovanj. Neravnovesje med povpraševanjem in ponudbo je visoko tudi v drugih večjih mestih, kjer lahko v kratkem pričakujemo zagon gradbenega cikla. Večjo gradbeno aktivnost kaže tudi postopno povečanje števila gradbenih dovoljenj pri stanovanjskih stavbah v letu 2016 in 2017.

Slika 7.15: Kazalniki zaupanja v gradbeništvu⁶⁵

Vir: SURS.

Slika 7.16: Indeks opravljenih gradbenih del v stanovanjskih stavbah

Postopoma se z oživljanjem gradbene aktivnosti povečuje tudi kreditna aktivnost do gradbeništva. Ta sicer s stanjem 500 mio EUR posojil gradbeništvu ostaja na nizki ravni in izkazuje razmeroma nizko izpostavljenost bank do sektorja gradbeništva. Do obrata še ni prišlo pri posojilih podjetjem iz dejavnosti poslovanja z nepremičninami, ki se še naprej zmanjšujejo. Ob večjem zagonu gradbene aktivnosti lahko pričakujemo rast kreditiranja gradbenemu sektorju, toda v manjšem obsegu kot pred krizo. Za razliko od obdobja pred krizo ne obstaja več toliko velikih gradbenih podjetij, prav tako je večji del financiranja izveden z lastniškim kapitalom. Še vedno so gradbena podjetja močno vključena v investicije na nepremičninskem trgu, ločitev funkcij med gradbenim sektorjem in investitorji pa še ni vzpostavljena v taki meri, kot je to

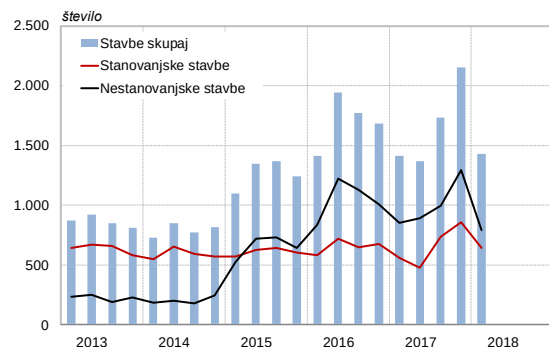
⁶⁴ Več v http://www.e-prostor.gov.si/fileadmin/etn/Porocila/Porocilo_najemni_trg_2017.pdf.

⁶⁵ Glej FSR 2014.

praksa ponekod v tujini. Pri gradbenemu sektorju so v primerjavi z investitorji posojila prevladujoč vir financiranja in posledično so banke prek večje izpostavljenosti bolj občutljive za spremembe v gradbeni panogi.

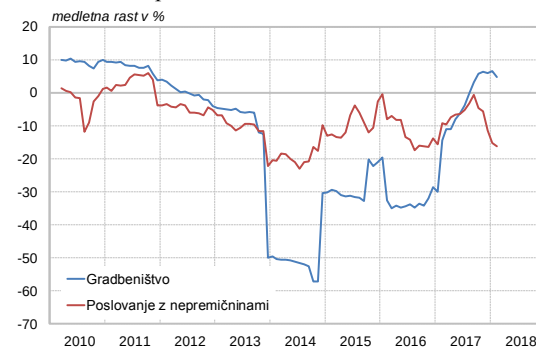
Banke morajo ohraniti ustrezno presojo kreditne tveganosti gradbenega sektorja. Še zlasti zaradi pričakovane krepitve gradbenega cikla in visoke rasti cen nepremičnin ter možnosti za cenovni obrat v prihodnje. Gradbena podjetja bi morala ustrezno oceniti finančno vzdržnost in konstrukcijo posameznih projektov ter se pri tem ne lotevati več večjih projektov hkrati s prevelikim deležem dolžniškega financiranja. S tem bi omejili negativne posledice na finančni sektor in gospodarstvo, kot smo jih izkusili v krizi.

Slika 7.17: Število izdanih gradbenih dovoljenj

Vir: SURS.

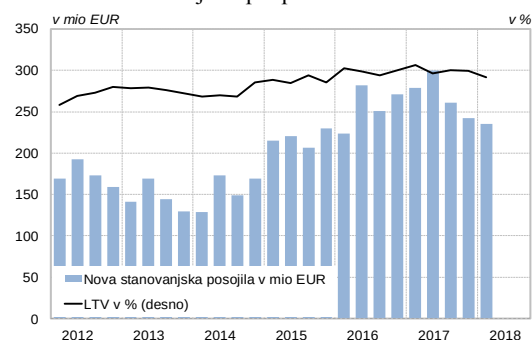
Slika 7.18: Rast posojil gradbeništvu in poslovanju z nepremičninami

Trg nepremičnin in z njim povezana tveganja za bančni sektor

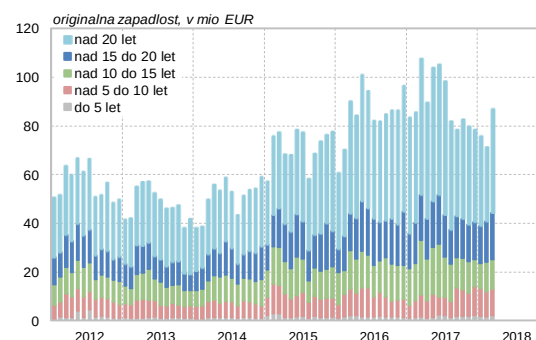
Zavarovanje pri odobritvi novih stanovanjskih posojil ostaja visoko. Povprečna vrednost kazalnika LTV⁶⁶ pri novih bančnih posojilih, pridobljenega na podlagi rednega mesečnega poročanja in z določenimi omejitvami, ostaja kljub pozitivnim obetom na trgu nepremičnin stabilna, blizu 60%. Povprečni kazalnik LTV ostaja v okviru priporočil Banke Slovenije. Z rastjo cen nepremičnin se je nekoliko zmanjšal povprečen LTV v stanju posojil, ki znaša 50% (marec 2018). Za banke je priporočljivo, da kljub povečanemu optimizmu na trgu še naprej ohranjajo dosežene visoke kreditne standarde pri stanovanjskih posojilih.

Slika 7.19: Novoodobrena stanovanjska posojila na četrtletje in povprečni LTV

Vir: Banka Slovenije.

Slika 7.20: Obseg novih stanovanjskih posojil po ročnosti

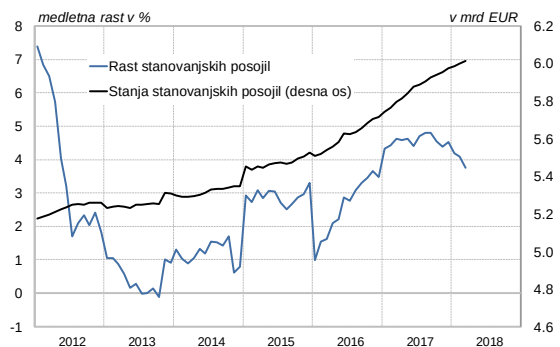

Povprečna ročnost novih stanovanjskih posojil se ne podaljšuje več, povečuje pa se delež posojil s fiksno obrestno mero. Ročnost novih stanovanjskih posojil je v povprečju leta 2017 znašala 19 let in se je v od druge polovice leta začela rahlo krajšati. Pri bankah lahko zaznamo postopno omejevanje ročnosti stanovanjskih posojil predvsem pri posojilih s fiksno obrestno mero. Delež teh se sicer še vedno večja, saj je več kot polovica novih posojil odobrenih s fiksno obrestno mero, v stanju posojil pa je delež posojil s fiksno obrestno mero 22% (marec 2018). Povprečne obrestne mere pri stanovanjskih posojilih ostajajo razmeroma nizke pri posojilih s fiksno obrestno mero (2,9%, marec 2018) in tudi pri posojilih z variabilno obrestno mero (2,0%, marec 2018).

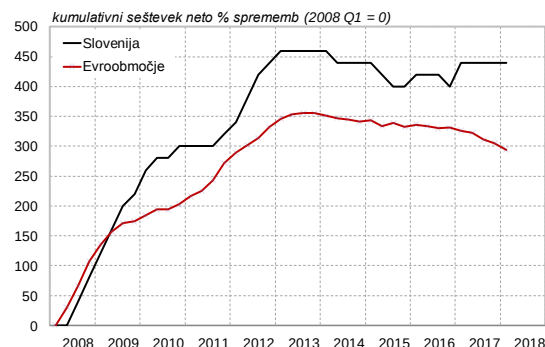
⁶⁶ Angl. loan-to-value oziroma razmerje med vrednostjo stanovanjskega posojila in vrednostjo vseh zavarovanj. Makrobonitetno priporočilo se sicer nanaša samo na razmerje med vrednostjo stanovanjskega posojila in vrednostjo stanovanjske nepremičnine, dane v zastavo.

Rast stanovanjskih posojil se je v prvem četrtletju 2018 znižala. Vsa stanovanjska posojila so v začetku leta 2018 presegla 6 mrd EUR, a se medletna rast posojil opazno znižuje, na 3,8% (marec 2018). Rast posojil se umirja kljub velikemu številu transakcij in rasti cen nepremičnin, kar je lahko posledica pomanjkanja novih nepremičnin na trgu in posledično manjših potreb po najetju posojila. Razlog so lahko tudi vse višje cene nepremičnin, ki zmanjšujejo sposobnost gospodinjstev za nakup nepremičnine. Najetje enega stanovanjskega posojila se sicer lahko odrazi v večjem številu transakcij stanovanj. Večji obseg števila transakcij se prek večjega povpraševanja odrazi v rasti cen. Izboljšane razmere na trgu dela in rast razpoložljivega dohodka povečujeta sposobnost gospodinjstev, da financirajo nakup z lastnimi sredstvi.

Slika 7.21: Stanje in rast stanovanjskih posojil v Sloveniji

Slika 7.22: Kreditni standardi za stanovanjska posojila

Opomba: Podatki na desni sliki prikazujejo kumulativni seštevek neto odstotnih sprememb glede na prejšnje četrtletje. Neto sprememba nad nič pomeni zaostritev kreditnih standardov in vrednost pod nič blažitev kreditnih standardov.

Vir: Banka Slovenije, ECB SDW.

Po anketi o bančnih posojilih za evroobmočje⁶⁷ so v letu 2017 in na začetku leta 2018 kreditni standardi pri stanovanjskih posojilih ostali nespremenjeni ter so relativno bolj zaostrjeni kot so bili ob zadnji finančni krizi. Kreditni standardi v Sloveniji so na precej višji ravni kot v letu 2008 oziroma kot v povprečju evroobmočja, kjer lahko od leta 2015 zaznamo trend blažitve. Na blažitev kreditnih standardov v evroobmočju vplivajo predvsem pritiski konkurence, manjša percepcija tveganja gospodarskega okolja in boljših obovov za stanovanjski trg in višja toleranca do tveganja pri bankah. Slovenske banke bi kljub povečanemu optimizmu in ugodnim gospodarskim razmeram morale tudi v prihodnje ohraniti ustrezne kreditne standarde in posojilne pogoje.

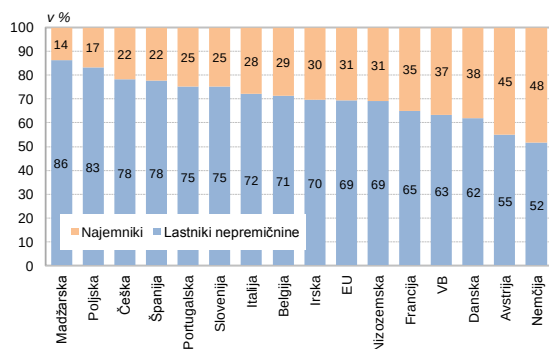
Delež lastnikov nepremičnin je v Sloveniji med večjimi v evroobmočju, delež lastnikov nepremičnin s hipoteko pa med najmanjšimi. Po podatkih Eurostata je bila v letu 2016 četrtnina stanovanj v Sloveniji najemniških in tri četrtine stanovanj lastniških, kar je nad povprečjem evroobmočja. Pri tem je bil v letu 2016 delež lastnikov stanovanj s hipoteko z 10% med najmanjšimi v državah evroobmočja. Poleg tega ostajajo gospodinjstva v Sloveniji z 31% finančnih obveznosti v BDP med najmanj zadolženimi v evroobmočju in podobno zadolžena kot pred začetkom zadnje krize. Kljub temu se tveganje lahko poveča v primeru pretiranega optimizma glede nadaljnje rasti cen nepremičnin ter posledično povečanja kazalnika DSTI⁶⁸ in LTV. Banka Slovenije je zaradi omejevanja rasti tovrstnih tveganj ob koncu leta 2016 izdala dve makrobonitetni priporočili za področje stanovanjskih posojil⁶⁹.

⁶⁷ Angl. Bank Lending Survey.

⁶⁸ Angl. debt-service-to-income oziroma razmerje med letnimi stroški servisiranja dolga in letnim dohodkom posojilojemalca ob sklenitvi pogodbe.

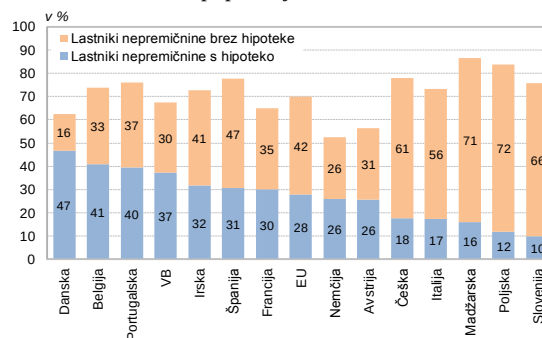
⁶⁹ Več na: <https://www.bsi.si/financna-stabilnost/makrobonitetni-nadzor/makrobonitetni-instrumenti/instrumenti-za-stanovanjski-nepremicninski-trg>.

Slika 7.23: Lastniki in najemniki nepremičnin v letu 2016

Vir: Eurostat.

Slika 7.24: Lastniki nepremičnin z in brez hipoteke v celotni populaciji v letu 2016

Ocena izpolnjevanja Makrobonitetnega priporočila za trg stanovanjskih posojil

Banka Slovenije je bankam (vključujoč hranilnice in podružnice), ki odobravajo stanovanjska posojila, na začetku aprila 2018 posredovala anketo, v kateri je od njih, podobno kot že v preteklih letih,⁷⁰ zahtevala podatke o nekaterih osnovnih karakteristikah novoodobrenih stanovanjskih posojil oziroma kreditojemalcev (znesek stanovanjskega posojila, dolg stranke, vrednost v zavarovanje dane nepremičnine, dohodek kreditojemalca, strošek servisiranja dolga stranke ipd.). Pridobljeni podatki omogočajo izračun dveh kazalnikov: razmerja med posojilom in vrednostjo v zavarovanje dane nepremičnine (v nadaljevanju: LTV) ter razmerja med stroški servisiranja celotnega dolga in dohodkom stranke (v nadaljevanju: DSTI), ki ju regulira v septembru 2016 izdano Makrobonitetno priporočilo za trg stanovanjskih posojil.

Priporočena najvišja vrednost LTV znaša 80%, priporočena najvišja vrednost DSTI je pri kreditojemalcih z dohodki manj ali enako 1.700 EUR mesečno 50% in pri kreditojemalcih z dohodki več kot 1.700 EUR mesečno 50% za del dohodka do vključno 1.700 EUR in 67% za del dohodka nad 1.700 EUR. Nadalje se bankam priporoča, da že pri odobranju kreditov (pri oceni kreditne sposobnosti) smiselno upoštevajo omejitve, ki jih v postopku izvršbe na denarno terjatev dolžnika opredeljujeta Zakon o izvršbi in zavarovanju in Zakon o davčnem postopku, torej prejemke, ki so izvzeti iz izvršbe in omejitve izvršbe na dolžnikove denarne prejemke.

V tem besedilu, prvič po uvedbi instrumentov, analiziramo gibanje kazalnikov, ki ju naslavlja priporočilo s ciljem ugotoviti ali banke priporočilo upoštevajo.

Letoška anketa, ki vključuje podatke za leta 2015, 2016 in 2017, je podrobnejša kot ankete v preteklih letih, podatki, ki so jih posredovale banke, pa so bolj kakovostni. Vrednosti kazalnikov za leta 2015 in 2016 se zato lahko razlikujejo od podatkov, prikazanih v analizi, objavljeni v Poročilu o finančni stabilnosti iz januarja 2018. Hkrati so banke, ki prej niso poročale podatkov o nehipotekarnih posojilih ali o DSTI, vsaj deloma zagotovile manjkajoče podatke. Opažamo, da banke za namene poročanja ne razpolagajo s podatki, ki bi omogočili povsem ustrezen izračun stroškov servisiranja dolga. Ta kazalnik ob odobritvi sicer spremljajo, vendar v izračun, namenjen poročanju, vključujejo le servisiranje konkretnega posojila⁷¹ ali, v najboljšem primeru, vseh posojil, odobrenih pri banki, ki je odobrila poročano nepremičninsko posojilo.⁷² Posledično je kazalnik podcenjen in kaže boljšo sliko kreditnih standardov ob odobritvi posojila od dejanske.

Posojila so v nadaljnji analizi v glavnem razdeljena v dve skupini – posojila, zavarovana z nepremičnino, za katera veljajo tako zahteve glede LTV kot zahteve glede DSTI, in posojila, ki niso zavarovana z nepremičnino. Za ta posojila veljajo le zahteve glede DSTI. Ta skupina posojil je sicer lahko zavarovana z drugimi oblikami zavarovanj. Kot kažejo podatki rednega poročanja bank, je (poleg zavarovanj s stanovanjskimi nepremičninami) največ, okrog 16% vseh stanovanjskih posojil zavarovanih pri zavarovalnicah, medtem ko je drugih oblik, zlasti stvarnih zavarovanj le malo.⁷³ V primeru neplačila

⁷⁰ Prva celovita anketa, namenjena spremljanju Makrobonitetnega priporočila, je bila izvedena leta 2017, predhodno je Banka Slovenije z anketami pridobivala predvsem podatke o številu in znesku posojil nad določenimi vrednostmi DSTI in LTV.

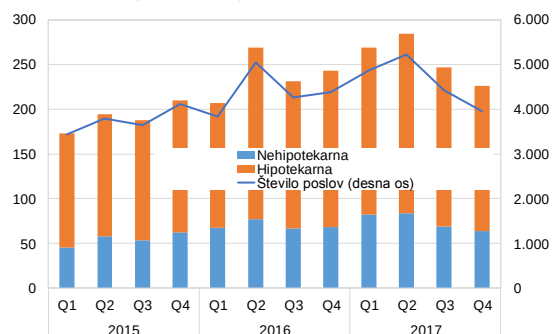
⁷¹ V tem primeru gre torej za razmerje med stroški servisiranja posojila in dohodkom (torej za kazalnik LSTI – *loan service to income ratio*).

⁷² Banke, pri katerih imajo stranke več posojil, bodo posledično najverjetneje poročale višje vrednosti razmerja DSTI. To ne pomeni nujno, da so bolj tvegane, temveč da imajo boljše podatke o zadolženosti stranke.

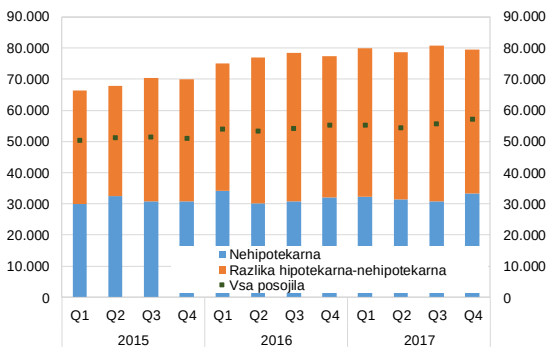
⁷³ Nekatere države (npr. Finska) poznajo zahtevo, podobno LTV, ki upošteva vse oblike zavarovanja, vendar pa se lahko ob taki specifikaciji instrumenta pojavi problem opredelitve načina vrednotenja posameznih oblik zavarovanja, zato je tak način uporabe instrumenta redek.

zavarovanje pri zavarovalnici banki omogoči hitrejše poplačilo, kot ga omogoča na primer prodaja zastavljene nepremičnine. Za posojila, ki niso zavarovana s stanovanjsko nepremičnino, se tu uporablja izraz "nehipotekarna posojila"⁷⁴.

Slika 7.25: Znesek hipotekarnih in nehipotekarnih posojil v milijonih evrov (leva os) in število sklenjenih kreditnih pogodb (desna os), Q1 2015–Q4 2017

Slika 7.26: Povprečen znesek posojila (v evrih), Q1 2015–Q4 2017

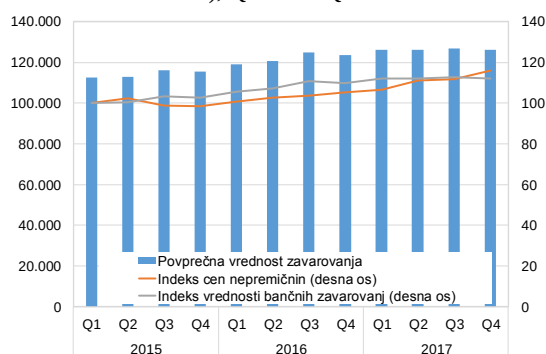

Opomba: Anketa je v letu 2015 zajela posojila v obsegu 765 mio EUR, v letu 2016 v obsegu 951 mio EUR in v letu 2017 v obsegu 1028 mio EUR.

Vir: Anketa LTV & DSTI 2017.

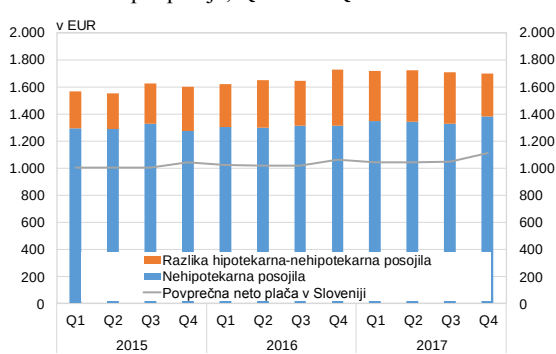
Obseg novoodobrenih posojil, o katerih so banke poročale v anketi, se je večal do drugega četrtletja preteklega leta, nato pa je začel upadati.⁷⁵ S slike 7.25 je razvidno tudi, da je bilo s stanovanjsko nepremičnino v letu 2017 zavarovanih okrog 70% vseh novoodobrenih stanovanjskih posojil.⁷⁶ Posojila, zavarovana z nepremičnino, so po obsegu v povprečju precej večja od posojil, ki so nezavarovana oziroma imajo drugo obliko zavarovanja (slika 7.26). Povprečen obseg posojila, zavarovanega z nepremičnino, se je v proučevanem obdobju povečal za približno 20% (s pribl. 66.000 na pribl. 80.000), kar (ob praktično nespremenjenem LTV) pomeni, da kreditjemalci s hipotekami kupujejo vse dražje nepremičnine. To je razumljivo, saj cene nepremičnin rastejo. Kot je razvidno s slike 7.27, se je vrednost v zavarovanje danih nepremičnin v letu 2016 povišala bolj kot sicer cene nepremičnin.⁷⁷ V letu 2017 pa so za razliko od cen na trgu vrednosti v zavarovanje danih nepremičnin stagnirale. Posojila, ki niso zavarovana z nepremičnino, ostajajo po povprečnem obsegu nespremenjena, verjetno tudi zaradi politike bank, da nad določenim obsegom posojila zahtevajo zavarovanje z zastavno pravico na nepremičnini.

Slika 7.27: Gibanje vrednosti povprečnega zavarovanja v evrih (leva os) in indeks rasti cen stanovanjskih nepremičnin (Q1 2015 = 100; desna os), Q1 2015–Q4 2017

Vir: Anketa LTV & DSTI 2017, SURS.

Slika 7.28: Povprečen dohodek kreditjemalca glede na zavarovanost posojila in gibanje povprečne mesečne neto plače (v evrih), navadna povprečja, Q1 2015–Q4 2017

Posojila v povprečju najemajo kreditjemalci z dohodki, višjimi od povprečne mesečne plače, kar velja zlasti za kupce s hipotekarnimi krediti, pri katerih je povprečen dohodek okrog 1.660 evrov (v zadnjem

⁷⁴ Izraz ni povsem ustrezen, saj je mogoče tudi zavarovanje s hipoteko na poslovni nepremičnini. Taka posojila, ki jih je med stanovanjskimi posojili malo, v tem tekstu spadajo med "nehipotekarna posojila".

⁷⁵ Podatki rednega poročanja kažejo, da se trend nadaljuje tudi v letu 2018, hkrati pa je v letu 2017 po podatkih SURS začelo upadati tudi število transakcij s stanovanjskimi nepremičninami.

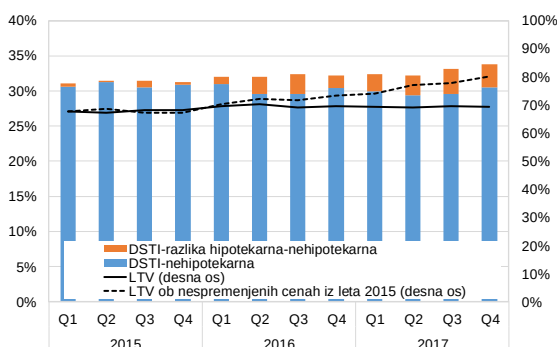
⁷⁶ Po številu je nehipotekarnih približno polovica posojil, vendar gre za posojila z nižjimi zneski.

⁷⁷ Gre za poenostavljeno primerjavo, saj nepremičnine v obeh indeksih niso primerljive, podobno velja za način izračuna indeksov.

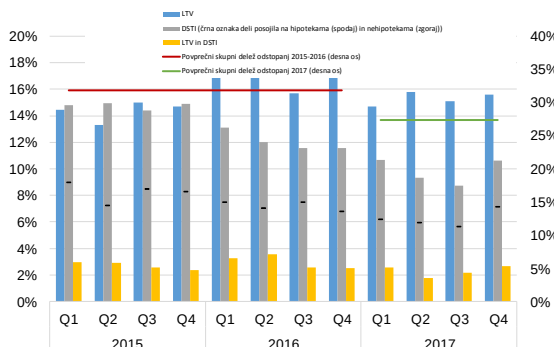
proučevanem letu celo več kot 1.700 evrov) oziroma 1,6-kratnik povprečne neto plače⁷⁸. Dohodek teh se je v proučevanem obdobju povečal, medtem ko dohodek imetnikov stanovanjskega posojila brez nepremičninskega zavarovanja stagnira in vse manj odstopa od povprečne mesečne plače v Sloveniji (v povprečju je bil enak njenemu 1,3-kratniku) (slika 7.28). Ta razlika je verjetno posledica dejstva, da gre pri osebah z nižjimi dohodki tudi za nižje izposojene zneske, za katere banke ne zahtevajo ustanovitve hipoteke.

Povprečen LTV in povprečen DSTI se v zadnjih treh letih nista bistveno spreminjala, zaznati je le rahel upad razmerja DSTI pri nehipotekarnih posojilih in rahel porast DSTI pri hipotekarnih posojilih. Zadnja so zaradi dodatne varovalke v obliki v zavarovanje dane nepremičnine manj tvegana. Povprečna vrednost kazalnika DSTI se je torej gibala okrog 32%, povprečna vrednost kazalnika LTV pa okrog 69% (slika 7.29).

Slika 7.29: Povprečen LTV (desna os) ter povprečen DSTI pri hipotekarnih in nehipotekarnih posojilih (leva os), Q2 2015–Q4 2017

Slika 7.30: Delež posojil (po vrednosti), neskladnih s priporočili glede na vrsto odstopanja in zavarovanost posojila, Q1 2015–Q4 2017

Opomba 1: Pri izračunu hipotetičnega LTV (LTV ob nespremenjenih cenah iz leta 2015) je bil uporabljen Sursov indeks cen vseh stanovanjskih nepremičnin.

Opomba 2: Za nekatera posojila manjka podatek o dohodku, del teh posojil verjetno ni v skladu s priporočilom glede DSTI, zato je delež odstopanj zlasti v letu 2015 podcenjen. Delež posojil brez podatka o dohodku pada, v letu 2015 jih je bilo še 9,3%, v letu 2016 le 3,1%, v letu 2017 pa je njihov delež upadel na 1,8%.

Vir: Anketa LTV & DSTI 2017, SURS.

Z vidika spremljanja učinkov in upoštevanja makrobonitetnih ukrepov je bolj od povprečnih vrednosti kazalnikov DSTI in LTV pomembna razširjenost odstopanj od priporočenih vrednosti.⁷⁹ Banka Slovenije z letošnjo anketo končno razpolaga s podatki, ki omogočajo natančnejšo hkratno oceno upoštevanja obeh priporočil – LTV in DSTI⁸⁰.

Odstopanja od priporočenih vrednosti v času upadajo, po vrednosti jih je bilo v letu 2017 okrog 27%, medtem ko jih je bilo v letih 2015 in 2016 še 32%. Bistveno spremembo v deležu odstopanj od priporočil je mogoče zaznati prav v letu 2017, od koder bi lahko izhajalo, da so banke po objavi Makrobonitetnega priporočila Banke Slovenije v septembru 2016 prilagodile svoje kreditne standarde⁸¹ ali kakovost poročanja. V zadnjem četrtletju lani se je delež neskladnih posojil ponovno rahlo povečal, zato je ustrezno opozorilo bankam, naj bodo previdne pri odobravanju takih posojil.

Positivno je, da je upadel delež posojil, ki niso skladna z nobenim od obeh priporočil, teh je bilo v letu 2017 okrog 2%. Le okrog 4% je bilo tudi nehipotekarnih posojil, ki kršijo priporočilo glede DSTI. Prav tako je po uvedbi makrobonitetnega instrumenta upadel delež hipotekarnih posojil, ki niso skladna s priporočilom glede razmerja DSTI; tovrstnih posojil je bilo le še okrog 6% (slika 7.30). Skupno je bilo torej s priporočilom glede DSTI neskladnih približno 12% posojil, zajetih v anketno poročanje.

Največ odstopanj od v letu 2016 priporočenih vrednosti je bilo mogoče zaznati pri kazalniku LTV. Njihov delež se v času tudi pomembneje ne zmanjšuje. V letu 2017 je od zahteve glede LTV odstopalo okrog 18% vseh posojil (2% teh sta v nasprotju tudi s priporočilom glede DSTI). Kot prikazuje slika 7.31, mejo 80% presega okrog 25% mase posojil, zavarovanih z nepremičnino. Ta delež je večji kot v letu 2015 in manjši kot

⁷⁸ To je razumljivo, saj v povprečju jemljejo tudi posojila z višjimi zneski.

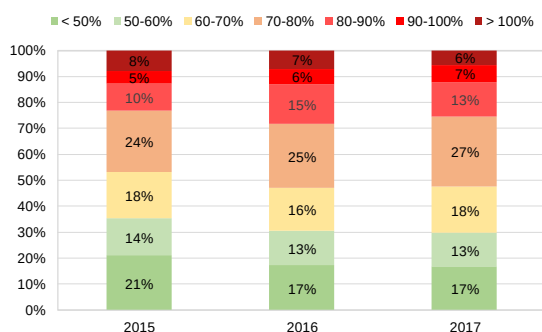
⁷⁹ V tem besedilu uporabljamo izraz odstopanje od priporočila tudi za obdobje pred njegovim sprejetjem, čeprav se lahko takratni kreditni standardi uporabljajo le za primerjavo oziroma oceno tveganosti posojilne aktivnosti.

⁸⁰ Predhodna anketa za obdobje 2013–2016 je omogočala le približno oceno kombiniranega izpolnjevanja obeh priporočil, saj so banke ločeno poročale podatke o kombinacijah LTV in DSTI ter kombinacijah DSTI in dohodkov (vse po razredih), za oceno skladnosti s priporočilom glede DSTI pa je treba poznati podatek o dohodku stranke. Popolnoma natančna ocena še vedno ni mogoča, saj bi zanjo morali imeti tudi podatke o osebah, ki sodelujejo pri odplačevanju posojila, o vzdrževanih družinskih članih ipd.

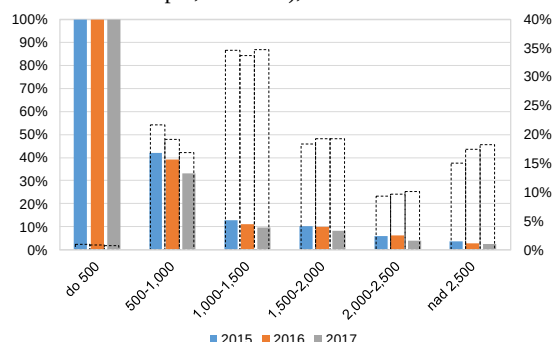
⁸¹ Ne nazadnje bi jih k temu morala spodbuditi tudi sodna praksa slovenskih sodišč, ki v sodnih primerih posojil v švicarskih frankov zahtevajo razjasnitev, ali so se v praksi upoštevala priporočila Banke Slovenije glede seznanitve strank s potencialnimi tveganji v zvezi s krediti v švicarskih frankih (npr. VSL Sklep I Cp 517/2017).

v letu 2016. Opozoriti je treba, da je kazalnik LTV procikliččen, kar pomeni, da enaka vrednost kazalnika v letih 2015 in 2017 ne pomeni tudi enake ravni tveganja. Na sliki 7.29 je s črtkano črto prikazana vrednost LTV v primeru, da bi cene nepremičnin ostale na ravni iz leta 2015, znesek posojila pa bi ostal nespremenjen. Delež posojil, pri katerih bi banke potencialno imele težave s poplačilom iz zavarovanja, če bi cene padle na raven z začetka leta 2015, se torej povečuje bolj, kot izhaja s slike 7.31. Posojila z LTV med 70% in 80% bi (seveda ob predpostavki, da bi bila odobrena v enakem obsegu), če se cene med letoma 2015 in 2017 ne bi spreminjale, pristala v skupini posojil z LTV med 80% in 100%. Teh posojil je bilo v letu 2017, kar je v primerjavi s preteklimi leti več kot prej. Vrednost zavarovanja za posojila, ki imajo LTV nad 85%, bi ob padcu cen na raven z začetka prikazanega obdobja padla pod vrednost danega posojila. Tak padec cen bi se sicer verjetno zgodil skozi daljše časovno obdobje, kar pomeni, da bi bil del posojila takrat že odplačan.

Slika 7.31: Distribucija posojil glede na LTV po letih, 2015–2017

Slika 7.32: Delež posojil, neskladnih s priporočilom DSTI v posameznem dohodkovnem razredu (barvni stolpci, leva os) in delež posojil v vseh posojilih po dohodkovnih razredih (črtkani stolpci, desna os), 2015–2017

Opomba: V prikazu so upoštevana samo posojila, zavarovana z nepremičnino.
Vir: Anketa LTV & DSTI 2017.

Največ posojil je odobrenih komitentom z mesečnim neto dohodkom med 1.000 in 1.500 EUR, medtem ko se v prid premožnejšim komitentom z dohodki na 2.000 EUR zmanjšuje delež posojil kreditorejmalcev z dohodki pod 1.000 EUR (slika 7.32, desna os). To je razumljivo, saj nižji dohodki ne omogočajo servisiranja praviloma obsežnejših stanovanjskih posojil. Navedeni premiki so tudi posledica dejstva, da je delež posojil, neskladnih s priporočilom glede DSTI, praviloma večji v nižjih dohodkovnih razredih. V razredu do 500 EUR so neskladna prav vsa odobrena posojila, v razredu med 500 in 1.000 EUR pa v letu 2017 približno 30% vseh posojil (slika 7.32, leva os). Ta delež je bil v preteklih letih večji, njegovo zmanjševanje pa lahko kaže povečano previdnost bank.

Ponoviti pa je treba opozorilo, izraženo že v prejšnji izdaji Poročila o finančni stabilnosti – banke morajo biti pozorne na tveganja, povezana z odobravanjem kreditov z zelo dolgimi ročnostmi kreditno slabše sposobnim kreditorejmalcem, pri katerih se tako omogoči skladnost s priporočilom glede DSTI.

Makrobonitetni instrumenti in trg poslovnih nepremičnin

Banka Slovenije je za primer porasta cikličnih tveganj na področju kreditiranja poslovnih nepremičnin izvedla simulacijo uvedbe makrobonitetnih instrumentov, LTV (angl. *Loan-to-value*), LTI (angl. *Loan-to-income*) in DSR (angl. *Debt-service-ratio*)⁸². Analiza, ki je ena od bolj dolgoročnih, v prihodnost usmerjenih razvojnih aktivnosti Banke Slovenije,⁸³ je eden prvih poskusov merjenja učinkov morebitne uvedbe makrobonitetnih instrumentov, ki naslavlja tveganja na trgu poslovnih nepremičnin, zato je potrebna previdnost pri interpretaciji rezultatov.

Spremljanje trga poslovnih nepremičnin je z vidika zagotavljanja finančne stabilnosti pomembno, saj se je zadolženost podjetij v obdobju pred krizo hitro povečevala do vrha v letu 2008, čemur je sledilo dolgotrajno obdobje razdolževanja. Podjetja v dejavnosti gradbeništva in poslovanja z nepremičninami, katerih zadolženost je bila na agregatni ravni med najvišjimi in jih je kriza še zlasti prizadela, so ključni posojilojemalci na trgu poslovnih nepremičnin. Trenutno ugoden gospodarski položaj, nizke obrestne mere,

⁸² Države v Evropski Uniji, ki so makrobonitetne instrumente, ki naslavlja morebitna tveganja na trgu poslovnih nepremičnin že uvedle, so izbrala predvsem ukrepe, ki temeljijo na kapitalu, medtem ko so nekatere države uvedle ukrepe za stran povpraševanja, zlasti razmerje med posojilom in vrednostjo zavarovanja (ESRB, 2017).

⁸³ Trenutne razmere ne kažejo na tveganja, ki bi kratkoročno zahtevala uvedbo makrobonitetnih instrumentov za posojila za poslovne nepremičnine.

nizka zadolženost podjetij in visoki dobički podjetij lahko v prihodnje prispevajo k naraščanju transakcij in cen na trgu poslovnih nepremičnin.

V analizi smo uporabili podatke na ravni posameznega posojila, in sicer podatke o bančnih posojilih, odobrenih podjetjem za poslovne nepremičnine, kot so vrednost posojila, vrednost zavarovanja, obrestna mera in ročnost, ter podatke iz bilanc stanja, izkazov poslovnega izida in poslovnega registra podjetij, kot so sredstva, obveznosti in EBITDA⁸⁴. Za namene analize opredelimo: LTV kot vrednost posojila glede na vrednost zavarovanja (zavarovanje je seštevek vrednosti poslovnih in stanovanjskih nepremičnin ter vrednost vseh drugih vrst premoženja, danega v zavarovanje), LTI je vrednost posojil glede na dohodek podjetja ter DSR so letna odplačila posojila (glavnica in obresti), izračunana na podlagi vrednosti posojila, ročnosti in anualizirane obrestne mere posojila glede na dohodek podjetja. Dohodek je opredeljen kot povprečje EBITDA v zadnjih treh letih, preden je podjetje najelo posojilo (z namenom, da obdržimo čim več podjetij v vzorcu). Depozit je opredeljen kot vrednost zavarovanja minus vrednost posojila. V analizi smo uporabili vzorec, ki zajema 800 posameznih bančnih posojil podjetjem za poslovne nepremičnine v obdobju od Q3 2010 do Q4 2015. Vzorec vsebuje le tretjino vrednosti vseh posojil, saj je bilo veliko posojil iz analize izločenih (npr. v vzorcu so le tista, za katera je bilo mogoče izračunati vse tri kazalnike – LTV, LTI in DSR).

V analizi smo uporabili metodologijo avtorjev R. Kelly, F. McCann in C. O'Toole (2017)⁸⁵, ki proučujejo vpliv uvedbe makrobonitetnih instrumentov, ki naslavlja tveganja na trgu stanovanjskih nepremičnin. V tej in drugi literaturi so bili ti instrumenti večinoma priznani kot učinkoviti za zmanjševanje tveganj na trgu stanovanjskih nepremičnin. V analizi smo izvirno metodologijo prilagodili za trg poslovnih nepremičnin. Metodologijo sestavljajo trije koraki:

Najprej, proučimo distribucije kreditnih standardov LTV, LTI in DSR ter njihovo najvišjo vrednost opredelimo s 70. percentilom v posameznem četrtletju. Pri tem uvedemo mero "ponudba posojil", določeno s kreditnimi standardi, LTV, LTI in DSR, izračunanimi na ravni posameznega posojila. Pri tem predpostavimo, da imajo vsi posojilojemalci tri možna posojila, izračunana na podlagi treh kreditnih standardov in najvišje vrednosti v posameznem četrtletju. Mera "ponudba posojil" je najnižja od teh treh možnih vrednosti posojil in predstavlja ponudbo posojil, ki so jo banke pripravljene odobriti vsakemu podjetju za posamezno posojilo.

Nato ocenimo odziv cen poslovnih nepremičnin na vrednost ponudbe posojil, pri čemer ocenimo razmerje med ceno poslovnih nepremičnin in ponudbo posojil z uporabo regresije OLS. Pri tem je transakcijska cena funkcija ponudbe posojil, depozita, starosti in velikosti podjetja, kjer so kontrolne spremenljivke lokacija podjetja (v Ljubljani ali zunaj nje), dejavnost podjetja (predelovalne dejavnosti, gradbeništvo, trgovina, poslovanje z nepremičninami, strokovne in druge tehnične storitve ter druge dejavnosti), 15 bank oziroma hranilnic pa je združenih v štiri skupine (velike domače, majhne domače, tuje banke ter hranilnice).

Na koncu uporabimo koeficiente iz modela, da izmerimo vpliv različnih možnih scenarijev uvedbe makrobonitetnih instrumentov LTV, LTI in DSR na ocenjeno ponudbo bančnih posojil in cene poslovnih nepremičnin. Metodologija je omejena s tem, da ne more opisati vseh možnih sprememb v okolju (npr. odziv ponudbe posojil, odziv najemnega trga poslovnih nepremičnin), zato spremljamo učinke največ eno leto vnaprej. V analizi smo poskusili uporabiti za LTV, LTI in DSR tudi kazalnike na ravni podjetja (in ne le na ravni posameznega posojila), kot so dolg podjetja glede na sredstva, finančni dolg podjetja glede na EBITDA, obresti glede na EBITDA, vendar pa je pri tem v modelu mera "ponudba posojil" negativna in statistično neznačilna.

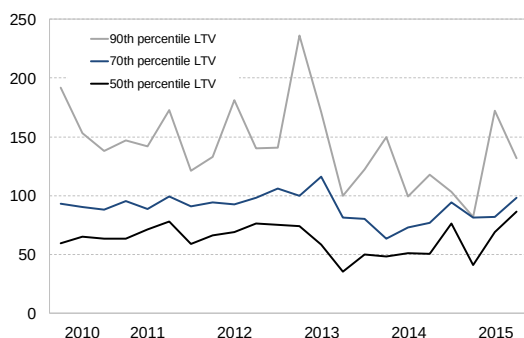
Izbir makrobonitetnih instrumentov in kalibracija sta bolj kompleksna pri naslavljanju tveganj na trgu poslovnih nepremičnin kot na trgu stanovanjskih nepremičnin. Raznolikost poslovnih nepremičnin in majhnost trga v Sloveniji prispevata k precejšnjim cenovnim nihanjem, saj lahko že posamezna pogodba vpliva na cene in s tem vrednosti kazalnika LTV. Dohodek gospodinjstev je pozitiven in večinoma stabilen v primerjavi z dohodkom podjetij, ki lahko v daljšem časovnem obdobju izrazito niha, oziroma je lahko tudi negativen, kar pa vpliva na vrednosti kazalnikov DSTI in LTI. Pri posojilih podjetjem za poslovne nepremičnine je ročnost posojil bistveno krajša kot pri posojilih za stanovanjske nepremičnine. Banke tudi drugače ocenjujejo kreditno tveganje gospodinjstev in podjetij, hkrati pa so tveganja, povezana z vrednotenjem, večja pri poslovnih nepremičninah kot pri stanovanjskih nepremičninah.

⁸⁴ V raziskavi se trg poslovnih nepremičnin nanaša na poslovne nepremičnine, ki so namenjene poslovni aktivnosti gospodarskih subjektov, ter vključuje prodajo industrijskih objektov, pisarn, hotelov in restavracij, trgovine na drobno in storitvenih aktivnosti. Cena poslovnih nepremičnin je opredeljena kot vrednost poslovne nepremičnin za podjetja, ki so zavarovala posojila s poslovno nepremičnino, oziroma vrednost stanovanjske nepremičnine za podjetja, ki so zavarovala posojila s stanovanjsko nepremičnino.

⁸⁵ Kelly, R., F. McCann, in C. O'Toole (2017): "Credit conditions, macroprudential policy and house prices". Working Paper Series, No. 36, ESRB.

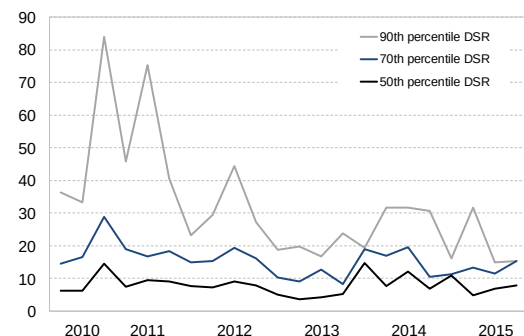
Pri pridobivanju posojil so podjetja omejena predvsem z razpoložljivimi denarnimi tokovi in manj z vrednostjo nepremičnine, dane kot zavarovanje. Distribucija kazalnikov LTV, LTI in DSR za vzorec podjetij ter 50., 70. in 90. percentil kažejo dve značilnosti kazalnikov. Prvič, distribucije LTI in DSR sledijo podobnem vzorcu skozi čas in nakazujejo, da so se kreditni standardi ublažili med letoma 2010 in 2012. V letu 2011 je bil pri LTI 90. percentil kar pri 100 let in pri DSR pri 80 let. V zadnjih nekaj letih se je 90. percentil nekoliko zmanjšal, kar nakazuje strožje kreditne standarde pri bankah, vendar je treba upoštevati, da se je od leta 2014 dobičkonosnost podjetij močno povečala, s čimer se lahko kazalniki LTI in DSR zmanjšajo. Drugič, v opazovanem obdobju so vrednosti mediane pri vseh treh kazalnikih na skoraj enaki ravni, medtem ko pri višjem percentilu kazalnikov ti vse bolj nihajo. To pomeni, da so banke nekaterim podjetjem odobrile posojila ob zelo sproščenih kreditnih standardih. Kazalnik, ki je podjetja omejil pri pridobivanju posojil glede na vrednost, je bil večinoma DSR, v letih 2013 in 2014 pa predvsem LTI in nekoliko LTV.

Slika 7.33: Distribucija kazalnika LTV

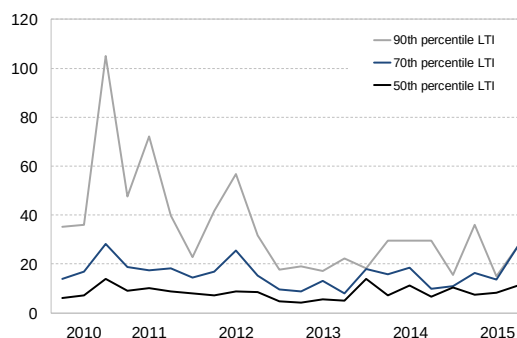
Vir: Banka Slovenije, AJ PES, preračuni Banke Slovenije.

Slika 7.35: Distribucija kazalnika DSR

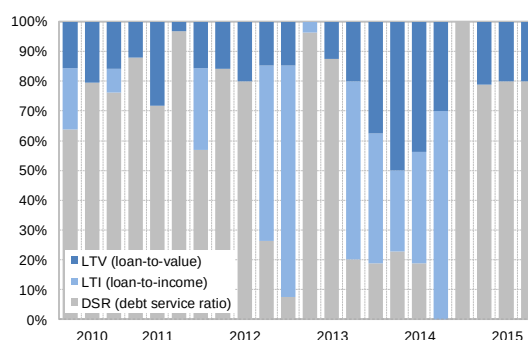

Vir: Banka Slovenije, AJ PES, preračuni Banke Slovenije.

Slika 7.34: Distribucija kazalnika LTI

Slika 7.36: Omejitveni kazalniki pri pridobivanju posojil

Rezultati ocene razmerja med ceno poslovnih nepremičnin in ponudbo posojil z uporabo OLS regresije kažejo, da je ocenjeni koeficient pri meri ponudba posojil statistično značilen in pozitiven med ponudbo posojil in cenami na trgu poslovnih nepremičnin. Koeficient znaša 0,175, kar pomeni, da je povečanje v ponudbi posojil za en evro povezano s povišanjem vrednosti kupljene poslovne nepremičnine za 17,5 centa. Rezultati kažejo tudi, da je bilo v vzorcu skoraj 60% posojil odobrenih podjetjem v Ljubljani, kar nakazuje visoko koncentriranost trga. Ključni posojilojemalci na trgu poslovnih nepremičnin so podjetja iz dejavnosti gradbeništva in poslovnih nepremičnin, ki zajemajo več kot polovico posojil. Več kot polovico posojil so izdale velike domače banke. Hkrati večja podjetja po velikosti (velikost je opredeljena z velikostjo sredstev podjetja) in podjetja z večjim dohodkom v večji meri kupujejo dražje poslovne nepremičnine.

Rezultati simulacije uvedbe makrobonitetnih instrumentov na trgu poslovnih nepremičnin kažejo, da lahko zaostritev instrumentov zmanjša ponudbo posojil in omeji rast cen na trgu poslovnih nepremičnin. V simulaciji predpostavimo šest različnih scenarijev uvedbe omejitev LTV, LTI in DSR ter ocenjujemo vpliv na ponudbo posojil in cene poslovnih nepremičnin eno in štiri četrtletja po uvedbi Q3 2010. Pred uvedbo so bili prevladujoči kazalniki v Q3 2010 naslednji: LTV 93%, LTI 14 let in DSR 14,4 leta, pri čemer je bilo 67% podjetij omejeno z DSR, 18% z LTV in 15% z LTI. Scenariji so naslednji: LTV za 3 ali 5 odstotne točke ter LTI in DSR za 0,5 in 1 leto dohodka (pri tem ostaneta druga dva kazalnika enaka). Rezultati kažejo, da zaostritev LTI in DSR močnejše vpliva na ponudbo posojil in cene kot zaostritev LTV. Pri scenarijih LTI in DSR se delež podjetij, ki jih omejuje dohodek, bistveno poveča po prvem letu uvedbe

ter vodi v veliko zmanjšanje ponudbe posojil. S tem po enem letu upadejo cene nepremičnin bolj pri zaostritvi LTI in DSR kot pri LTV. Poleg tega kalibrirana vrednost kazalnika pomembno prispeva k obsežnosti vpliva na ponudbo posojil in cene poslovnih nepremičnin (že majhno znižanje od prevladujoče vrednosti pripelje do velikega zmanjšanja ponudbe posojil in cen). Pri uporabi kazalnikov LTV, LTI in DSR kot makrobonitetnih instrumentov, ki naslavljajo tveganja na trgu poslovnih nepremičnin, so hkrati prisotne pomembne omejitve, zato je pomembno ob kazalnikih na ravni posameznega posojila spremljati tudi druge kazalnike na ravni podjetja.

Tabela 7.1: Rezultati makrobonitetne simulacije

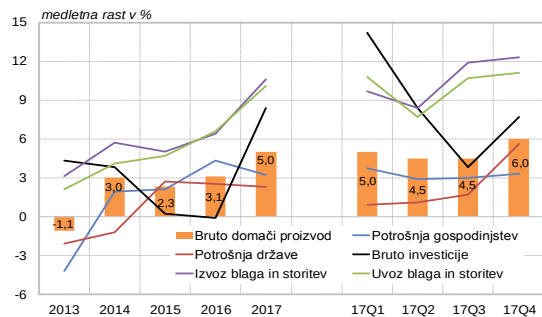
Makrobonitetni instrument	Začetna vrednost	Nova vrednost	Omejitve z LTV	Omejitve z LTV	Omejitve z DSR	Ponudba posojil (sprememba v %)		Cene poslovnih nepremičnin (sprememba v %)	
			v % posojilojemalcev			po prvem četrletju	po enem letu	po prvem četrletju	po enem letu
LTV	93	90	23,7	0,0	76,3	-10,4	-9,6	-2,2	-3,8
LTV	93	88	27,1	0,0	72,9	-14,9	-12,8	-3,1	-5,5
LTI	14	13,5	15,3	81,4	3,4	-1,2	-21,9	-0,3	-13,1
LTI	14	13	15,3	84,8	0,0	-4,3	-24,6	-0,9	-14,5
DSR	14,4	13,9	15,3	0,0	84,8	-2,8	-25,7	-0,6	-14,8
DSR	14,4	13,4	15,3	0,0	84,8	-5,8	-28,2	-1,2	-16,1

Vir: Banka Slovenije, AJPEŠ, preračuni Banke Slovenije.

8 PRILOGA

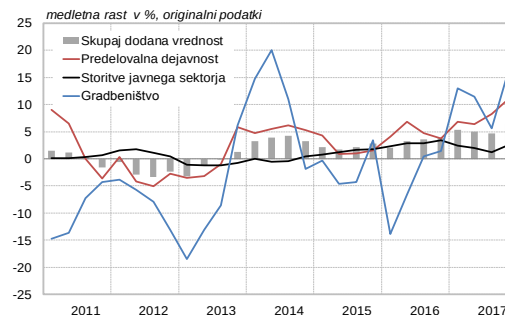
GOSPODINJSTVA

Slika 8.1: Izdatkovna struktura BDP

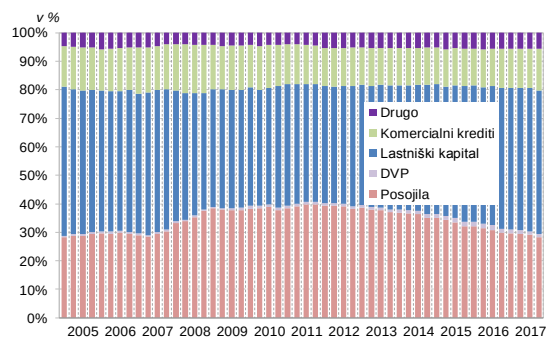
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.2: Rast dodane vrednosti po dejavnostih

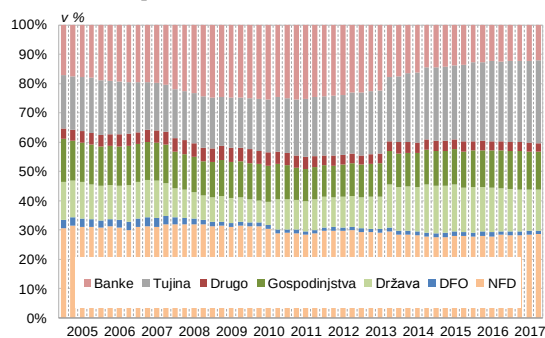
PODJETJA

Slika 8.3: Struktura financiranja podjetij po instrumentih

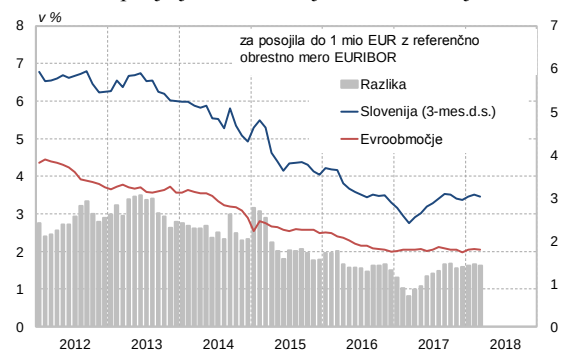

Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.4: Struktura financiranja podjetij po sektorju upnika

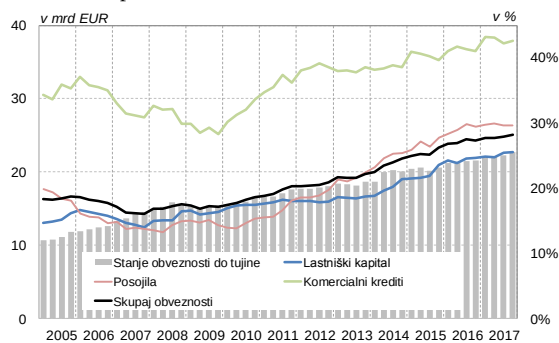

Slika 8.5: Obrestne mere za novoodobrena posojila podjetjem v Sloveniji in evroobmočju

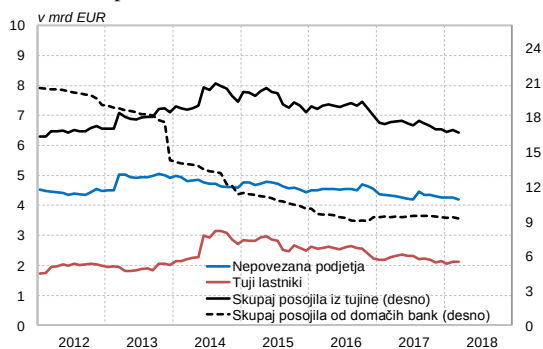

Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.6: Delež tujine v financiranju podjetij po posameznih instrumentih

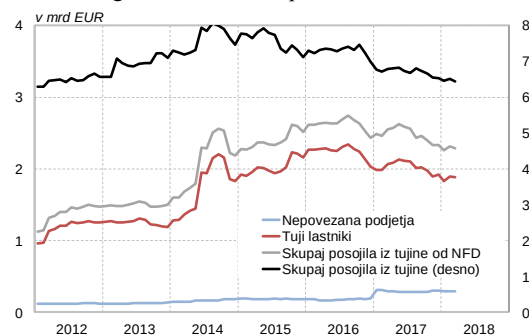

Slika 8.7: Posojila podjetjem iz tujine glede na lastniške povezave

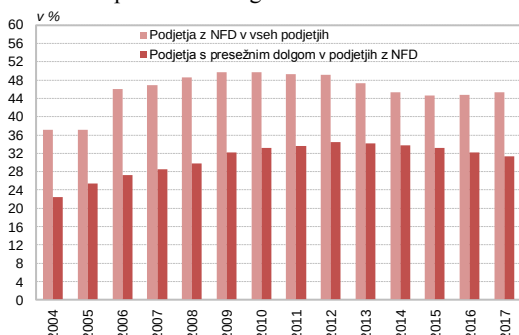

Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.8: Posojila podjetjem iz tujine od tujih podjetij glede na lastniške povezave

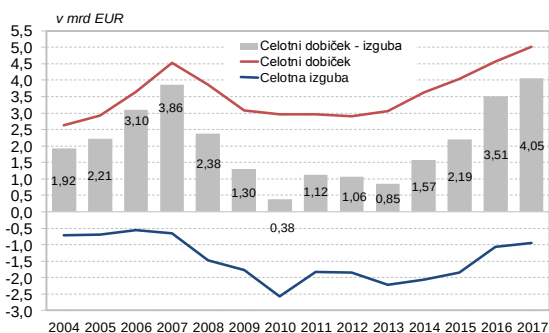

Slika 8.9: Podjetja z neto finančnim dolgom in podjetja s presežnim dolgom

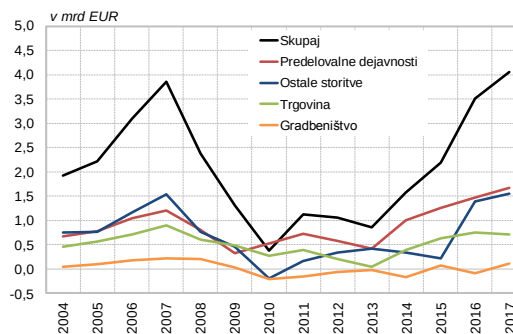
Vir: AJPES, preračuni Banke Slovenije.

Slika 8.10: Celotni dobiček in izguba ter neto dobiček

Vir: AJPES, preračuni Banke Slovenije.

Slika 8.11: Neto dobiček za izbrane dejavnosti

DOBIČKONOSNOST BANK

Tabela 8.1: Bilanca stanja na izbrane časovne preseke, slovenski bančni sistem

	Stanje										Prirast v	Prirast v	Marec 2018,
	2004	Struktura	2008	Struktura	2013	Struktura	2017	Struktura	mar. 2018	Struktura	2017	Q1 2018	medl. rast
	v mio EUR										v mio EUR		v %
Aktiva													
Denar v blagajni in stanje na rač. pri CB	592	2,5	1.250	2,6	2.452	6,1	4.187	11,0	4.214	11,1	154	27	-7,3
Posojila bankam	2.156	9,1	4.101	8,6	3.986	9,9	2.085	5,5	2.266	5,9	-75	181	1,9
Posojila nebančnemu sektorju	12.947	54,4	33.718	70,3	24.359	60,4	21.523	56,7	21.653	56,8	962	130	5,1
od tega nefinančnim družbam	8.147	34,2	20.260	42,3	11.508	28,5	8.288	21,8	8.424	22,1	180	136	3,4
od tega gospodinjstvom	3.262	13,7	7.558	15,8	8.467	21,0	9.419	24,8	9.551	25,1	600	131	6,5
Finančna sredstva/vredn. pap.	7.013	29,4	7.307	15,2	8.318	20,6	8.776	23,1	8.574	22,5	-273	-201	-3,7
Ostalo	1.112	4,7	1.572	3,3	1.229	3,0	1.376	3,6	1.385	3,6	128	9	3,6
Pasiva													
Finančne obv. do Evrosistema	0	0,0	1.229	2,6	3.727	9,2	1.141	3,0	1.141	3,0	427	0	-1,0
Obveznosti do bank	4.719	19,8	18.168	37,9	7.729	19,2	3.250	8,6	3.323	8,7	-630	73	-7,5
od tega do domačih bank	435	1,8	2.065	4,3	2.381	5,9	856	2,3	889	2,3	-152	32	-2,1
od tega do tujih bank	4.254	17,9	16.098	33,6	5.348	13,3	2.393	6,3	2.434	6,4	-478	41	-9,3
Obv. do neban. sekt.(vloge)	14.906	62,6	20.883	43,6	22.550	55,9	27.528	72,5	27.593	72,4	1.395	65	4,2
od tega do nefinančnih družb	2.667	11,2	3.728	7,8	4.196	10,4	6.369	16,8	6.273	16,5	613	-96	6,8
do gospodinjstev	9.904	41,6	13.407	28,0	14.365	35,6	17.535	46,2	17.831	46,8	938	295	5,8
Dolžniški vrednostni papirji	973	4,1	1.276	2,7	1.657	4,1	376	1,0	377	1,0	-419	1	-51,6
Rezervacije	0	0,0	176	0,4	306	0,8	236	0,6	213	0,6	-22	-23	-6,2
Kapital	1.896	8,0	4.010	8,4	3.670	9,1	4.738	12,5	4.826	12,7	151	89	3,7
Ostalo	1.326	5,6	2.206	4,6	704	1,7	677	1,8	618	1,6	-5	-59	-13,5
Bilančna vsota	23.820		47.947,9		40.343,6		37.946	100,0	38.091	100,0	897	145	1,3

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 8.2: Izkaz poslovnega izida bančnega sektorja

	Obseg (v mio EUR)				Stopnje rasti (v %)				Delež v bruto dohodku (v %)			
	2015	2016	2017	mar. 17	2015	2016	2017	mar. 17	2015	2016	2017	mar. 17
Neto obresti	746	670	652	156	-10,4	-10,1	-2,7	-3,3	64,4	59,4	60,7	53,6
Neobrestni prihodki	412	457	422	135	3,3	11,0	-7,6	11,0	35,6	40,6	39,3	46,4
od tega neto opravnine	336	307	313	79	-3,0	-8,4	2,0	-0,4	29,0	27,3	29,2	27,0
nam. trg.	-12	11	30	4	...	...	...	...	-1,0	1,0	2,8	1,3
Bruto dohodek	1158	1127	1074	291	-6,0	-2,6	-4,7	2,8	100	100	100	100
Operativni stroški	-686	-667	-674	-157	-0,1	-2,7	1,0	-0,3	-59,3	-59,2	-62,7	-54,0
stroški dela	-368	-371	-382	-93	0,5	0,7	2,9	2,8	-31,8	-32,9	-35,5	-32,0
Neto dohodek	472	460	400	134	-13,3	-2,5	-12,9	6,7	40,7	40,8	37,3	46,0
neto oslabitve in rezervacije	-313	-96	43	9	-51,8	-69,2	-144,4	-44,9	-27,1	-8,5	4,0	3,0
od tega osl. in rez. po odpl. vrednosti	-222	-8	0	10	-57,7	-96,5	-100,0	-32,9	-19,2	-0,7	0,0	3,6
Poslovni izid pred obdavčitvijo	158	364	443	143	249,2	129,7	21,9	1,0	13,7	32,3	41,3	49,0
davki iz dobička	-43	-31	-18	-14	439,8	-27,4	-41,0	6,5	-3,7	-2,8	-1,7	-4,7
Poslovni izid po obdavčitvi	115	332	425	129	201,1	188,3	27,8	0,4	10,0	29,5	39,5	44,2

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 8.3: Izbrani kazalniki poslovanja bank

(v %)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	mar. 17	mar. 18
Donos na aktivo (ROA)	-1,06	-1,60	-7,70	-0,27	0,42	0,99	1,19	1,55	1,53
Donos na kapital (ROE)	-12,54	-19,04	-97,30	-2,69	3,63	7,96	9,60	12,99	12,68
Stroški v bruto dohodku (CIR)	53,68	47,43	66,04	55,80	59,26	59,19	62,68	55,67	54,01
Obrestna marža na obrest. aktivo (NOM)	2,13	1,93	1,68	2,18	2,06	1,91	1,83	1,86	1,76
Obrestna marža na bilančno vsoto	2,02	1,83	1,59	2,09	1,96	1,82	1,75	1,77	1,67
Neobrestna marža	0,85	1,40	0,85	1,01	1,09	1,23	1,13	1,36	1,47
Bruto dohodek na povprečno aktivo (MFP)	2,87	3,23	2,44	3,10	3,05	3,05	2,88	3,13	3,14

Opomba: Kazalniki v tabeli za marec 2017 in 2018 so izračunani kumulativno, tj. za obdobje treh mesecev. MFP – marža finančnega posredništva.

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 8.4: Vrednosti posameznih komponent za izračun ROE

Leto	Profitna marža	Tveg. prilag. dohodek	Raven tveganosti	Finančni vzvod	=	Donosnost ROE
	dobiček pred. obd.	bruto dohodek	tveg. prilag. akt.	bilančna vsota		
	bruto dohodek	tveg. prilag. akt.	bilančna vsota	kapital		
2008	0,22	0,039	0,76	12,08		8,1%
2009	0,11	0,037	0,78	11,93		3,9%
2010	-0,07	0,037	0,78	12,05		-2,3%
2011	-0,37	0,036	0,79	11,79		-12,5%
2012	-0,50	0,043	0,76	11,89		-19,0%
2013	-3,15	0,033	0,74	12,98		-100,0%
2014	-0,09	0,053	0,58	10,06		-2,7%
2015	0,14	0,057	0,53	8,63		3,6%
2016	0,32	0,058	0,52	8,06		8,0%
2017	0,41	0,054	0,54	8,08		9,6%

Opomba: Formula, napisana v glavi tabele, pokaže izračun vsakokratne vrednosti ROE.

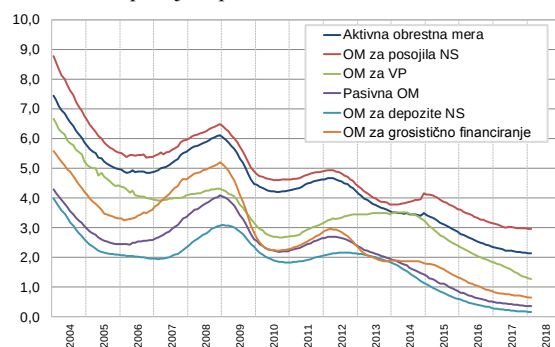
Vir: Banka Slovenije.

Tabela 8.5: Doprinosi sprememb posameznih komponent za izračun ROE k spremembi ROE po letih

Leto	Profitna marža	Tveg. prilag. dohodek	Raven tveganosti	Finančni vzvod	Sprememba ROE	Nova raven ROE
	dobiček pred. obd.	bruto dohodek	tveg. prilag. akt.	bilančna vsota		
	bruto dohodek	tveg. prilag. akt.	bilančna vsota	kapital		
2008	-6,1	-2,8	0,7	0,0	-8,1	
2009	-4,1	-0,3	0,1	0,0	-4,3	3,9%
2010	-6,2	0,0	0,0	0,0	-6,2	-2,3%
2011	-10,6	0,2	-0,1	0,3	-10,2	-12,5%
2012	-4,2	-2,8	0,7	-0,2	-6,5	-19,0%
2013	-102,0	26,7	2,7	-8,4	-81,0	-100,0%
2014	97,3	-1,6	0,9	0,8	97,3	-2,7%
2015	7,0	0,3	-0,4	-0,6	6,3	3,6%
2016	4,9	0,2	-0,2	-0,6	4,4	8,0%
2017	2,2	-0,8	0,2	0,0	1,6	9,6%

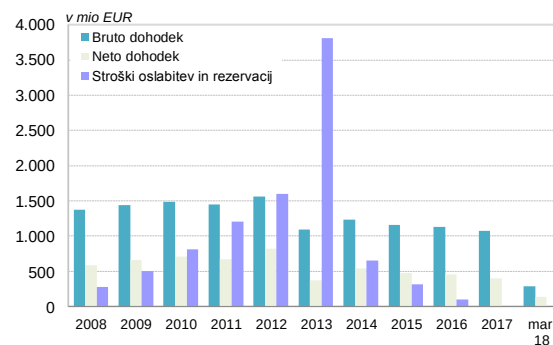
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.12: Efektivne obrestne mere po glavnih instrumentih obrestonosne aktive in obrestno-plačljive pasive

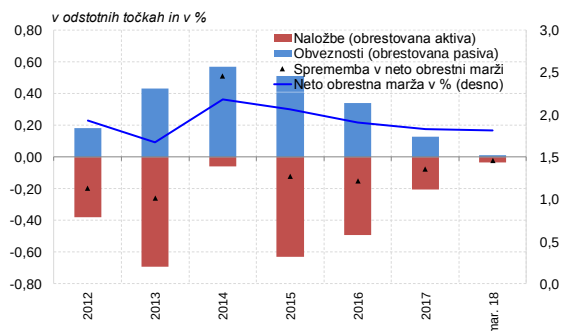

Vir: Banka Slovenije.

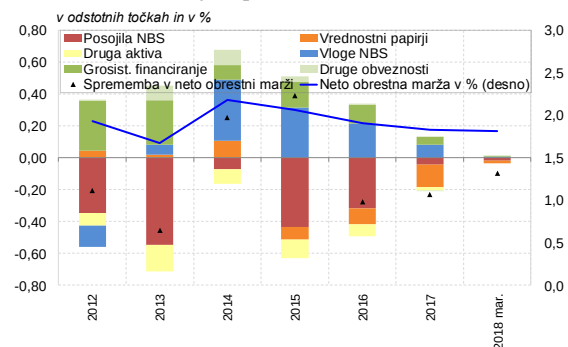
Slika 8.13: Bruto dohodek, neto dohodek in stroški oslabitev in rezervacij

Slika 8.14: Skupni prispevki prek obrestonosne aktive in pasive k spremembam neto obrestne marže

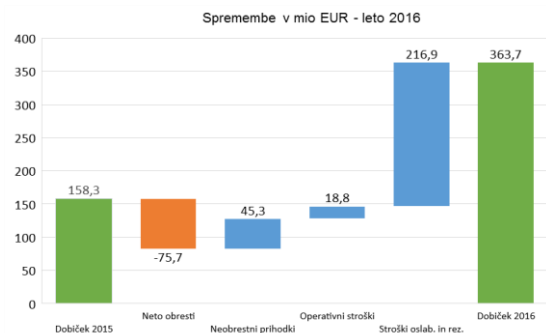
Slika 8.15: Prispevki prek obrestonosne aktive in pasive k spremembam neto obrestne marže, razčlenjeni po instrumentih

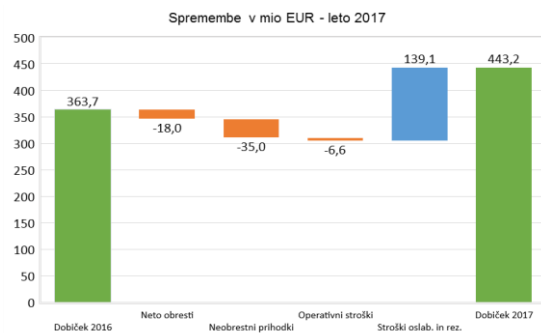
Opomba: Na sliki desno spremembe aktivnih postavk predstavljajo seštevek prispevka posojil, vrednostnih papirjev in preostale obrestonosne aktive, spremembe pasivnih postavk pa seštevek prispevka vlog nebančnega sektorja, grosističnega financiranja in preostale obrestno plačljive pasive. Sprememba učinka pasivnih postavk je pomnožena z vrednostjo -1, saj povečanje na primer pasivnih obrestnih mer vpliva na zmanjšanje neto obrestne marže, njihovo zmanjšanje pa na njeno povečanje. Vrednost marž znotraj leta 2018 je prav tako izračunana za zadnje 12-mesečno obdobje.

Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.16: Vpliv komponent nastanka in porabe dohodka bank na porast dobička v letu 2016

Slika 8.17: Vpliv komponent nastanka in porabe dohodka bank na porast dobička v letu 2017

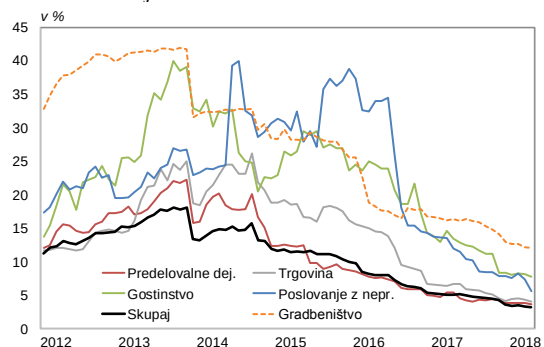

Opomba: Sliki prikazujeta spremembe posameznih komponent v primerjavi s predhodnim letom in višino dobička pred obdavčitvijo ob koncu let.

Vir: Banka Slovenije.

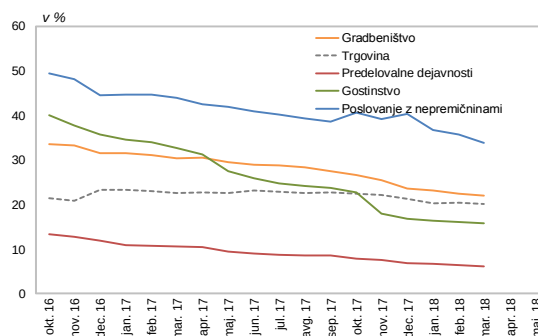
KREDITNI PORTFELJ BANK

Slika 8.18: Razvrščene terjatve v zamudi nad 90 dni po dejavnosti NFD

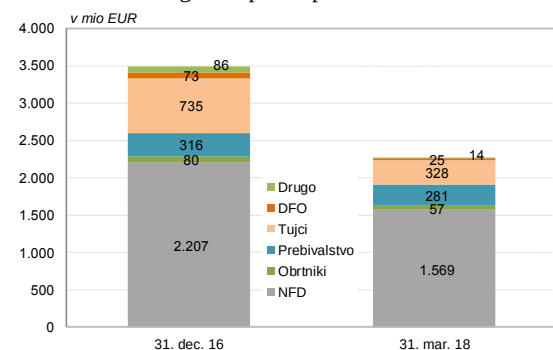

Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.19: NPE po dejavnostih NFD

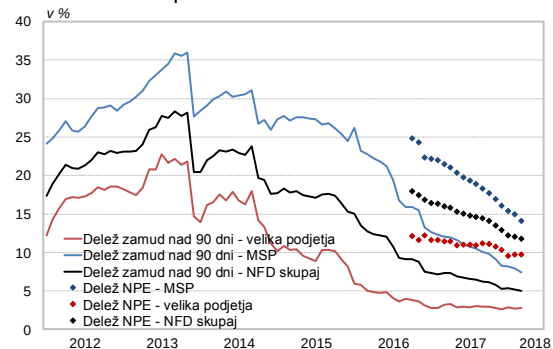

Slika 8.20: Obseg NPE po skupinah komitentov

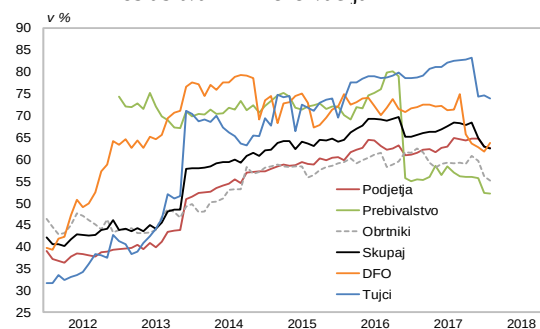
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.21: Deleži terjatev v zamudi nad 90 dni in deleži NPE po velikosti NFD

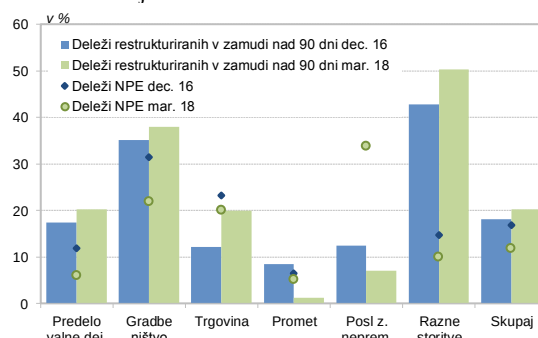

Vir: Banka Slovenije.

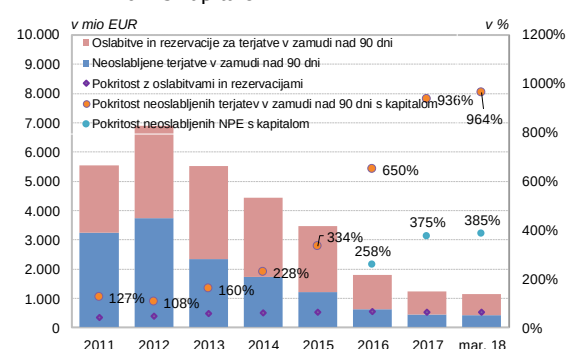
Slika 8.23: Pokritost terjatev v zamudi nad 90 dni z oslabitvami in rezervacijami

Slika 8.22: Restrukturirane terjatve v zamudi nad 90 dni po dejavnostih NFD

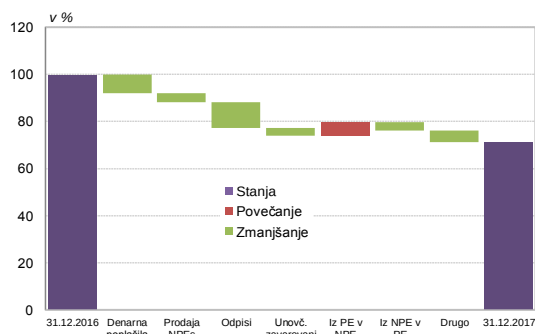

Slika 8.24: Pokritost neoslabljenih terjatev v zamudi nad 90 dni s kapitalom

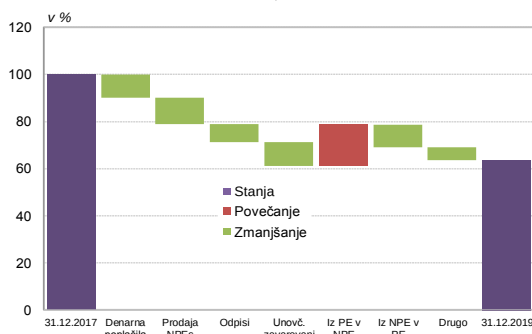

Vir: Banka Slovenije.

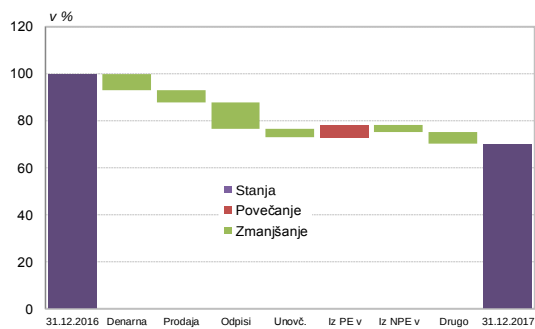
Slika 8.25: Načini zmanjševanja NPE NFD v letu 2017, struktura

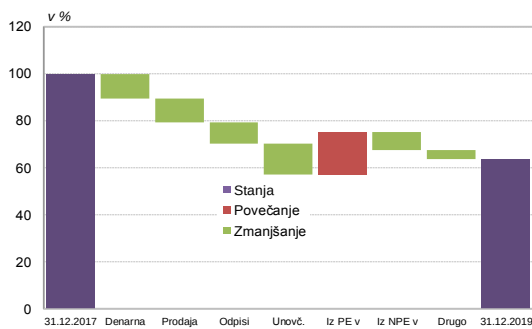
Slika 8.26: Pričakovani načini zmanjševanja NPE NFD v letih 2018 in 2019, struktura

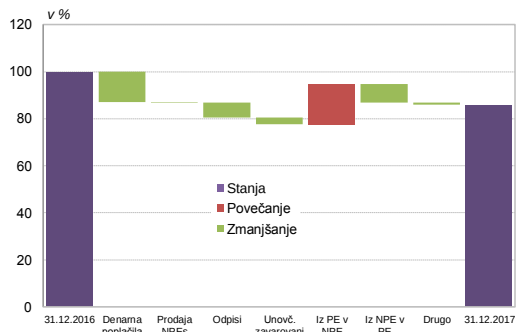
Slika 8.27: Načini zmanjševanja NPE MSP v letu 2017, struktura

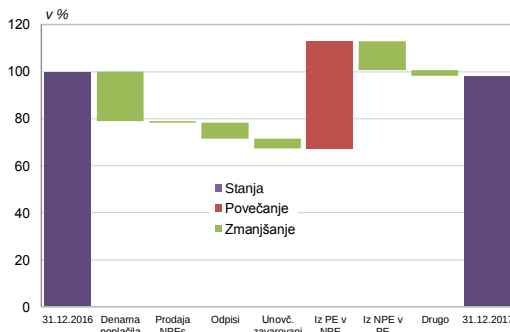
Slika 8.28: Pričakovani načini zmanjševanja NPE MSP v letih 2018 in 2019, struktura

Slika 8.29: Načini zmanjševanja NPE gospodinjstev v letu 2017, struktura

Slika 8.30: Pričakovani načini zmanjševanja NPE gospodinjstev v letih 2018 in 2019, struktura

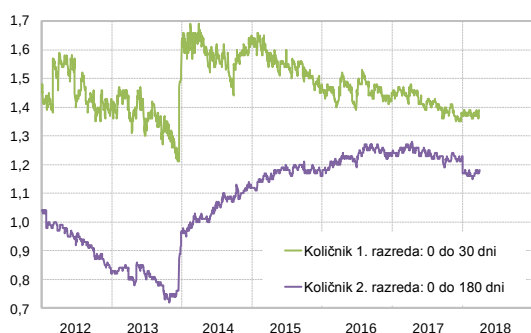

Opomba: Podatki za NLB, NKBM in Abanko so na konsolidirani osnovi, za druge banke na posamični osnovi.

Vir (slike 8.25–8.30): Banka Slovenije, Anketa bank, april 2018.

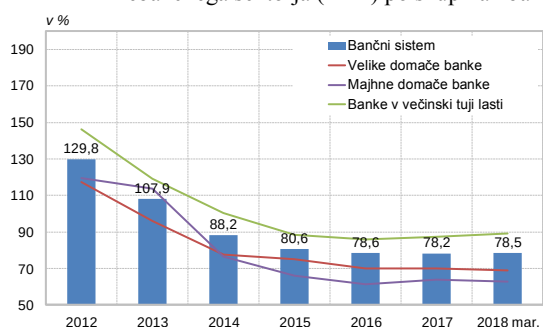
FINANCIRANJE IN LIKVIDNOST BANK

Slika 8.31: Dnevni količnik likvidnosti prvega in drugega razreda likvidnostne lestvice

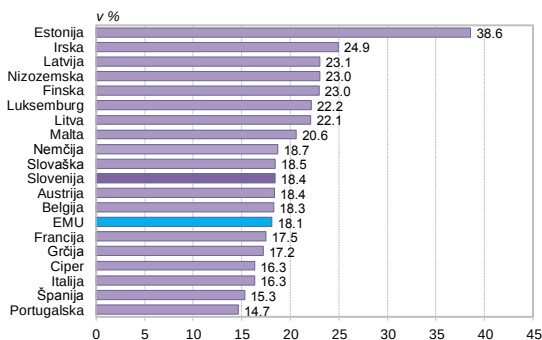
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.32: Razmerje med posojili in vlogami nebančnega sektorja (LTD) po skupinah bank

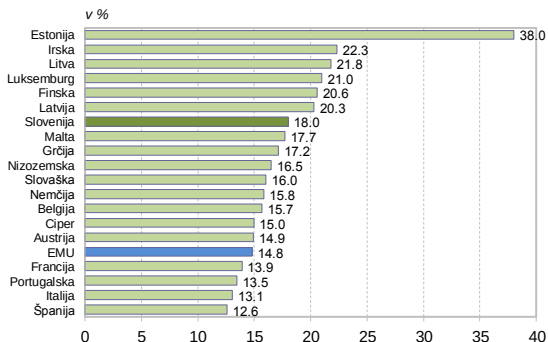
SOLVENTNOST BANK

Slika 8.33: Količnik kapitalske ustreznosti po državah evroobmočja na konsolidirani osnovi za september 2017

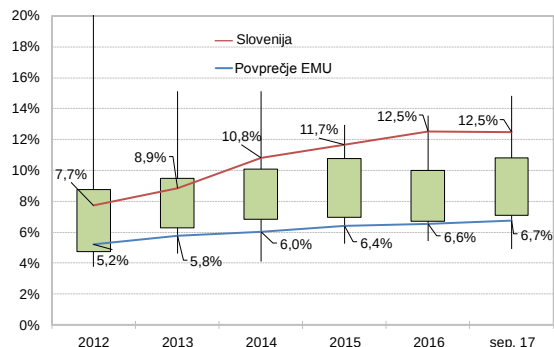

Vir: ECB SDW.

Slika 8.34: Količnik kapitalske ustreznosti navadnega lastniškega temeljnega kapitala po državah evroobmočja na konsolidirani osnovi za september 2017

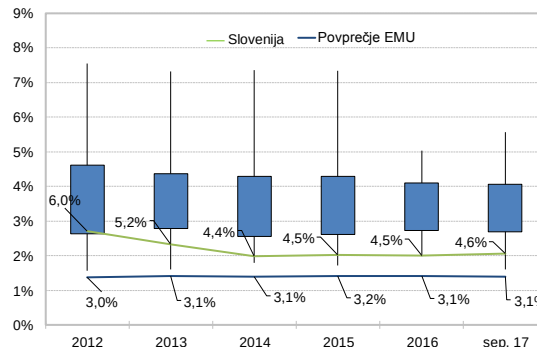

Slika 8.35: Porazdelitev razmerja med knjigovodskim kapitalom in bilančno vsoto za države evroobmočja na konsolidirani osnovi

Vir: ECB SDW.

Slika 8.36: Porazdelitev razmerja med kapitalnimi zahtevami in bilančno vsoto za države evroobmočja na konsolidirani osnovi

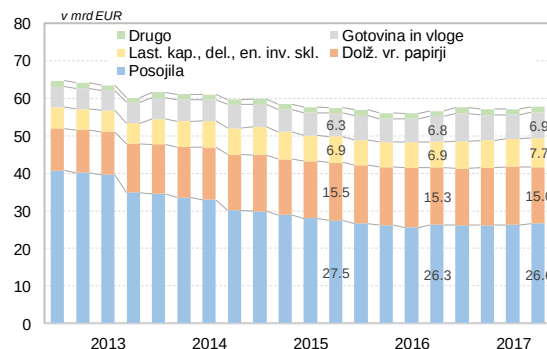
FINANČNI SISTEM

Tabela 8.6: Finančna sredstva slovenskega finančnega sektorja

	Finančna sredstva v mio EUR			Struktura v odstotkih			Delež v BDP v odstotkih			Stopnja rasti v odstotkih		
	2008	2016	2017	2008	2016	2017	2008	2016	2017	2008	2016	2017
Denarne finančne institucije	48.776	39.069	39.547	66,2	56,2	54,5	128,5	96,7	91,4	12,3	-3,3	1,2
Centralna banka	9.323	12.860	14.850	12,6	18,5	20,5	24,6	31,8	34,3	10,6	25,2	15,5
Nedenarne finančne institucije	15.611	17.554	18.155	21,2	25,3	25,0	41,1	43,4	42,0	-12,7	2,5	3,4
zavarovalnice	4.550	7.416	7.688	6,2	10,7	10,6	12,0	18,3	17,8	-3,3	6,0	3,7
pokojninski skladi	1.358	2.564	2.685	1,8	3,7	3,7	3,6	6,3	6,2	4,8	3,1	4,7
investicijski skladi razen MMF	2.044	2.480	2.699	2,8	3,6	3,7	5,4	6,1	6,2	-52,5	3,6	8,8
druge finančne institucije	7.659	5.094	5.084	10,4	7,3	7,0	20,2	12,6	11,7	1,1	-3,1	-0,2
Skupaj	73.711	69.483	72.552	100,0	100,0	100,0	194,2	171,9	167,6	5,7	2,5	4,4

Vir: Banka Slovenije.

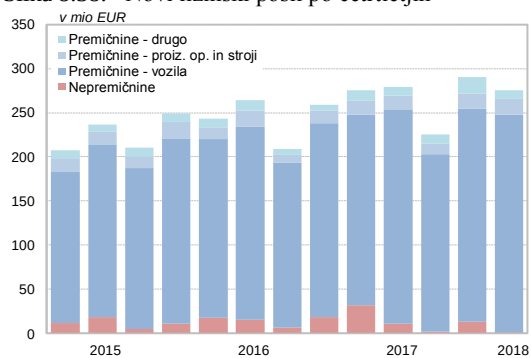
Slika 8.37: Naložbe finančnega sistema po instrumentih (brez centralne banke)

Vir: Banka Slovenije.

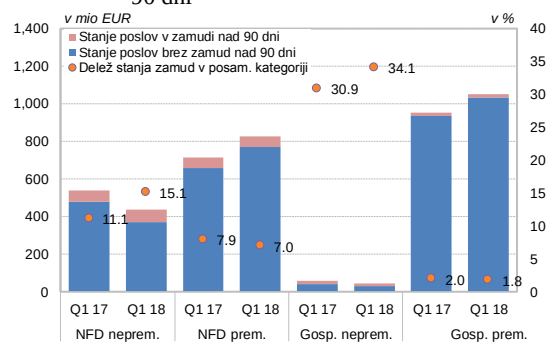
LIZING DRUŽBE

Slika 8.38: Novi lizinski posli po četrtletjih

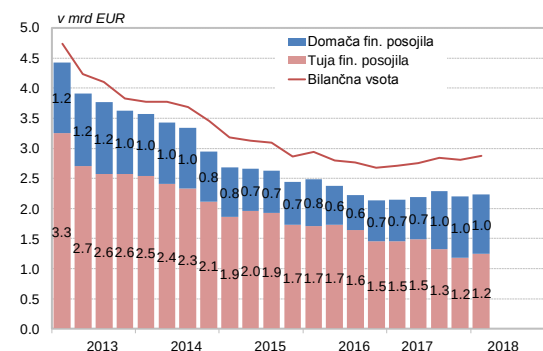
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.39: Stanje in delež lizinskih poslov v zamudi nad 90 dni

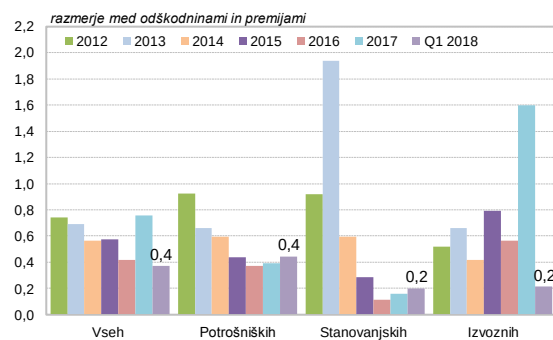
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.40: Dolžniško financiranje lizinskih družb

ZAVAROVALNIŠTVO

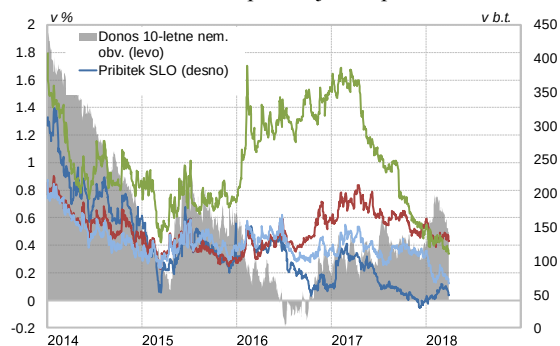
Slika 8.41: Škodni rezultat kreditnih zavarovanj

Vir: AZN, lastni izračuni.

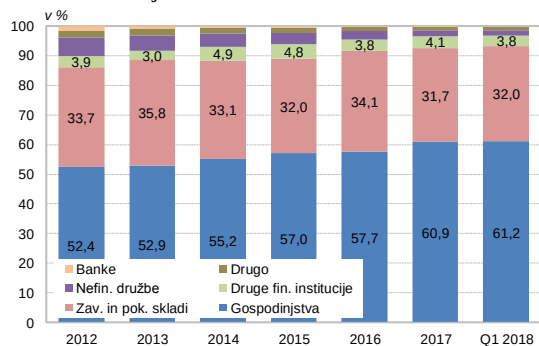
KAPITALSKI TRG

Slika 8.42: Pribitki izbranih 10-letnih državnih obveznic nad nemško primerljive zapadlosti

Vir: Bloomberg.

Slika 8.43: Lastniška struktura v enotah domačih vzajemnih skladov

Vir: Banka Slovenije, ECB.

Slika 8.44: Struktura naložb po vrstah skladov glede na sredstva v Sloveniji in EMU

